

ÅRSRAPPORT 2021

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging,
Universitetet i Oslo

UNIVERSITETET
I OSLO

NSSF

Nasjonalt senter for
selvmordsforskning
og -forebygging

INNLEDNING

NSSF rapporterer i henhold til regelverk for tilskuddsordningen: Nasjonalt senter for selvmordsforskning og –forebygging (NSSF) over statsbudsjettet kapittel 765 post 75, som beskriver overordnet mål, målgrupper og kriterier for måloppnåelse, og tilskuddsbrev fra Helsedirektoratet for 2021 som utdyper overordnet mål, krav til samarbeid nasjonalt og internasjonalt, kjerneoppgaver for NSSF og særskilte oppgaver og satsninger for NSSF i 2021.

NSSF har i all aktivitet i 2021 utført arbeid i henhold til overordnede føringer for formål, arbeidsområder og målgrupper beskrevet i punkt 1.0 i tilskuddsbrevet og føringer for samarbeid og kunnskapsutveksling på nasjonalt nivå og samarbeid i forsknings- og utviklingsarbeid både nasjonalt og internasjonalt slik det er beskrevet i punkt 1.1.

NSSF har gjennom året hatt hovedfokus på senterets prioriterte oppgaver beskrevet i punkt 1.2 Særskilte formål og fag- og arbeidsområder for NSSF:

- **Utvikling av ny kunnskap om forebygging av selvmord og selvskading, og hvordan helsekonsekvensene kan reduseres og behandles.**
- **Kompetanseutvikling i tjenesteapparat og øvrige målgrupper**
- **Formidling av forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap**

Vi har også hatt fokus på særskilte oppgaver og satsninger i 2021 som er beskrevet i punkt 2.1 til 2.9 i tilskuddsbrevet.

Formål, arbeidsområder og målgrupper

1.1 Samarbeid og nettverk, nasjonalt og internasjonalt. Brukermedvirkning.

NSSF har lang tradisjon for å skape nasjonale og internasjonale møteplasser for forskere med interesse for selvmordsforskning. Gjennom årene har NSSF hittil arrangert 16 nasjonale konferanser i tillegg til flere internasjonale konferanser på norsk jord og senterets medarbeidere har vært aktive i å arrangere en rekke internasjonale konferanser i andre land.

NSSF arrangerte i 2021 *11. nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging*, 19.–20.05.

I tillegg arrangerte NSSF i samarbeid med Nasjonalt Kompetansenettverk for Personlighetspsykiatri (NAPP) ved Oslo Universitetssykehus og International Society for the Study of Personality Disorder kongressen 17th World Congress of the International Society for the Study of Personality Disorders (ISSPD), som ble gjennomført hybrid med digital overføring og Nordic Node med fysisk oppmøte, 11.–13.10.21, Oslo.

Personell ved NSSF spilte sentrale roller (president for organisasjonen, chairperson for konferansen, medlemmer av scientific committee, foredragsholdere av en rekke vitenskapelige foredrag) ved arrangementet av 5th International Suicide Research Summit (International Academy of Suicide Research/American Foundation for Suicide Prevention), 24.-27.10.21 som ble gjennomført digitalt fra Barcelona, Spania.

Personell ved NSSF spilte også viktige roller (visepresident for organisasjonen, medlemmer av scientific committee, chair for plenarsesjoner, flere vitenskapelige foredrag) ved 31th World Congress of the International Association for Suicide Prevention, 21.–24.10.21, som ble gjennomført digitalt fra Gold Coast, Australia.

Personell ved NSSF var sammen med forskere fra Lausanne Universitet, Sveits og Bangor Universitet, UK ansvarlige for innholdet i 2nd Summer School of the European Society for the Study of Personality Disorders som ble gjennomført i august 2021, ved Cret Berard, Lausanne, Sveits.

I 2021 har personell ved NSSF arbeidet med planlegging av og planlagt for *7. nasjonale konferanse om dialektisk atferdsterapi i Oslo, 2022.*

Videre har personell ved senteret vært sentrale i planlegging av en nordisk konferanse for selvmordsforskere som vil finne sted i Gøteborg i juni, 2022, med teknisk støtte fra Foreningen Norden.

Videre har personell ved NSSF deltatt i scientific committee i kongressene 19th European Symposium on Suicide and Suicidal Behaviour (ESSSB), København, 24.-27.08.22, ESSSB – konferansen i Roma 2024, samt 5th International Congress on Borderline Personality and Allied Disorders, 10.-12.10.22 Antwerpen.

For et lite land som Norge er det viktig å delta på slike møteplasser for å utveksle erfaringer og diskutere samarbeid med andre suicidologiske forsknings- og fagmiljøer i Norge og utlandet. NSSFs strategi om å delta meget aktivt på slike arenaer over mange år har bidratt til at senteret har bygget opp et stort og omfattende nettverk av forskere, andre fagfolk og frivillige over hele verden og på de fleste sentrale suicidologiske områder.

NSSF deltar aktivt på en rekke nasjonale faglige arenaer for forskning og formidling både på eget initiativ og etter invitasjon. I våre egne kurs og fagmøter formidler vi forskningsbasert kunnskap til forskere, klinikere og ansatte fra ulike yrker der selvmordsforebygging er satt på dagsorden.

Nasjonalt samarbeid

Samarbeid med kunnskaps- og kompetansesentra

Årlig fagdag for de nasjonale og regionale kompetansesentrene med tema selvmordsforebygging er også en viktig arena. I 2021 møttes alle RVTSene, VIVAT, NSSF og LEVE i Tromsø for årlig fagmøte der NSSF blant annet la fram erfaringer fra arbeidet i nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, og revisjon av de nasjonale retningslinjene for selvmord i psykisk helsevern.

NSSF har videreført samarbeidet med RVTS, NAPHA, LEVE og Mental Helse i arbeidsgruppen som i 2019 utarbeidet mal for gjennomføring av regionale folkeopplysningskampanjer. Arbeidsgruppen har hatt jevnlig møter i 2021 der videreføring av arbeidet med regionale folkeopplysningskampanjer konkretisert ved folkeopplysningskampanjen i Østfold har vært tema. I 2021 etablerte Helsedirektoratet i samarbeid med NSSF en nasjonal ressursgruppe for gjennomføring av regionale folkeopplysningskampanjer. Region Midt vil være den første regionen der tiltaket implementeres, og planleggingen for dette er startet.

NSSFs leder har i 2021 samarbeidet med personell ved RVTS Vest om utviklingen av en lærebok i forebygging av selvmord i skolen som etter planen skal utkomme våren 2023 på Universitetsforlaget. En rekke fagfolk på feltet er bidragsytere til denne boken.

NSSF har gjennom året hatt et godt samarbeid med NKVTS om ulike tema, særlig om det felles oppdraget med å gjennomføre en kunnskapsgjennomgang om selvmordsproblematikk blant utsatte for og utøvere av vold og overgrep, der også FHI deltok i første fase. NSSF har også samarbeidet med FHI om andre oppgaver i 2021 slik som en epidemiologisk studie av mulige endringer i selvmordsraten i Norge under pandemiens første år, der en artikkel nå er innsendt.

NSSF videreførte i 2021 samarbeidet med NAPP om utvikling av retningslinjer for behandling av personlighetsforstyrrelser, og arrangerte ISSPD-kongressen i oktober 2021 sammen med NAPP.

Samarbeid med brukerorganisasjoner og frivillige organisasjoner

I løpet av året har NSSF samarbeidet med en rekke frivillige organisasjoner. NSSF har fast etablert samarbeid med LEVE om felle arrangement for markering av Verdensdagen for selvmordsforebygging.

LEVE og Røde Kors holdt sitt årlige selvmordsforebyggende seminar på Litteraturhuset i Oslo i anledning Verdensdagen. Olafprisen, etablert av stiftelsen «Olafs Minnefond til forebygging av selvmord blant unge», deles ut på dette seminaret. Ansatt ved NSSF ledet i 2021 fagutvalget for Olafprisen. Fagutvalget innstiller kandidater til prisen.

Røde Kors og NSSF fortsatte i 2021 sitt samarbeid om utvikling av kurs for menige medlemmer og ledere i organisasjonen om samtale med personer i selvmordsfare. Det foreligger en avtale gjeldende fram til 2023. Røde Kors er også en viktig og aktiv samarbeidspartner for NSSF i utvikling av EAAD-tiltak i Norge.

NSSF har videreført samarbeid med organisasjonen «Psykterlig – om psykisk helse» om spredning av #chatsafe – poster på Instagramkontoen @chatsafe.no.

I samarbeid med Rådet for psykisk helse ble det søkt midler til en PhD-stilling som skal undersøke selvmord i tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Prosjektet startet opp 1.1.2021.

NSSF samarbeider med Mental Helse om prosjektet «Folkeopplysning mot selvmord» i tidligere Østfold fylke. NSSF støtter også Mental Helse faglig i deres arbeid med implementering av skoleprogrammet YAM i Norge.

Universitetet i Oslo

NSSF er et forskningssenter ved Institutt for klinisk medisin, UiO. Alle ansatte i forsknings- og undervisningsstillinger ved Institutt for klinisk medisin er forpliktet til å delta i relevant undervisning og veiledning på medisinstudiet og bidra i vurdering av doktorgrader og i ansettelsessaker. Ansatte ved NSSF har i 2021 undervist 4 kull medisinstudenter (totalt ca 500 studenter) om selvmordsproblematikk, veiledet 3 masterstudenter og 1 forskerlinjestudent og deltatt i vurdering av 2 doktorgrader samt flere professorkompetansevurderinger.

NSSF har siden 2008 hatt nært samarbeid med Senter for rus og avhengighetsforskning (SERAF) og Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) om driften av masterprogrammet i psykososialt arbeid selvmord, rus, vold og traumatisk stress. Utfasing av utdanningsprogrammet startet i 2020, samarbeidsprosjektet ble avsluttet våren 2021.

Kliniske miljøer

NSSF har etablert en rekke forskningssamarbeid med miljøer regionalt i Norge, blant annet miljøet ved Helse Bergen HF, Haukeland Sykehus, Bergen (SIPEA-studien), St. Olavs Hospital, Trondheim (flere studier av DBT), Sørlandet sykehus HF, Kristiansand (flere studier) og Arendal (studie av selvmord blant personer med psykisk lidelse), Helgelandssykehuset HF, Sandnessjøen (DBT-studie samt psykologisk autopsistudie) Vestre Viken HF (DBT-studie), Sykehuset Østfold HF, Moss (DBT-studie), Helse Stavanger HF (flere studier), Akershus universitetssykehus HF, (flere studier) og Oslo Universitetssykehus HF (flere studier) som bidrar til ny suicidologisk kunnskap. Vi ser at de som deltar i slike forsknings- og utviklingsarbeid gradvis styrker sin kompetanse, og bidrar i sin tur til å spre suicidologisk kompetanse regionalt og lokalt i Norge.

NSSF etablerte i 2016 et nytt nettverk av samarbeidende kliniske enheter som praktiserer Dialektisk atferdsterapi (DBT). Nettverket har på den ene siden som formål å gi de kliniske enhetene støtte til å opprettholde god faglig standard og til å utføre stadige evalueringer av egen virksomhet gjennom systematiske målinger før, under og etter behandling, og på den andre siden være grunnlag for forskning på DBT, se prosjektet Prediktorer for klinisk forløp og terapierespons ved Dialektisk atferdsterapi. Ved utgangen av 2021 hadde NSSF samarbeidsavtale med DBT-team ved 5 kliniske enheter, og det vil ved starten av 2022 inngås avtaler med ytterligere 3 enheter. Avtalene regulerer oppgavefordelingen i prosjektet.

NSSF har siden 2016 hatt en samarbeidsavtale med Bufetat Region nord om faglig bistand til et prosjekt der bruk av DBT ferdigheter står sentralt. I samarbeidet inngår også en forskningsmessig evaluering initiert av RBUP Øst og Sør. NSSF er partner i dette forskningssamarbeidet som har finansiering gjennom Norges forskningsråd. DBT-OEM i institusjoner i Bodø og Søgne NSSF inngikk høsten 2019 en avtale med Sørlandet sykehus HF og Nordlandssykehuset HF om bistand til opplæring, vedlikehold, og utvikling av opplæring for Bufetatsansatte for Bodø og Lunde behandlingssenter (Bufetat) som driver DBT/OEM (Dialektisk atferdsterapi/Omsorgs- og endringsmodellen). Institusjonene er et samarbeidsprosjekt mellom Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og familiedepartementet og ble etablert i 2019, dette er institusjoner som er forsterket med helsepersonell i miljøet som også yter helsehjelp. Helse Sør-Øst RHF og Helse Nord RHF har bevilget midler til å dekke kostnadene til NSSF med inntil kr 1 mill. hver i 2 år. I 2021 var fokuset i prosjektet opplæring av suppleringskandidater, tilsetting av prosjektmedarbeidere, innhenting av informasjon, møtevirksomhet med Bufetat og de to behandlingssentrene, og rådgivning om implementering og organisering på Bodø og Lunde behandlingssenter.

NSSF bisto i 2021 Lovisenberg Diakonale sykehus i etableringen av prosjektet «Livslos» som er finansiert av Helsedepartementet. NSSFs leder er veileder for staben og de frivillige ved Livslosen og er også medlem av prosjektets referansegruppe. Vi er også i dialog om muligheter for samarbeid om følgeforskning knyttet til prosjektet.

Annet samarbeid

NSSF inngikk i 2021 en skriftlig samarbeidsavtale med VIVAT selvmordsforebygging med tanke på samarbeid under befolkningsrettede forebyggingsprosjekter, spesielt med tanke på folkeopplysningskampanjer. Gjennom året har NSSFs og VIVATs ledelse hatt flere samarbeidsmøter og vitalisert et samarbeid som har ligget litt i bakevje i noen tid.

NSSF fikk i april 2021 et oppdrag fra Kunnskapsdepartementet om å gjennomføre et FoU-oppdrag om kunnskap om selvmordsatferd, årsaker til selvmord og forebygging av selvmord i innvandrerbefolkningen. Dette er beskrevet som tiltak i Regjeringens handlingsplan for forebygging av selvmord som ble lagt fram i 2020.

NSSF har videreført samarbeidet med Norges Presseforbund og Norsk Redaktørforening i forhold til å gi råd og veiledning til journalister vedrørende omtale av selvmord i media.

Internasjonalt samarbeid

Columbia University

NSSF har et godt og nært samarbeid med det sterke selvmordsforskningsmiljøet ved Columbia University i New York og hadde fram til august 2019 gleden av å ha professor Barbara Stanley fra Columbia University ansatt i en bistilling ved NSSF. NSSF deltar fortsatt i 2 forskningsprosjekter med data fra Columbia University. I tillegg har flere andre forskere ved Columbia vært involvert i forskning

og undervisningsvirksomhet ved senteret. Det gjelder særlig professor Katherine M. Shear i forbindelse med utdanning i forlenget sorg-behandling.

[Andre internasjonale samarbeidspartnere](#)

NSSF har et strategisk viktig samarbeid om implementering av Dialektisk atferdsterapi (DBT) internasjonalt med Linehan Institute ved University of Washington i Seattle, USA. I Europa har NSSF samarbeidet med fagmiljøer i Storbritannia, Tyskland, Finland og Danmark om ulike aspekter ved implementering av Dialektisk atferdsterapi (DBT). Dette internasjonale samarbeidet er kommet inn i en ny og mer organisert form gjennom etableringen av den nye World Association for Dialectical Behaviour Therapy (IADBT), der NSSFs leder er medlem av både organisasjonens styre og forskningskomite og en tilsvarende europeisk forening.

NSSF samarbeider med senteret Orygen (det australske nasjonale senteret for barn og unges psykiske helse) om bruk av ressurser og metoder utviklet i Australia for å fremme sikker kommunikasjon om selvmord hos barn og unge på nettet.

I 2021 har NSSF videreført det fruktbare og langvarige samarbeidet med Montefiore Medical Centre (Professor Millers gruppe), New York, med professor Ellenor Mittendorfer-Rutz gruppe ved Karolinska Institutet, Stockholm, , med professor Merete Nordentofts gruppe ved Københavns Universitet, med professor Martin Bohus gruppe ved Heidelberg Universitet, med professor Joan Asarnows barnepsykiatriske forskningsgruppe ved UCLA i Los Angeles, og ved barnepsykiatrimiljøet ved Helsingfors universitet.

NSSF etablerte i 2019 et samarbeid om bruk av registerdata med professor Jordi Alonsos gruppe ved Universidad Autònoma de Barcelona og Hospital del Mar i Barcelona.

NSSF har et utstrakt samarbeid med fagmiljøer i Europa, som danner den såkalte European Alliance Against Depression (EAAD) i forbindelse med utvikling og bruk av forebyggingsverktøy for å redusere selvmord knyttet til depresjon. Denne alliansen er også utgangspunkt for forskningssamarbeid. NSSFs leder er leder for EAADs nyetablerte forskningsutvalg. Årlig samarbeidsmøte med alle land som inngår i alliansen ble i 2021 gjennomført på digital plattform.

NSSF samarbeider med de andre nordiske landene gjennom Foreningen Norden, der erfaringer om selvmordsforebyggende strategier blir utvekslet. Foreningen Norden har bidratt til å organisere møter med representanter fra de ulike landene.

NSSF har i flere år hatt rådgivende funksjon i utvikling av selvmordsforskning og -forebygging i Kina. To av NSSFs medarbeidere, Ping Qin og Lars Mehlum, er knyttet til Centre for Suicide Prevention and Research ved Shandong University - ett av de ledende universitetene i Kina. Ping Qin er Distinguished Visiting Professor ved School of Public Health ved Shandong University der hun i 2021 var bilveileder for en doktorgrad. Qin samarbeider også med Center for Registerforskning ved Aarhus Universitet i Danmark. Qin har i 2021 benyttet sin forskningstermin til utvidet forskningssamarbeid med Center for Registerforskning i Danmark.

NSSFs leder Lars Mehlum er oppnevnt som ett av 4 medlemmer av International Advisory Board for Tysklands nasjonale strategi for selvmordsforebygging (Das Nationale Suizidpräventionsprogramm für Deutschland (NaSPro)) og har vært rådgiver for programmet de siste 3 år. Oppdraget er nylig forlenget.

Joint Action Suicide

På vegne av Norge og på oppdrag fra Helsedirektoratet deltar NSSF i den såkalte Joint Action ImpleMENTAL, et EU prosjekt. Arbeidet konsentrerer seg særlig om arbeidspakke 6. Arbeidet startet opp rett før årsskiftet.

Verv i internasjonale organisasjoner

NSSF var i 2021, og er fortsatt, aktivt engasjert i flere internasjonale organisasjoner med sterk relevans for senterets faglige oppgaver.

Ansatte ved NSSF er representert i styrende organer i den internasjonale organisasjonen for selvmordsforebygging (IASP) (president og medlem av Scientific Committee).

Ansatte innehar verv i styrene for International Academy for Suicide Research (IASR), American Foundation for Suicide Prevention (AFSP), International Association for Suicide Prevention (IASP), Suicide Prevention in Germany, World Association for DBT (IADBT), European Association for DBT, Norsk forening for Dialektisk atferdsterapi og World Psychiatric Association.

Ansatte ved NSSF innehar også verv i organisasjonene American Association of Suicidology (AAS), Association for Behavioral and Cognitive Therapies (ABCT) og i European Symposium on Suicide and Suicidal Behavior (ESSSB).

Brukermedvirkning

Erfaringsbasert kunnskap gir viktige bidrag til NSSFs forskning, utdanning og formidlingsvirksomhet. Bruker-, etterlatte- og pårørendeperspektivet trekkes inn i planlegging og gjennomføring av forskningsvirksomheten, forebyggingsaktivitet, formidlingsvirksomhet og i utvikling av undervisningsmaterieill.

Som et ledd i å etablere brukermedvirkning systematisk i aktivitet ved senteret, ble det høsten 2019 etablert et erfaringspanel. *Medlemmene i panelet kommer fra bruker-, pårørende- og etterlatte-organisjoner. Erfaringspanelet ved NSSF skal bidra til at brukernes, etterlattes og pårørendes erfaringer kommer til nytte i planlegging og gjennomføring av aktiviteter og prosjekter ved NSSF. Brukerpanelets sammensetning i gjeldende fungeringsperiode på 2 år: Representanter fra: LEVE, LPP, Mental Helse, A-larm og Pårørendealliansen. Det ble avholdt 5 møter i 2021.*

Vi kontakter rutinemessig erfaringspanelet ved NSSF, brukerorganisasjoner eller individuelle representanter med brukerperspektiv i planleggingsfasen av forsknings- og forebyggingsprosjekter, og tar også kontakt for innspill ved utarbeidelse av større rapporter eller underveis i forskningsprosjekter der vi ser et gjensidig behov for brukermedvirkning.

Vi inviterer rutinemessig frivillige brukerorganisasjoner inn i planlegging av nasjonale konferanser og jobber for at bruker-, pårørende- og etterlatte-perspektivet skal reflekteres i konferanseprogrammet. I programkomiteen for 11. nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging 19. og 20. mai 2021 var brukerperspektivet ivaretatt ved 2 representanter. Programmet ble ferdigstilt februar 2021, brukerperspektivet er ivaretatt i paneldebatter og innlegg.

Blant organisasjonene har LEVE gjennom mange år vært, og er fortsatt, en viktig samarbeidspartner og viktig kilde til kunnskap fra et etterlatte- og pårørendeperspektiv. Dette samarbeidet er videreført i 2020 på ulike måter; fra møtepunkter på ledelsesnivå, i felles fagmøter, i dialog og informasjonsutveksling om verdensdagen for selvmordsforebygging samt at vi inviterer hverandre til å delta eller bidra på hverandres arrangementer og til uformell dialog ved behov.

I samarbeidsprosjekter med Kirkens SOS, Røde Kors og Røde Kors Ungdom i utvikling av kurs og opplæring for medlemmer blir NSSFs medarbeidere involvert i diskusjoner som har utspring fra brukerperspektivet i tjenestene Røde Kors og Kirkens SOS tilbyr.

NSSF har nettopp ferdigstilt en faktafilm som tar for seg pårørendes rolle og betydning for selvmordsatferd. Filmen ble utarbeidet i tett samarbeid med Pårørendealliansen.

I EAAD-prosjektet er det brukerrepresentanter i alle underprosjekter. Mental helse og Pårørendealliansen var invitert inn i evaluering av nytt opplæringstiltak for helsepersonell i kommunehelsetjenestene med tema depresjon og suicidalitet.

Ved deltakelse i styret i Norsk Forening for Dialektisk Atferdsterapi (N-DBT) får NSSF nyttig tilbakemelding på bruken av Dialektisk atferdsterapi (DBT) fra både praktiserende klinikere, brukere og pårørende.

Ved alle undervisningsprogram og kurs som tilbys av NSSF innhentes deltakernes tilbakemeldinger på innhold og nytteverdi av undervisning. Disse evalueringene blir brukt underveis i det enkelte undervisningstiltaket til å forbedre kvaliteten og de blir brukt ved planlegging av nye undervisningstiltak.

1.2 Særskilte formål og fag- og arbeidsområder for NSSF

Aktivitet som har bidratt til utvikling av ny kunnskap om forebygging av selvmord og selvsykdom, og hvordan helsekonsekvensene kan reduseres og behandles

NSSFs forskning søker å fremskaffe ny kunnskap for en norsk kontekst om suicidal atferd og selvsykdom med og uten dødelig utgang og om faktorer, forhold og/eller tilstander som kan føre til høy risiko for slik atferd innenfor tre kjerneområder:

- Å fremskaffe ny kunnskap om forekomst av suicidal atferd og selvsykdom, samt årsaks- og risikofaktorer for slik atferd i ulike grupper av befolkningen og i ulike geografiske områder. Vi betrakter suicidal og selvsykdomsaktende atferd som i høy grad interaktive fenomener som vil variere avhengig av forholdet ved individet og miljøet, og vi studerer også hvordan risikofaktorer i befolkningen endrer seg over tid.
- Å fremskaffe ny kunnskap om forekomst av og risikofaktorer for suicidal atferd og selvsykdom innen kliniske populasjoner. Vi studerer faktorer knyttet til den selvmordsnære og hjelperne og om slike faktorer påvirker det kliniske forløpet etter suicidal eller selvsykdomsaktende atferd.
- Å utvikle nye intervensjoner mot suicidal og selvsykdomsaktende atferd og fremskaffe ny kunnskap om effekter av disse.

I tillegg bruker NSSF et vell av kunnskapskilder til å sette sammen kunnskap fra mange teoretiske og empiriske kilder, inkludert brukererfaringer og sammenfatte dem i publikasjoner og faglige produkter som kan informere videre forskningsinnsats, forebyggende arbeid og samfunnsrespons. NSSFs samfunnsoppdrag medfører at forskningen bør rettes både mot samfunnsnivået og den generelle befolkningen og mot spesifikke risikogrupper gjennom studier av selekterte utvalg. NSSF har derfor organisert sin forskningsvirksomhet i to grupper – én med hovedfokus på kliniske studier og én med hovedfokus på registerbaserte studier.

NSSFs forskere er nesten uten unntak også aktive i senterets formidlings-, utdannings- og rådgivningsarbeid. Slik sikrer vi at forskningsbasert og oppdatert kunnskap stadig tilflyter målgruppene for senterets virksomhet samtidig som signaler fra og behov i målgruppene får være med å påvirke veivalgene i forskningen. Forskning, sammen med kompetanse og nettverk som senteret bygger opp over tid gjennom forskningsvirksomheten, bidrar på flere ulike måter til å spre kunnskap og kompetanse ut til praksisfeltet. Kombinasjonen av deltakelse i internasjonale nettverk bygd opp gjennom egen forskning samt aktivt samarbeid og støtte rettet mot regionale forsknings- og kliniske miljøer har satt NSSF i en svært god posisjon for å støtte implementering, tilpasning og evaluering av kunnskaps- og erfaringsbaserte tiltak i Norge.

NSSFs forskning på årsaksfaktorer og risikofaktorer for suicidal atferd gir et viktig empirisk grunnlag for prioritering av forebyggende innsats og til utvikling av metoder og tilnærminger til forebygging. Eksempler på dette er:

NSSFs registerstudier av asylsøkere og flyktninger, som i 2021 har bidratt til å opplyse fagfeltet og gitt retning til forebyggende tiltak, eller studier av selvskading blant ungdom. Studier som dette gir praksisfeltet et mer informert grunnlag for planlegging og utvikling av forebyggende arbeid, og vil også i neste runde kunne gi bedre grunnlag for evaluering av effekter av den forebyggende innsatsen.

NSSFs forskning konsentrerer seg også om kliniske populasjoner både når det gjelder årsaks- og risikofaktorer og når det gjelder utvikling og effektevaluering av nye kliniske intervensjoner og behandlinger. NSSF har blant annet satset mye på å forstå årsaker til suicidal og selvskadende atferd blant ungdommer og har utviklet nye intervensjoner som i dag tas i økende grad i bruk i helsevesen og barnevern i Norge. NSSF driver selv implementering av Dialektisk atferdsterapi (DBT) både for voksne og barn og unge gjennom sitt utdanningsprogram i DBT som hittil har kvalifisert mer enn 550 terapeuter i hele landet (se www.dbt.no for en oversikt). NSSFs forskning belyser også hvilke endringsmekanismer som er aktive i behandling av personer med selvmordsproblematikk. Dette er viktig kunnskap som kan gjøre det mulig å utvikle behandlingen videre slik at den er bedre tilpasset målgruppene og slik at den inneholder de mest virksomme elementene. På basis av sin forskningsgenererte utdanning og veiledning bistår NSSF mange kliniske enheter som ønsker å styrke kvaliteten i sin virksomhet. Blant annet driver NSSF et kvalitetsnettverk for enheter som arbeider med DBT ved å hjelpe dem å bruke felles metoder for utredning og måling av terapierespons og til å utføre videre kliniske studier. NSSF bruker resultater av sine kliniske studier i alle sine utdanningsprogrammer for klinikere, noe som sikrer at fagfeltet alltid får undervisning som er basert på ny norsk og internasjonal forskning.

NSSF bruker sitt vide internasjonale kontaktnett med forskere i andre land til å hente hjem kunnskap som er utviklet av andre faggrupper. I årenes løp har en rekke metoder og intervensjoner utviklet i andre land på denne måten blitt importert, tilpasset og tilrettelagt for norske forhold. Eksempler på dette er Dialektisk atferdsterapi (DBT), DBT for kompleks PTSD, Forlenget sorg-terapi, sikkerhetsplan-intervensjonen, viktige deler av Nasjonalt kartleggingsystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Vitenskapelige publikasjoner, med omtale

I det følgende presenteres publikasjoner fra NSSF i 2021. Artikkene som vi refererer her er alle fagfelleverderte originale forskningsartikler publisert i internasjonale eller norske vitenskapelige tidsskrifter. Hver publikasjon er kort beskrevet med fokus på hvordan publikasjonen kan bidra til å øke kunnskapen i faget og i tjenestene.

Amin, R., Mittenforfer-Rutz, E. Mehlum, L., Runeson, B., Helgesson, M., Tinghøg, P., Bjørkenstam, E., Holmes, E. A., Qin, P. (2021). Does country of resettlement influence the risk of suicide in refugees? A case control study in Sweden and Norway. *Epidemiology and Psychiatric Sciences (ESP)*, 30

I dette samarbeidsprosjektet med det Karolinska instituttet utforsker vi risiko for selvmord blant flyktninger i både Norge og Sverige. Hovedfunnet er at flyktningebefolkningen i både Norge og Sverige har en signifikant lavere risiko for selvmord sammenlignet med den innfødte befolkningen. Den reduserte risikoen for flyktninger i Norge var litt mer fremtredende enn den reduserte risikoen hos flyktningene i Sverige. Den overordnede reduksjonen av selvmordsrisiko for flyktninger i både Norge og Sverige var i liten grad

påvirket av sosiodemografiske faktorer (m.a.o. utdannelse, sivil status, hvor i Norge de bodde), deltakelse i arbeidsmarkedet (i arbeid/arbeidsløs, med/uten sykefravær), og kontakt med helsevesenet pga. selvsykdom eller psykiske problemer.

Amin, R., Rahman, S., Helgesson, M., Björkenstam, E., Runeson, B., Tinghög, P., Mehlum, L., Qin, P., Mittendorfer-Rutz, E. (2021). Trajectories of antidepressant use before and after a suicide attempt among refugees and Swedish-born individuals: a cohort study. *Int J Equity Health*, Online June 2;20(1):131
DOI: 10.1186/s12939-021-01460-z

Tidligere studier har vist at flyktninger ofte er underforbrukere av psykiske helsetjenester. I denne studien der vi har samarbeidet med en gruppe forskere på Karolinska Institutet i Stockholm, undersøkte vi om flyktninger i Sverige som hadde gjort selvmordsforsøk hadde mindre tilbøyelighet til å bruke antidepressiver i løpet av de 3 årene før og etter selvmordsforsøket sammenliknet med svenskfødte. Studien benyttet svenske befolkningsregistre og inkluderte alle 20-64 år gamle flyktninger og svenskfødte personer som hadde mottatt spesialisert helsehjelp for selvmordsforsøk i løpet av perioden 2009-2015. De mer enn 60 000 personene ble fulgt 3 år før og etter selvmordsforsøket. Motsatt av hva man kanskje kunne forvente, ble det ikke funnet noen store forskjeller i antidepressiv behandling mellom flyktninger og svenskfødte selvmordsforsøkere.

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Co-occurrence of psychosocial sequelae in bereaved offspring. *Journal of Affective Disorders*, 283, 325-328
<https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.01.044>

Tidligere studier har vist at barn og unge som har opplevd å miste foreldre på grunn av ytre dødsårsaker har økt risiko for en rekke senere problemer. Vi har derimot ingen kunnskap om hvorvidt disse problemene sammenfaller, eller om de oftere opptrer sammen hos etterlatte sammenliknet med de som ikke har opplevd et slikt tap. Vi benyttet registerdata for å undersøke forekomsten av diagnostiserte psykiske lidelser, sykehusbehandlet villet egenskade og ikke fullføring av videregående skole i en kohort av 655 477 personer. De etterlatte hadde signifikant større sannsynlighet for å ha både ett, to og tre av de aktuelle problemene sammenliknet med de som ikke hadde mistet en forelder grunnet ytre dødsårsaker.

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Parental death by external causes during childhood and risk of psychiatric disorders in bereaved offspring. *Child and Adolescent Mental Health*.

Selv om tidligere studier har vist at barn og unge som har mistet en forelder på grunn av ytre dødsårsaker har økt risiko for senere psykiske lidelser, så er det fortsatt mange psykiske lidelser som ikke har blitt studert i denne konteksten. Ved å benytte registerdata kunne vi studere risikoen for psykiske lidelser blant personer som har mistet en forelder til ytre dødsårsaker i barndommen og de som ikke har opplevd et slikt tap. De etterlatte hadde signifikant økt risiko for å bli diagnostisert med en rekke ulike psykiske lidelser, samt å bli diagnostisert med flere lidelser samtidig (komorbiditet). Risikoen for psykiske lidelser var spesielt høy blant de som hadde mistet en forelder i selvmord.

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Psykososiale vansker etter tap av foreldre i barndom og ungdomstid. *Suicidologi*, 26 (3), 5-24

Denne artikkelen sammenfatter en rekke studier vi har gjort for å kartlegge hvorvidt personer som har mistet en forelder grunnet ytre dødsårsaker i barndom eller ungdomstid har økt langvarig risiko for å få lavere utdanning, psykiske lidelser, psykiatrisk komorbiditet, sykehusbehandlet villet egenskade, selvmord eller flere av disse problemene samtidig. For å gjennomføre disse studiene ekstraherte vi data på individnivå fra fire norske longitudinale registre, og gjennomførte flere studier med store, representative populasjonsutvalg. Tap av foreldre grunnet ytre årsaker var assosiert med en signifikant høyere risiko alle de psykososiale utfordringene vi undersøkte. Resultatene viste også at tap av foreldre grunnet selvmord var assosiert med den høyeste risikoen.

Grosseli, L., et al (2021). Dos and don'ts in designing school-based awareness programs for suicide prevention. *Crisis*, online May
<https://doi.org/10.1027/0227-5910/a000783>

Nye og effektive programmer for forebygging av suicidal atferd blant skoleelever er blitt utviklet i løpet av de senere år og disse programmene har som regel fokus på å øke oppmerksomheten på selvmordsproblematikk blant elever og lærere. Det finnes derimot ingen faglige retningslinjer for hvilke målsettinger slike programmer bør ha og hvordan man kan sikre at de gjennomføres på en trygg og effektiv måte. I denne studien brukte man en tre-trinns Delphi-metode for å utvikle konsensusbaserte anbefalinger om disse forholdene fra 19 eksperter på selvmordsforebygging. Ekspertene anbefalte blant annet å bruke reduksjon i selvmordsatferd samt forbedringer i hjelpesøkingatferd og støtte fra jevnaldrende som mål for forebyggingsprogrammer. I tillegg anbefalte man å fokusere på styrket psykisk helsekompetanse og livsmestringsferdigheter. Som tiltak for å unngå uønskete effekter anbefalte ekspertene å systematisk evaluere forebyggingsprogrammene, gi deltakerne god tilgang til psykiske helsetjenester samt å ramme programmene inn i langsiktige handlingsplaner på flere nivåer.

Legard, I., Mehlum, L., Haga, E. (2021). Folkeopplysning som ledd i en selvmordsforebyggende flernivåintervensjon. *Suicidologi*, 26 (3), 64-75

Studier viser at folkeopplysningskampanjer potensielt kan ha effekt på bevissthet og kunnskap om og holdninger til selvmord og psykiske lidelser. Sannsynligheten for effekter på hjelpesøking eller forekomst av selvmord og selvmordsforsøk ser ut til å øke når folkeopplysningskampanjer inngår som del av flere tiltak som iverksettes på samme tid, en såkalt flernivåintervensjon. I denne artikkelen presenteres prosjektet «Folkeopplysning mot selvmord» som bygger på kunnskap om folkeopplysningskampanjer som ledd i selvmordsforebyggende flernivåintervensjoner. I prosjektet søker vi å utvikle ny kunnskap om folkeopplysningskampanjer og flernivåintervensjoner som metode for å nå lengre ut i befolkningen med selvmordsforebyggende tiltak, særlig med tanke på de som ikke søker støtte og hjelp ved selvmordsfare og psykiske vansker som øker selvmordsfaren. Artikkelen vil bidra til kunnskapsgrunnlaget for de regionale kampanjene og flernivåintervensjonene som skal gjennomføres som ledd i Regjeringens handlingsplan for forebygging av selvmord for perioden 2020-2025.

Lunde, K. B., Mehlum, L., Melle, I., Qin, P. (2021). Deliberate self-harm and associated risk factors in young adults: the importance of education attainment and sick leave. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 56, 153–164
<https://link.springer.com/article/10.1007/s00127-020-01893-x>

Forekomsten av villet egenskade er særlig høy blant unge voksne. I denne undersøkelsen benyttet vi registerdata til å kartlegge risikofaktorer for sykehusbehandlet villet egenskade med fokus på sosiodemografiske karakteristikk og sykemeldinger. Lavere utdanning var sterkt assosiert med villet egenskade i vår studie, mens sykemeldinger var den sterkeste risikofaktoren for villet egenskade blant høyt utdannede. Disse funnene kan ha implikasjoner for forebygging av villet egenskade. For det første fremhever de viktigheten av tidlig oppdagelse av psykiske lidelser i barne- og ungdomså, både for å hindre frafall fra utdanning og for å redusere risiko for villet egenskade i tidlig voksen alder. For det andre peker våre funn på viktigheten av å kartlegge og følge opp psykiske plager i forbindelse med sykemeldinger hos unge voksne.

Myhre, M. Ø., Walby, F. A. (2021). The Impact of a Widely Publicized Celebrity Suicide on Suicide-Related Internet Search Activity. *Archives of Suicide Research*, published online Jan 2021 <https://doi.org/10.1080/13811118.2021.1875942>

Noen selvmord hos kjente personer er assosiert en økning i suicidal atferd og selvmord. Målet med denne studien var å undersøke endringer i Google søk etter Ari Behns selvmord 25.12.2019. Vi undersøke Google søk etter selvmord og relaterte begreper 30 dager før og 30 dager etter hendelsen gjennom Google Trends. Vi fant en bratt og umiddelbar økning i Google søk fra datoen for dødsfallet. Vi fant også en ny topp i Google søk på dagen for begravelsen. Det var en signifikant økning i søk etter "Hvordan ta selvmord". Ingen endring ble observert for "Selvmordsforebygging". Resultatene viser at man bør utøve forsiktighet i media når man rapporterer om selvmord hos kjente personer.

Neupane, S. P. (2021). Psychoneuroimmunology: The new frontier in suicide research. *Brain, Behavior, & Immunity – Health*, 17 <https://doi.org/10.1016/j.bbih.2021.100344>

Psykoneuroimmunologi er et relativt nytt forskningsfelt som fremhever immunologi som ett viktig krysningspunkt mellom nevrologi og psykisk (u)helse. Artikkelen presenterer nevroimmun dysregulering i ulike psykiske lidelser, atferdsproblemer, og somatiske sykdom som igjen har tett sammenheng med selvmordsproblematikk. Inflammatoriske endringer ved selvmordsatferd både i sammenheng med og uavhengig av psykiske lidelser er presentert. Her diskuterer videre metodologiske utfordringer rundt nevrobiologiske undersøkelser, nyere molekylære biomarkører, motstandsdyktighet og nyere konseptuelle modeller med opphav i ulike kulturer som viktige områder for videre selvmordsforskning

Næss, E. O., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Marital status and suicide risk: Temporal effect of marital breakdown and contextual difference by socioeconomic status. *SSM - Population Health*, 15, 100853 <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2021.100853>

Hvilken sivilstand man har påvirker selvmordsrisikoen – i denne studien ble data fra nasjonale registre brukt til å undersøke sammenhengen mellom selvmord og sivilstatus i den norske befolkningen. Studien viste at personer registrert som ugift, separert, skilt eller enke/enkemann hadde betydelig høyere risiko for å dø av selvmord enn personer med ektefelle. Risikoen var spesielt høy blant dem som gjennomgikk en separasjon, og risikoen var høyest den første måneden etter separasjonen. Den økte risikoen forbundet med å være enslig varierte med alder, utdanning og inntekt.

Ose, S. O., Tveit, T., Mehlum, L. (2021). Non-suicidal self-injury (NSSI) in adult psychiatric outpatients – A nationwide study. *Journal for Psychiatric Research*, 133

I denne undersøkelsen kartla vi forekomsten av selvskading, selvmordstanker og selvmordsforsøk og den innbyrdes sammenhengen mellom disse problemene blant voksne pasienter ved alle psykiatriske poliklinikker i Norge. I løpet av en 14-dagers periode ble det samlet inn data om alle tilgjengelige pasienter (N= 23 124). I løpet av de fire foregående ukene hadde 8,1% av pasientene selvskadet minst én gang mens 17,3% hadde hatt selvmordstanker og 0,6% hadde gjort minst ett selvmordsforsøk. Selvmordsforsøk var mer enn syv ganger hyppigere blant pasienter som rapporterte selvskading enn blant pasienter uten slik atferd. Blant alle diagnosegrupper var det pasienter med personlighetsforstyrrelser som hadde høyest forekomst av både selvskading og selvmordstanker. Vi kan konkludere med at forekomsten av nylig selvskading er høy hos pasienter som får poliklinisk psykiatrisk behandling i Norge. Slik selvskading er signifikant mer utbredt hos pasienter med personlighetsforstyrrelser enn hos pasienter med andre diagnoser. Det er også en sterk sammenheng mellom selvskading og selvmordsforsøk, og et mer spesifikt og direkte fokus på behandling av selvskading vil kunne ha et stort selvmordsforebyggingspotensial.

Pirkis, J., John, A., Shin, S., DelPozo-Banos, M., Arya, V., Analuisa-Aguilar, P. et al. (Qin, P.) (2021). Suicide trends in the early months of the COVID-19 pandemic: an interrupted time-series analysis of preliminary data from 21 countries. *The Lancet Psychiatry*, 8, (7), 589-598, online April [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(21\)00114-0](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(21)00114-0)

I en analyse av data fra 21 ulike land fant forskerne ingen indikasjoner på at selvmordstallene økte under pandemiens første fire måneder. I noen områder ser tallene ut til å ha falt litt. Pandemien har en kompleks effekt på folks mentale helse og hvordan pandemien har påvirket selvmordstallene kan variere fra land til land. Dette er den foreløpig største studien som er gjennomført av endringer i selvmordsrater under pandemien. Funnene stemmer overens med en tidligere studie av norske forhold.

Qin, P., Larsen, K., (2021). Formal requirements for suicide risk assessment in mental healthcare services: Self-reported familiarity and perceptions among clinicians. *International Journal of Healthcare Management*, published online Jan2021 <https://doi.org/10.1080/20479700.2020.1870350>

Standardiserte rutiner og prosedyrer er avgjørende i klinisk praksis, men disse kan også begrense klinisk autonomi. I denne studien ble det gjennomført en spørreskjemaundersøkelse av en stor gruppe klinikere innen psykiske helsevern. Funnene viser at klinikere rapporterer god kjennskap til retningslinjer og prosedyrer for selvmordsrisikovurdering, men har ambivalente oppfatninger av disse i praksis. Funnene understreker behovet for å forbedre forståelsen av multi-hensikt med å gjennomføre formaliserte krav i helsetjenesten.

Qin, P., Mehlum, L. (2021). National observation of death by suicide in the first 3 months under COVID-19 pandemic. *Acta Psychiatrica Scandinavia*, 143 (1), 92-93

Dataene i de første månedene med covid-19 viste at i mars, april og mai 2020 tok færre nordmenn livet sitt enn hva som var tilfelle i samme periode de fem foregående år. Tallet på selvmord var 12,5 prosent lavere i disse tre månedene i 2020 enn gjennomsnittet for de samme månedene de fem foregående åra. Det kan være del av en naturlig variasjon, men det er mer sannsynlig at nedgangen henger sammen med pandemien. Det blir i studien pekt på

flere mulige forklaringer på nedgangen; som opplevelse av sterkere fellesskap i befolkningen, økonomiske støttetiltak og fokus på forebyggende tiltak.

Strømme, M. F., Mellesdal, L. S., Bartz-Johannesen, C., Kroken, R. A., Krogenes, M., Mehlum, L., Johnsen, E. (2021). Mortality and non-use of antipsychotic drugs after acute admission in schizophrenia: A prospective total-cohort study. *Schizophrenia Research*, 235, 29-35
<https://doi.org/10.1016/j.schres.2021.07.009>

Denne studien, utført blant pasienter som i løpet av en 10-årsperiode hadde vært innlagt ved Haukeland Universitetssykehus i Bergen, viser at blant de nærmere 700 som ble utskrevet med Schizofrenilidelse som diagnose var risikoen for død fordoblet hos dem som ikke brukte antipsykotiske legemidler etter utskrivningen; risikoen var størst hos unge pasienter. Disse funnene bør føre til styrket og systematisk innsats for optimal bruk av antipsykotiske legemidler i tiden etter utskrivning for personer med psykoselidelse, blant annet gjennom motivasjonsarbeid og psykoedukasjon og gjennom individuelt tilpasset behandling med fokus på å redusere bivirkninger.

Waraan, L., Mehlum, L., Rognli, E. W., Czajkowski, N. O., Villabø, M. (2021). Associations between insecure attachment styles to parents and suicidal ideation in adolescents with depression. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 9, 41-51

Waraan, L., Rognli, E. W., Czajkowski, N. O., Mehlum, L., Aalberg, M. (2021). Efficacy of attachment-based family therapy compared to treatment as usual for suicidal ideation in adolescents with MDD. *Clin Child Psychol Psychiatry*. 26(2):464-474.

Waraan, L., Rognli, E. W., Czajkowski, N. O., Mehlum, L., Aalberg, M., Mehlum, L. (2021). Effectiveness of attachment-based family therapy compared to treatment as usual for depressed adolescents in community mental health clinics. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*, 15(1):8
<https://capmh.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13034-021-00361-x>

Tilknytningsbasert familieterapi (ABFT) er utviklet for å behandle ungdommer med depresjon og deres familier. ABFT har som mål å reparere relasjonsproblemer og gjenoppbygge et følelsesmessig beskyttende foreldre-barn forhold. Dette er den andre av to artikler fra en undersøkelse der vi studerte vi om ABFT er mer effektiv enn vanlig BUP-behandling (TAU) for klinisk deprimerede ungdommer. Seksti ungdommer i alderen 13 til 18 år deltok og ble randomisert til å motta 16 uker med ABFT eller TAU. Her fokuserer vi på selvrapporterte depresjonssymptomer som ble målt ved hjelp av Beck Depression Inventory-II ved terapistart og etter 4, 6, 8, 10,12, 14, og 16 uker. Deltakerne i begge behandlingsgruppene rapporterte signifikant redusert nivå av depresjonssymptomer, men flertallet hadde fortsatt klinisk signifikant nivå av slike plager etter 16 ukers behandling. ABFT var ikke assosiert med gunstigere resultater enn TAU. Selv om funnene må tolkes med varsomhet gitt begrensningene i studien, gir studien grunn til å undersøke nærmere hvordan ABFT kan modifiseres for å gi en sterkere komparativ effekt for denne pasientgruppen.

Forskningsprosjekter

I det følgende presenteres fremdrift og status i NSSFs pågående forskningsprosjekter ved utgangen av 2021.

A) Forskning finansiert over kap. 765.75

Behandlingsforskning

Dialektisk atferdsterapi (DBT) vs standard poliklinisk behandling for ungdom med selvskadings- og suicidal atferd – hvordan går det med ungdommene 10 år etter behandlingen

Prosjektleder: Lars Mehlum

Prosjektgruppe: Lars Mehlum, Egil Haga, Anita Tørmoen, Kine Dymbe, Iselin Solerød Dibaj, Thea Schønning og Jan Ivar Røssberg (UiO).

Bakgrunn

Prosjektet er en langtids oppfølgingsundersøkelse av effektstudien *Dialektisk atferdsterapi (DBT) for ungdom med repeterende suicidalatferd* – en randomisert, kontrollert studie der DBT-behandling sammenliknes med standard BUP-behandling. Hovedmålsettingen med studien er å undersøke hvordan det har gått med ungdommer som mottok poliklinisk behandling for gjentatt suicidal og selvskadende atferd og borderlinetrekke etter hvert som de går over i voksen alder.

Mål

Denne studiens hovedmål er å undersøke hvordan det går med pasienter som deltok i den randomiserte kontrollerte undersøkelsen av effekten av DBT-A sammenlignet med EUC, 10 år etter avsluttet behandling på utfall som hyppigheten av villet egenskade-episoder, alvorlighetsgraden av selvmordstanker og depressive symptomer og hyppigheten av legevaktbesøk og sykehusinnleggelse på grunn av risiko for selvskading.

Metode

Ved å bruke både kvantitative og kvalitative metoder vil vi studere deltakernes sosiale og yrkesmessige funksjon i voksenlivet, deres evne til å danne stabile familieforhold, deres livskvalitet og prosessen som er involvert i å overvinne emosjonell dysregulering. Kvalitative metoder vil også bli brukt for å utforske hvilke aspekter av behandlingen deltakerne opprinnelig mottok som de opplever mest nyttige eller relevante for deres behov på det tidspunktet. Ved å bruke såkalt EMA (ecological momentary assessment) vil vi også studere hvilke funksjonelle (som problemløsningsferdigheter) og dysfunksjonelle mestingsstrategier (som problematferd) ungdommer har beholdt eller utviklet og bruker i sitt voksne liv. Vi vil analysere kostnadene ved behandlingen deltakerne har mottatt, nedsatt funksjon og redusert livskvalitet i løpet av det 10-årige oppfølgingsintervallet for å gjennomføre en omfattende økonomisk evaluering av potensielle langsiktige differensielle økonomiske gevinster knyttet til mottak av DBT tilpasset for ungdommer i forhold til vanlig behandling. Vi vil videre studere hvilke endringer som oppstår i løpet av den aktive behandlingsfasen i ungdomsårene, og om de kan ha påvirket det langsiktige kliniske forløpet i voksenlivet og dermed tjene som forandringsmekanismer.

Status

Stipendiatstillingen ble besatt i juli 2021 Høsten har vært benyttet til å klargjøre for oppfølgingsintervjuer med oppstart tidlig i 2022 eller så snart Covid-pandemien tillater det.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett. Stipendiatstillingen er finansiert av UiO.

Konferansepresentasjoner

Mehlum, L., Tørmoen, A. (2021, oktober). *Management of self-harm in young people*. Invitert Preconference Workshop at the 2021 ISSPD Congress, Oslo

Mehlum, L. (2021, oktober). *Promises of DBT in Preventing Suicide and Self-Harm*. Invitert foredrag ved IASR/AFSP International Summit on Suicide Research, Barcelona, virtuell

Mehlum, L. (2021, september) Treatment of self-harm behaviours in adolescents – what works? Invitert foredrag ved Institute of Personality Studies and Development (IPSD), Hangzhou, virtuell

Mehlum, L., Haga, E., Dymbe, K. (2021). *Association between insecure attachment and self-harm in adolescents with borderline features – a longitudinal study*. Invitert foredrag ved ISSPD Congress, Oslo

Mehlum, L. (2021, mai). “How can we transform research and care for people with complex emotional needs?” Invitert foredrag ved Mental Elf, London, webinar

Mehlum, L. (2021, januar). *Transactional aspects of asking for and granting EAS in patients with personality disorders*. Invitert foredrag ved European Society for the Study of Personality Disorders, webinar

Genetiske faktorer ved emosjonell dysregulering relatert til selvskading og selvmordsatferd

Prosjektleder: Lars Mehlum

Prosjektgruppe: Lars Mehlum, Egil Haga, Sudan Prasad Neupane, Pål Zeiner (OUS) og Anne Trana Brager-Larsen (OUS)

Bakgrunn

Prosjektet er organisert som et NSSF initiert forskningsprosjekt basert på biologisk datamateriale fra ulike forskningsprosjekter.

Mål

Formålet med prosjektet er å undersøke sammenhengen mellom genotypiske og epigenetiske variasjoner i kandidatgener og emosjonell dysregulering, emosjonell reaktivitet, suicidal og selvskadende atferd. Vi undersøker om variasjonene har betydning for forløp og utfall av pasientbehandling i barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk.

Metode

Vi bruker allerede innsamlede blodprøver fra pasientene rekruttert gjennom en randomisert kontrollert studie «Langtids oppfølging av ungdom behandlet for selvskading og suicidalitet – en randomisert kontrollert studie». I tillegg skal ytterligere pasienter rekrutteres gjennom pågående og nye studier der tillatelse fra etikkomité om bredt pasientsamtykke foreligger. Vi vil benytte et kasus-kontroll studiedesign med ca. 100 pasienter og like mange friske kontrollpersoner matchet på kjønn.

Status

Det foregår en konsolidering av datamaterialer fra ulike studier for å nå en større utvalgsstørrelse.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett.

Prediktorer for klinisk forløp og terapierespons ved Dialektisk atferdsterapi (DBT)

Prosjektleder: Lars Mehlum

Prosjektgruppe: Lars Mehlum (prosjektleder), Egil Haga, Gjertrud Kvalstad (BUP Lian/St Olavs hospital/NSSF), Tone Enge Bertelsen (Søndre Oslo DPS/OUS/NSSF), Kristoffer Ødegård (Bjerketun ungdomsseksjon/Vestre Viken), Gry Elin Konradsen (Helgelandssykehuset) og Eva Utne Haldorsen Kalla (Sykehuset Østfold)

Bakgrunn, mål

NSSF har i samarbeid med DBT-team fra ulike helseforetak etablert et evalueringsnettverk for enheter som tilbyr Dialektisk atferdsterapi (DBT) i Norge. Nettverket har som formål å kvalitetssikre behandlingen og å undersøke mekanismer hvorved endringer under behandling (med DBT) skjer og for hvem behandlingen virker best. Dette er det viktig å få avklart for å kunne videreutvikle og

tilpasse behandlingen for å kunne øke terapierespons og sikre at knappe økonomiske og menneskelige ressurser utnyttes enda bedre enn i dag.

Metode, beskrivelse

I evalueringsnettverket bruker man felles utrednings- og evalueringsmetoder for diagnostikk, symptommåling og forløpsmonitorering og man benytter samme plattform for datainnsamling. Data samles gjennom Universitetet i Oslos Tjeneste for Sensitive Data (TSD) via kryptert nettforbindelse og ved hjelp av nettbrett og mobile applikasjoner.

Status

Rekruttering av kliniske enheter tilknyttet nettverket har pågått gjennom året – nye enheter har tilkommet (fem enheter i alle deler av landet deltar nå og ytterligere tre enheter vil signere avtale om deltakelse vinteren 2022). Hittil er 170 deltakere inkludert i prosjektet, og datainnsamlingen er derfor i god rute i forhold til det første prosjektet som har som mål å rekruttere 200 deltakere. Samtidig har man gjort seg viktige erfaringer med protokollen og forskningsinstrumentene som er tatt i bruk, og en første forsiktig revisjon av testbatteriet er foretatt. Analyse av data fra prosjektet er i god gang, både fra det samlede materialet og fra de lokale datasettene.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett

Forskning på risikofaktorer

Endring i omfang og risikofaktorer for selvmordsforsøk, selvmordstanker og selvskading blant ungdom

Prosjektleder: Anita J Tørmoen

Prosjektgruppe: Anita J. Tørmoen, Martin Øverlien Myhre, Fredrik Walby, Ingeborg Rossow (FHI) og Berit Grøholt (UiO)

Bakgrunn

Det er tidligere foretatt enkelte større nasjonale og regionale undersøkelser av ungdoms levekår og livsstil, herunder psykisk helse, slik som Ung i Norge og Ung i Oslo. I løpet av de siste årene har det skjedd en enorm endring i ungdoms levekår, særlig med tanke på informasjonsteknologi og spesielt sosiale medier. Ny kunnskap om det også har skjedd endring i omfang og risikofaktorer for selvmordsforsøk og selvskading vil være av betydning for å planlegge tiltak herunder forebyggende intervensjoner.

Mål

Vi vil undersøke endring over tid vedrørende forekomst og risikofaktorer for selvskading og selvmordsforsøk blant ungdom i grunn- og videregående skoler i Norge. Vi inkluderer også for første gang selvmordstanker i denne løpende kartleggingen. Vi vil videre analysere hvordan disse fenomenene henger sammen med andre livsvilkår, bruk av ulike nettverk, og kontakt med hjelpeapparatet. Vi vil også undersøke hvorvidt det er en endring fra tidligere slik som for eksempel rapportert i Ung i Norge 2002.

Metode

Ungdata samles inn årlig i store deler av kommunene i Norge, og er en viktig og unik kilde til å studere sentrale livsvilkår og selvopplevd helse blant ungdom i Norge. Ungdata undersøkelsen består av spørreskjema med tilleggsmoduler der ungdommene kan selv-rapportere ulike livsvilkår, herunder psykisk helse og selvskading/selvmordsforsøk og selvmordstanker. Undersøkelsen har høy svarprosent og Ungdata gir således et nyttig oversiktsbilde over ungdom i Norge både kryss-seksjonelt og over tid.

Status

Datainnsamlingen for første artikkel om endring fra 2002 til 2018 er fullført, og artikkelen er publisert i European Journal of Public Health. Datafil fra 2020 er analysert, og prosjektets artikkel nummer 2

om bruk av sosiale medier blant ungdom som selvskafer er under publisering. Leder av prosjektet har opprettet et samarbeid med Ungdata, Korus og RVTS vest rundt å få inn mer konkrete data på selvskafer, selvmordsforsøk og selvmordstanker i Ungdataundersøkelsene. Dette fikk vi gjennomslag for, og vi har derfor avventet videre publisering til disse nye data kan innhentes. En tredje og fjerde artikkel er derfor planlagt omhandlende selvmordsforsøk og selvmordstanker med de nyeste data fra 2021.

Finansiering

Data i prosjektet er finansiert av Helsedirektoratet gjennom årlige tilskudd til Ungdata ved NOVA og KORUS. Arbeid med data er finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett. Vi søker midler eksternt for ulike delprosjekter i studien

Konferansepresentasjon

Tørmoen, A. J., Myhre, M. Ø., Walby, F. A., Rossow, I. M., Kildahl, A.T. (2021, oktober). *Time spent on social media: a risk factor for self-harm in adolescence. A nationwide cross-sectional study.* International Summit on Suicide Research, Barcelona, virtuell

Prediktorer for suicidal og selvskadende atferd blant personer med ustabil personlighetsforstyrrelse

Prosjektleder: Lars Mehlum

Prosjektmedarbeidere: Lars Mehlum og Johan Siqveland

Bakgrunn

Personer med ustabil personlighetsforstyrrelse har en betydelig økt risiko for selvmord, selvmordsforsøk og selvskading som vist i tallrike studier. Likevel mangler mer detaljert kunnskap om forløpet av suicidal og selvskadende atferd over tid i ikke-kliniske grupper av personer med ustabil personlighetsforstyrrelse.

Mål

Prosjektet har som mål å prospektivt studere forløpet av suicidal og selvskadende atferd og en rekke andre psykiske funksjoner og problemer relevant for slik atferd over en periode på 3 år. Målet er å få mer inngående kunnskap om hvordan slik atferd utvikler seg over tid og hvilke faktorer som påvirker forløpet. Resultatene av studien vil være av stor betydning for planlegging av forebyggende og behandlende tiltak rettet mot brede grupper av personer med problemer knyttet til ustabil personlighetsforstyrrelse.

Metode, beskrivelse

Prosjektet benytter rike data innsamlet ved Columbia University og New York State Psychiatric Institute i USA. Data er gjort tilgjengelig av NSSFs tidligere medarbeider Barbara Stanley som har sin hovedstilling ved Columbia University.

Status, resultater

Analyser med fokus på endringer i selvmordstanker over tid er fullført. Artikkel er under produksjon.

Finansiering

Arbeid med data er finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett

[Letalitet av selvskading: I hvor stor grad er det samsvar mellom hva ungdommene rapporterer og klinikerens vurdering?](#)

Prosjektledere: Lars Mehlum og Sudan Neupane

Prosjektgruppen: 3 forskere ved NSSF

Ustabil personlighetsforstyrrelse (UPF) medfører forstyrrelser i selvbylde og identitet, og personer som har gjentatt selvskadeatferd har ofte en endret oppfatning av farlighet og risiko knyttet til denne atferden. I denne studien undersøker vi i hvilken grad det er samsvar mellom hva ungdommene som selvskader selv rapporterer om risiko og letalitet og hvordan klinikere vurderer situasjonen når det gjelder første episode med selvskading, den mest alvorlige episoden og den siste episoden. Vi benytter data fra ca 80 ungdommer som deltok i behandlingsstudien "Langtidsoppfølging av ungdom behandlet for selvskading og suicidalitet – en randomisert kontrollert studie".

I 2022 vil analyser av data bli fullført og det vil bli utarbeidet av ett til to artikkelmanus fra studien.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett

[Immunologiske og inflammatoriske faktorer ved suicidal atferd – en systematisk litteraturgjennomgang og meta-analyse](#)

Prosjektleder: Sudan Neupane

Prosjektgruppe: Sudan Prasad Neupane og 9 forskere ved forskningsentra i utlandet.

Bakgrunn

Prosjektet er et internasjonalt samarbeidsprosjekt ledet av NSSF. Prosjektet har sitt utspring i et

initiativ fra International Academy of Suicide Research (IASR) hvor NSSFs leder Lars Mehlum lenge har vært president. Prosjektet har bakgrunn i at en rekke immun og inflammatoriske mediatorer kan ha betydning for suicidal atferd.

Metode

Prosjektet er en systematisk litteraturgjennomgang og meta-analyse av forskning om hvorvidt immun- og inflammatoriske prosesser bidrar til økt risiko for selvmord og/eller selvmordsforsøk.

Status

Ett artikkelmanus sendes inn for publisering våren 2022, og en ny artikkel er planlagt. Prosjektet antas å bli fullført i 2022.

Finansiering

Ledelse av litteraturgjennomgangen er finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett

Konferansepresentasjon

Neupane, S. P., Federico, D., Elizabeth, B., Liat, I., Aviv, S., Assaf, S., Oren, T., Mina, R., Hanga, G., J. John, Mann mfl. (2021, oktober). *Immune and inflammatory factors in suicidal behaviors: A systematic review and meta-analysis*. International Summit on Suicide Research, Barcelona, virtuell

[Registerforskning:](#)

[Registerbasert forskning om selvmord og villet egenskade i etniske minoritetsgrupper i Norge](#)

Prosjektleder: Ping Qin

Prosjektgruppe: Ping Qin, Lars Mehlum, Sadia Syeda

Bakgrunn, mål

Norge har opplevd store demografiske endringer knyttet til innvandring de siste 2–3 ti-årene på grunn av innvandring. Hovedformålet med dette prosjektet er å sikre bedre kunnskap om selvmord og villet egenskade, samt utvikling og risikofaktorer i innvandrerbefolkningen i Norge.

Metode, beskrivelse

Studien er basert på hele befolkningen i Norge inndelt etter fødelandet av studiepersonene og deres foreldre. Personopplysninger vil bli innhentet fra Det sentrale folkeregister, Norsk pasientregister og Dødsårsaksregisteret samt med sosiodemografiske opplysninger fra Forløpsdatabasen Trygd.

Status, resultater

Som en del av den registerbaserte forskningen ved NSSF har prosjektet de nødvendige godkjenningene, og datamateriell tilgjengelig. Det er gjennomført en phd-avhandling og produsert 4 artikler samt med en masteroppgave. Prosjektet videreføres, og to nye artikler er under arbeid.

Finansiering

Prosjektet ble i 2021 delvis finansiert av Kunnskapsdepartementet med spesifikt oppdrag med forankring i Handlingsplan for forebygging av selvmord og selvskading 2020–2024. Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett.

Konferansepresentasjon

Mehlum, L. (2021, mai). *Innvandrere og selvmordsrisiko – myter og fakta med basis i norske studier i nyere tid* (plenarforedrag). 11. nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging, Oslo, virtuell

[Selvmord og villet egenskade i Norge: en undersøkelse med fokus på validering av data og påvirkninger på personlig helse og sosiodemografisk status](#)

Prosjektleder: Ping Qin

Prosjektgruppe: Ping Qin, Lars Mehlum

Bakgrunn, mål

Selvord og villet egenskade er viktige folkehelseproblemer i Norge. Storskala befolkningsstudier er viktige kilder til kunnskap som grunnlag for utvikling av effektive strategier for forebygging. Siden slik kunnskap i stor grad mangler i Norge, ønsker vi å bruke norske nasjonale registre som en unik kilde til å systematisk studere selvmord og villet egenskade.

I dette prosjektet fokuserer vi på en rekke fundamentalt viktige problemstillinger om selvmord i Norge. Vi ønsker å vurdere kvaliteten på registerdata om villet egenskade, få innsikt i utviklingen av forekomst av villet egenskade og selvmord, kunnskap om risikofaktorer for gjentatte episoder av villet egenskade og for påfølgende selvmord samt betydningen av viktige sosiodemografiske faktorer for de nevnte forhold.

Metode, beskrivelse

Dette er en omfattende epidemiologisk undersøkelse som bruker data fra norske befolkningsregistre til systematisk å undersøke selvmord og villet egenskade og tilknyttede faktorer. Utvalgte data og metoder er spesielt tilpasset forskningsformålet.

Resultater fra forskningsaktivitetene vil bidra til økt forståelse av selvmord og villet egenskade i Norge og legge et solid fundament for videre forskning på dette feltet

Status, resultater

Forskergruppen jobbet i 2021 med et artikkelmanus med fokus på datavalidering. Artikkelen sendes inn for publisering våren 2022.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett.

Konferansepresentasjon

Qin, P (2021, september). *Self-harm Repetition and Mortality Risk Following Non-Fatal Self-harm*. Symposium organizer and speaker on the 31st World Congress of the International Association for Suicide Prevention, Gold Coast Australia, virtuell

[Risiko for selvmord i forbindelse med sykemelding og diagnostisering av fysisk sykdom](#)

Prosjektleder: Ping Qin

Prosjektgruppe: Ping Qin, Lars Mehlum og Fang Tang (gjesteforsker)

Bakgrunn, mål

Prosjektet er basert på et tidligere samarbeidsprosjekt mellom ledende forskningsmiljøer i Norge, Danmark og England, og utvides med fokus på norske data.

Formålet med prosjektet er å undersøke selvmordsrisiko i forbindelse med sykemelding og en rekke ulike alvorlige sykdomsdiagnoser, og å undersøke mulig effektmodifikasjon av psykiatriske, demografiske eller sosioøkonomiske faktorer.

Metode, beskrivelse

Prosjektet utnyttet opprinnelig data fra forskjellige danske registre og er videreført med data fra norske registre (Det sentrale folkeregister, Norsk pasientregister og Dødsårsaksregisteret sammen med Forløpsdatabasen Trygd).

Status, resultater

Prosjektet har blitt en del av registerbasert forskning ved NSSF med norske data. En artikkel om selvmord og sykefravær er under arbeid.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett.

[Prospektiv dødelighet blant pasienter med alkoholrelaterte skader behandlet i spesialisthelsetjenesten](#)

Prosjektleder Ping Qin

Prosjektgruppe: Ping Qing, Mark Kaplan og Sidra Goldman-Mellor

Bakgrunn, mål

Alkoholpåvirkning er ofte involvert i forbindelse med personskader behandlet ved sykehus, og slike skader medfører en betydelig folkehelseutfordring når det gjelder sykkelighet og dødelighet.

Metode, beskrivelse:

I dette samarbeidsprosjektet med University of California vil vi bruke data fra Norsk pasientregister og det statlige pasientregisteret i California for å undersøke dødelighetsrisiko blant pasienter, som kommer til akuttbehandling for personskader der alkohol er involvert, og for å vurdere risikoforskjeller i henhold til skaden (villet egenskade, trafikkulykke, overfall osv.) og mange andre faktorer.

Status

Ett artikkelmanus basert på dataene fra California er innsendt for publisering, og det vil bli utarbeidet en ny artikkel basert på de norske dataene i 2022.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett

[Selvmord og villet egenskade blant personer utsatt for skader gjennom voldseksponering](#)

Prosjektleder: Ping Qin

Prosjektgruppe: Ping Qin, Lars Mehlum og Sidra Goldman-Mellor.

Ved hjelp av data fra norske registre har dette prosjektet som mål å undersøke assosiasjonen mellom eksponering for vold og risiko for selvmord og villet egenskade og hvordan denne risikoen varierer med type av voldseksponering og etter kjønn og alder.

Status

Nytt prosjekt i 2021. Arbeidet i 2022 vil fokusere på dataforberedelse og gjennomføring av foreløpige dataanalyser.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett

[Utvikling av selvmord og villet egenskade under COVID-19 pandemien i Norge](#)

Prosjektleder: Ping Qin

Prosjektgruppe: Ping Qin, Lars Mehlum, og i tillegg forskere ved Folkehelseinstituttet og internasjonale forskere ved andre forskningsenheter.

Bakgrunn, mål

Covid-19 pandemien vil trolig ha omfattende og langvarige effekter på psykisk helse i befolkningen, der betydelige endringer i forekomst av selvmord og villet egenskade i befolkningen kan bli en konsekvens.

Metode, beskrivelse

Ved data fra Norsk pasientregister og Dødsårsaksregisteret har dette prosjektet som mål å vurdere

tidsmessige endringer i forekomst av villet egenskade og selvmordsraten under COVID-19 pandemien og etterpå.

Status

Ett artikkelmanus om selvmord under pandemien i Norge er sendt inn for publisering.

Forskergruppen planlegger også en undersøkelse om utvikling av villet egenskade under pandemien i Norge basert på nye data om villet egenskade.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett

Publikasjon

Qin, P., Mehlum, L. (2021). National observation of death by suicide in the first 3 months under COVID-19 pandemic. *Acta Psychiatrica Scandinavia*, 143 (1), 92–93

Konferansepresentasjon

Mehlum, L. (2021, november). *Suicide and Suicide Prevention and National Suicide Prevention Strategies in the Nordic Countries post-COVID-19*. Invitert foredrag ved Nordisk Ministerråd – Nordic Summit on Mental Health, Helsinki

Andre forskningsprosjekter:

Personalets kjennskap og holdninger til retningslinjer for prosedyrer for selvmordsrisikovurdering i psykisk helsevern

Prosjektledere: Kim Larsen og Ping Qin

Bakgrunn

Standardiserte prosedyrer for vurdering av selvmordsrisiko hos pasienter er viktig i klinisk praksis, selv om de også kan innskrenke klinisk autonomi.

Mål

Hovedmålsetting med prosjektet er å få innsikt i helsepersonales kjennskap og holdninger til retningslinjer og prosedyrer for selvmordsrisikovurdering. Studiet har som delmål: 1) å undersøke i hvilken grad personalet hadde kjennskap til gjeldende lover, nasjonale retningslinjer, prosedyrer i elektronisk kvalitetshåndbok (EK) samt rutiner i egen seksjon; 2) å kartlegge personalets oppfatninger og holdninger til prosedyrer og rutiner for vurdering av selvmordsrisiko; 3) å undersøke om det var noen sammenheng mellom personalets faglige bakgrunn og deres rapporterte kjennskap til og holdninger til prosedyrene.

Metode

Studien er en stor spørreskjemaundersøkelse av alle medarbeidere i Klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling ved Sykehuset Østfold HF.

Status

Datainnsamling er fullført. Undersøkelsen ble utført online og 503 av 1385 medarbeidere svarte spørreskjemaundersøkelsen. Den første artikkelen er publisert og en artikkel er innsendt.

Finansiering

Finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett.

Publikasjon

Qin, P., Larsen, K., (2021). Formal requirements for suicide risk assessment in mental healthcare services: Self-reported familiarity and perceptions among clinicians. *International Journal of Healthcare Management*, published online Jan2021

<https://doi.org/10.1080/20479700.2020.1870350>

NIDARC - Nevroimmunologi av depresjon og alkoholbrukslidelse

Prosjektleder: Sudan Prasad Neupane

Bakgrunn

Alkoholmisbrukslidelse (AML) og alvorlig depresjon (AD) til sammen utgjør halvparten av all sykdomsbyrde grunnet psykiske problemer og rusmisbruk. AML og AD oppstår ofte sammen. Komorbid alvorlig depresjon gir mer alvorlige symptomer og gjør behandling vanskeligere samt øker risiko for selvmord og selvmordsforsøk. Det er vist immunaktivering ved komorbid alkoholmisbrukslidelse og depresjon, og at misbrukets alvorlighetsgrad påvirker denne sammenhengen. Ny kunnskap om disse sammenhengene kan gi nye markører og grunnlag for klinisk anvendelse ved bedre forebygging.

Mål

Formålet med prosjektet er å kartlegge immunmarkører og andre biologiske markører sin rolle i sammenhengen mellom samt behandlingen av alkoholmisbruk og alvorlig depresjon i et longitudinelt perspektiv. Prosjektet har delmål om å undersøke hvorvidt selvmordstanker ved behandlingsstart er assosiert med endringer i immunrelaterte biomarkører over tid blant pasienter med alkoholbrukslidelser.

Metode

Prosjektet omfatter en prospektiv longitudinell studie, der immunologiske markører i blodet sammenlignes mellom pasienter med alkoholmisbrukslidelse og friske individer. En rekke spørreskjema er brukt for å kartlegge psykisk tilstand inkludert selvmordstanker. Immunmarkører i blodet som måles, er hovedsakelig pro- og anti-inflammatoriske cytokiner (interleukiner, interferon-gamma, tumor nekrose faktor etc) og CRP.

Status

Datainnsamlingen er ferdigstilt. Prøvemateriell er lagret i biobank. Analyse av blodprøver er utført. Datakodning og analyse samt publikasjonsarbeid er under arbeid.

Finansiering

Datainnsamling og analyser ble finansiert av NFR og Sykehuset Innlandet HF. Prosjektansvarlig viderefører arbeidet i sin nye stilling ved NSSF.

B) Forskning finansiert av NFR/Stiftelsen DAM/UiO

Veiledning av masterstudenter/stipendiater/forskerlinjekandidater og deler av prosjektleders forskning knyttet til prosjektet er finansiert over NSSFs tilskuddsbudsjett

Selv mord i rusbehandling

Prosjektleder: Lars Mehlum

Prosjektgruppe: Martin Øverlien Myhre, Fredrik A. Walby, Jørgen G. Bramness, Tommy Sjøfjell

Bakgrunn

Rusmiddelbrukslidelser er forbundet med en forhøyet risiko for selvmord. Likevel vet vi lite om omstendighetene rundt selvmord under og etter behandling i Tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB), kjennetegn ved personene som dør og behandlingskontakten de hadde før selvmordet. Mer kunnskap om selvmord under og etter kontakt med tverrfaglig spesialisert rusbehandling er derfor viktig for å kunne forebygge selvmord bedre.

Mål

Målet med prosjektet er å beskrive kjennetegn ved selvmord i tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Metode

Prosjektet benytter data fra *Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling*. Datamaterialet består av en kobling mellom Dødsårsaksregisteret og Norsk pasientregister, der alle personer som døde i selvmord innen ett år etter kontakt med psykisk helsevern eller TSB er inkludert. Studie 1 og 2 benytter den nevnte registerkoblingen mellom 2009 og 2019. Studie 3 benytter den samme registerkoblingen mellom 2018 og 2020, og supplerer registerdataene med et spørreskjema utfyllt av klinikere i kontakt med avdøde. Spørreskjemaet bidrar med viktig informasjon som ikke er tilgjengelig i registrene relatert til kliniske variabler, mer spesifikke omstendigheter rundt dødsfallet og behandlingen. Spørreskjemaet er utviklet for å samle informasjon om selvmord i spesialisthelsetjenestene innen psykisk helse og rus.

Status

Prosjektet startet 1.1.2021

Finansiering

3-årig phd-prosjekt finansiert av Stiftelsen Dam gjennom Rådet for psykisk helse.

Psykososial utvikling, villet egenskade og selvmord hos personer som har opplevd plutselig tap av en eller begge foreldre

Prosjektledere: Ping Qin og Lars Mehlum

Prosjektgruppe: Ping Qin, Lars Mehlum og Lisa Victoria Burrell (stipendiat)

Bakgrunn, mål

Mange mennesker i Norge opplever tap av én eller begge foreldre, noe som kan påvirke deres liv på mange måter, inkludert deres psykososiale utvikling. I prosjektet brukes registerdata til å undersøke risiko for selvmordsatferd og uhensiktsmessig sosioøkonomisk utvikling blant personer som har opplevd plutselig tap av én eller begge foreldre. Vi studerer hvordan påvirkningen av tap av foreldre varierer med ulike dødsårsaker (selvmord, trafikkulykke og alder til avkom ved tap av foreldre). Resultatet av denne studien kan bidra til forbedring av helsetjenester for barn som har opplevd plutselig tap av foreldre.

Metode, beskrivelse

Studien omfatter alle personer i Norge som har opplevd plutselig tap av én eller begge foreldre. Personopplysninger er hentet fra Det sentrale folkeregister, Norsk pasientregister og Dødsårsaksregisteret sammen med sosiodemografiske opplysninger fra Forløpsdatabasen Trygd.

Status, resultater

Stipendiaten (Burrell) disputerte i 2021.

Finansiering

Prosjektet ble finansiert av stiftelsen DAM

Publikasjoner

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Co-occurrence of psychosocial sequelae in bereaved offspring. *Journal of Affective Disorders*, 283, 325-328

<https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.01.044>

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Parental death by external causes during childhood and risk of psychiatric disorders in bereaved offspring. *Child and Adolescent Mental Health*.

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Psykososiale vansker etter tap av foreldre i barndom og ungdomstid. *Suicidologi*, 26 (3), 5-24

Konferansepresentasjon

Burrell, L. (2021, april). *Barn som etterlatte: Psykososiale vansker etter brått tap av en forelder*. 11. nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging av selvmord, Oslo, virtuell

Utfallet av psykoterapi hos pasienter henvist etter villet egenskade – en prospektiv naturalistisk undersøkelse

Prosjektleder: Ping Qin

Prosjektgruppe: Ping Qin, Lars Mehlum, Barbara Stanley, Ingrid Melle, Ketil Berge Lunde (stipendiat), Anne Seljenes Bøe (stipendiat), Baopeng Liu (gjesteforsker)

Bakgrunn, mål

Villet egenskade er vanlig og er en sterk prediktor for repetisjon av selvskading, selvmord og tidlig død. Oppfølgende behandling og intervensjoner etter behandling for selvskading er svært viktig, men vi har begrensede kunnskaper om hvilken oppfølging og behandling som gis i etterforløpet til personer som har fått akuttbehandling for villet egenskade ved norske sykehus. Dette prosjektet benytter registerdata til å studere henvisninger til psykososiale intervensjoner for både ungdom og voksne etter sykehusbehandlet villet egenskade og hvilke utfall som følger av disse henvisningene. Vi søker svar på følgende spørsmål: 1) Hvilke typer psykososiale intervensjoner henvises disse pasientene til og hvordan varierer henvisningene basert på karakteristika ved villet egenskade og sosiodemografiske variabler hos pasienten. 2) I hvilken grad er henvisning til psykososial behandling beskyttende mot repetisjon av villet egenskade og prematur død i løpet av oppfølgingsperioden. 3) I hvilken grad har de psykososiale intervensjonene en gunstig innvirkning for unge i forhold til fullføring av skolegang og utdanning.

Metode, beskrivelse

Prosjektet er basert på hele befolkningen i Norge. Personopplysninger er innhentet fra Det sentrale folkeregister, Norsk pasientregister, Dødsårsaksregisteret og Forløpsdatabasen Trygd.

Status, resultater

Som en del av den registerbaserte forskningen ved NSSF har prosjektet de nødvendige godkjenningene, data er innhentet. De første 2 artikler er publisert og flere artikler er under arbeid

Finansiering

Prosjektet er finansiert av NFR.

Publikasjoner

Lunde, K. B., Mehlum, L., Melle, I., Qin, P. (2021). Deliberate self-harm and associated risk factors in young adults: the importance of education attainment and sick leave. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 56, 153–164

<https://link.springer.com/article/10.1007/s00127-020-01893-x>

Konferansepresentasjon

Qin, P (2021, oktober). *Selected treatment and intervention for self-harming patients in secondary healthcare system in Norway*. Invited plenary presentation on 2021 IASR/AFSP International Summit on Suicide Research, Barcelona, virtuell

Qin, P (2021, juni). *Mental healthcare following hospital treatment of deliberate self-harm*. Invited plenary presentation on the 2021 CSPR Conference on Suicide Prevention Research in China, virtuell

Qin, P (2021, november). *Effectiveness of mental healthcare following deliberate self-harm: Searching evidence from real-life data in routine registers*. Invited plenary talk on The 1st China International Conference on Suicidology, virtuell

Qin, P (2021, september). *Cause-specific mortality following hospital presentation for non-fatal deliberate self-harm: a national cohort study*. Oral presentation on the 31st World Congress of the International Association for Suicide Prevention, Gold Coast Australia, virtuell

Selvmondsatferd i forbindelse med ekteskapsbrudd

Prosjektleder: Ping Qin

Prosjektgruppe: Ping Qin, Lars Mehlum, Erik Oftedahl Næss (forskerlinjestudent, UiO)

Bakgrunn, mål

Formålet med prosjektet er å undersøke virkningen av ekteskapsbrudd på risikoen for selvmord og selvskadning ved å bruke registerdata.

Metode, beskrivelse

Prosjektet vil være basert på hele befolkningen i Norge. Personopplysninger vil bli innhentet fra Det sentrale folkeregister, Dødsårsaksregisteret og Forløpsdatabasen Trygd.

Status, resultater

Som en del av den registerbaserte forskningen ved NSSF har prosjektet de nødvendige godkjenningene og data er innhentet. Prosjektet er, for forskerlinjestudenten, i avslutningsfasen.

Finansiering

Prosjektet ble fram til 31.12.2020 finansiert av Forskerlinjen ved Det medisinske fakultet, UiO.

Publikasjon

Næss, E. O., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Marital status and suicide risk: Temporal effect of marital breakdown and contextual difference by socioeconomic status. *SSM - Population Health*, 15, 100853
<https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2021.100853>

Forskning på risikofaktorer

Depresjon blant eritreiske innvandrere i Oslo: Assosierte faktorer

Prosjektleder: Sudan Prasad Neupane

Prosjektgruppe: Sudan Prasad Neupane, Fesehatsion Afewerki Haylom, Christoph Gradman (UiO)

Bakgrunn

Personer med eritreisk bakgrunn utgjør en stor andel av immigranter i Norge, og særlig i Oslo. Overgang til ny livssituasjon fører til betydelige endringer i flere aspekter ved helse. Immigranter er utsatt for psykisk helseproblemer av ulik art - blant annet depresjon. Det er noen indikasjoner på at immigranter fra utviklingslandene har forhøyet depresjonsnivå sammenlignet med immigranter fra vestlige land. Det finnes lite empirisk data om depresjon blant enkelte immigrantgrupper. Det er derfor av interesse å gjennomføre studier for å belyse problematikken.

Mål

Å identifisere forekomst av depresjon blant personer med eritreisk bakgrunn som oppholder seg i en norsk storby. I tillegg er målet å identifisere sosiodemografiske og helserelaterte faktorer som er assosiert med ulike nivåer av depresjon i denne populasjonen.

Metode

En tverrsnittstudie med originale systematiske intervjudata fra et utvalg av eritreisk innvandrerpulasjon som oppholder seg i Oslo og omegn. Vi bruker standardiserte instrumenter for å kartlegge variabler blant annet livstid og nylig depresjon, livtilfreds og integrering. Eksposering for plutselig død, inkludert selvmord er en del av forklaringsvariablene.

Status

Datainnsamling og rapportskriving er ferdigstilt. Studenten har forsvart mastergraden basert på data. Artikkel basert på mastergraden er under arbeid.

Finansiering

Prosjektet var finansiert av UiO

C) Samarbeidsprosjekter – hovedfinansiert av prosjekteier

NSSFs deltakelse i prosjektene finansieres over NSSFs tilskuddsbudsjett

Behandlingsforskning:

Tilknytningsbasert familierapi for ungdommer med depresjon: En randomisert kontrollert undersøkelse

Prosjektleder:

Marianne Villabø (AHUS)

Prosjektansvarlig v/NSSF og veileder:

Lars Mehlum

Prosjektgruppe:

Luxsiya Sree Waraan (AHUS) (stipendiat), Nikolai Olavi Czaikowski (UiO)

Samarbeidspartner: Studien utføres i et samarbeid med terapiutvikler for tilknytningsbasert familierapi, Guy Diamond (University of Pennsylvania, Philadelphia, USA).

Bakgrunn

Depresjon er den hyppigste grunnen til at ungdom (13–17 år) henvises til spesialisthelsetjenesten. Familiefaktorer spiller en viktig rolle i utvikling, opprettholdelse og tilbakefall av depresjon. Det er behov for utvikling av kunnskapsbaserte intervensjoner mot depresjon tilpasset for norske forhold som effektivt kan hjelpe ungdommer og deres familier med å redusere faktorer som utløser og vedlikeholder depresjonssymptomer.

Mål

Hovedstudien tester behandlingseffekten av en evidensbasert familiebehandling for ungdom med moderat-til-alvorlig depresjon (tilknytningsbasert familierapi) ved å sammenligne den med behandlingen som vanligvis gis på poliklinikken. I en del-studie fokuserer vi også spesifikt på selvmordstanker og negative livshendelser.

Status

Prosjektet er i avslutningsfasen. Tre artikler er publisert og ytterligere én under publisering. Prosjektets stipendiat (Waraan) disputerte i desember 2021.

Finansiering

Finansiert av Helse Sør-Øst RHF.

Publikasjoner

Waraan, L., Mehlum, L., Rognli, E. W., Czajkowski, N. O., Villabø, M. (2021). Associations between insecure attachment styles to parents and suicidal ideation in adolescents with depression. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 9, 41-51

Waraan, L., Rognli, E. W., Czajkowski, N. O., Mehlum, L., Aalberg, M. (2021). Efficacy of attachment-based family therapy compared to treatment as usual for suicidal ideation in adolescents with MDD. *Clin Child Psychol Psychiatry*. 26(2):464-474.

Waraan, L., Rognli, E. W., Czajkowski, N. O., Mehlum, L., Aalberg, M., Mehlum, L. (2021). Effectiveness of attachment-based family therapy compared to treatment as usual for depressed

adolescents in community mental health clinics. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*, 15(1):8
<https://capmh.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13034-021-00361-x>

SIPEA- Suicidale pasienter innlagt i PAM Helse Bergen – en prospektiv oppfølgingsundersøkelse

Prosjektansvarlig ved NSSF:

Lars Mehlum

Prosjektansvarlig v/Helse Bergen HF:

Ketil Joachim Ødegaard

Prosjektmedarbeidere ved Helse Bergen HF:

*Liv Mellesdal, Rolf Gjestad, Eirik Kjelby,
Rune Kroken, Erik Johnsen, Desire Furnes,
Maria Fagerbakke Strømme.*

Bakgrunn, mål

Skaffe kunnskap som kan bidra til et bedre og mer differensiert tilbud til de som i dag innlegges i akuttpsykiatrien, med særlig fokus på tiltak som kan forebygge selvmordsatferd og unødvendige reinnleggelser.

Metode, beskrivelse

Del I, Kohortstudie: Omfatter alle innleggelse til Psykiatrisk akuttmottak (PAM) ved Divisjon psykisk helsevern i Helse Bergen HF. Studiestart var 1. mai 2005, og inklusjon foregår til 7 000 pasienter er inkludert. Pasientene skal følges til utgangen av 2015. Studien har hovedfokus på problemer knyttet til selvmordsrisiko ved innleggelse og etter utskrivning. Kliniske data og forløpsdata med tanke på reinnleggelser, liggetid, ulike typer selvmordsatferd og eventuell død blir hentet fra psykiatriske og somatiske pasientjournaler og ved kobling mot sykehusregistre, Norsk pasientregister (NPR) og Dødsårsaksregisteret. Data om poliklinisk behandling og oppfølging på spesialist- og primærhelsetjenestenivå blir hentet ved hjelp av journaler, sykehusregistre, registeret for Kontroll og utbetaling av helserefusjoner (KUHR) og kommunale registre. Det gjøres flere delstudier med utgangspunkt både i hele kohorten og undergrupper.

Del II, Intervjustudie: Det er gjennomført utdypende intervjuundersøkelse med 300 ikke-psykotiske pasienter som var innlagt på grunn av selvmordsrisiko. Disse består av et randomisert utvalg fra kohorten som ble invitert til å delta i intervju. De som samtykket gjennomgikk et semistrukturert intervju under akuttinnleggelse og et oppfølgingsintervju på telefon ca. et halvt år etter.

Utfallsmålene er de samme som for kohortstudien, men i tillegg til registerbaserte data er det også innhentet pasientenes egenrapporterte informasjon om selvmordsatferd, kliniske variabler og oppfølging.

Status, resultater

Prosjektet er nå i analyse og publiseringsfasen og en rekke artikler er publisert – i 2021 tre arbeider.

Finansiering

Divisjon psykisk helsevern, Helse Bergen HF og Helse Vest RHF.

Publikasjoner

Strømme, M. F., Mellesdal, L. S., Bartz-Johannessen, C., Kroken, R. A., Krogenes, M., Mehlum, L., Johnsen, E. (2021). Mortality and non-use of antipsychotic drugs after acute admission in schizophrenia: A prospective total-cohort study. *Schizophrenia Research*, 235, 29-35

[Kontakt med psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling før selvmord i Agder](#)

Prosjektleder: *Vegar Øksendal Haaland, Sørlandet sykehus HF (SSHF)*

Prosjektgruppe: *Marianne Bjørkhold (SSHF), Anne Freuchen (SSHF), Ewa Ness (OUS) og Fredrik A. Walby (NSSF)*

Bakgrunn

Pasienter i psykisk helsevern (PHV) og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) utgjør velkjente høyrisikogrupper for selvmord, men omfang og detaljer rundt slike selvmord er lite studert i Norge.

Mål

Identifisere alle selvmord i Agder-fylkene i perioden 2004–2013, og beskrive kontakt med PHV og TSB før selvmordet samt karakteristika ved pasienter og hva slags tjenester de har mottatt.

Metode, beskrivelse

Registerkobling mellom Dødsårsaksregisteret og helseforetaket. Opplysninger hentes fra journaler ved hjelp av en norsk versjon av et spørreskjema fra National Confidential Inquiry i Storbritannia. Prosjektet er også et ledd i piloteringen i forbindelse med innføringen av Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling som NSSF arbeider med på oppdrag fra Helsedirektoratet.

Status, resultater

Datainnsamlingen er ferdigstilt. Én artikkel er publisert i et norsk tidsskrift. Én internasjonal artikkel fra prosjektet er under utarbeidelse. Erfaringer fra prosjektet er integrert i utviklingen av Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Finansiering

Finansiert av Sykehuset Sørlandet HF.

Psykotisk depresjon og suicidal atferd

Prosjektleder: Kristin Jørstad Fredriksen (SUS/UiS)

Prosjektgruppe: Helle K. Schoeyen (SUS/UiS), Jan O. Johannessen (SUS/UiS), Margrethe A. Schaufel (Helse Bergen HF), Larry Davidson (Yale School of Medicine, New Haven, Connecticut, USA) og Fredrik A. Walby (NSSF)

Bakgrunn

Depresjon er den hyppigste diagnosen til personer som dør som følge av suicid. Depressiv psykose anses å være den alvorligste formen for depresjon. Det er likevel usikkert om tillegg av psykosesyntomer ved alvorlig depresjon øker selvmordsfaren.

Mål

Prosjektets formål er todelt: Dels ønsker vi å undersøke om pasienter innlagt med en alvorlig depressiv episode med psykosesyntomer kjennetegnes ved mer alvorlig selvmordsatferd enn deprimerede pasienter uten psykosesyntomer. Dels ønsker vi å studere hvorledes psykotiske fenomener samvirker med suicidalitet i denne pasientgruppa.

Metode

Prosjektet benytter både kvalitative og kvantitative metoder. De kvalitative metodene består av dybdeintervjuer med en gruppe pasienter innlagt med depressiv psykose. I den kvantitative delen benyttes data fra et eksisterende kvalitetsregister ved akutt mottakspost ved Klinikk Psykisk Helse ved Helse Stavanger HF.

Status, resultater

Datainnsamlingen i prosjektets kvalitative del er gjennomført. To artikler er publisert i internasjonale tidsskrift. To andre artikler er til vurdering i internasjonale tidsskrifter. Det planlegges disputas og trolig prosjektavslutning i 2022

Finansiering

Finansiert av Helse Stavanger HF.

Sikkerhet for inneliggende pasienter I suicidal krise

Prosjektleder: Siv Hilde Berg (SUS/UiS)

Prosjektgruppe: Karina Aase og Kristine Rørtveit (SUS/UiS), Fredrik A. Walby (NSSF)

Bakgrunn

Det mangler en forståelse av og forskning på hva pasientsikkerhet for selvmordstruede pasienter er.

Den kliniske praksisen utføres i en kontekst kjennetegnet av kompleksitet, variabilitet i pasientgruppen og usikkerhet i evidensgrunnlaget.

Mål

Ved å anlegge et kompleksitets perspektiv hentet fra den sikkerhetsteoretiske disiplinen «resilient health care», søkes det å utvikle en bedre forståelse av klinisk praksis for selvmordstruede pasienter i psykiatriske sengeposter.

Metode

Studien er en deskriptiv kvalitativ case-studie. Det er utført 19 dybdeintervjuer med pasienter innlagt på grunn av selvmordsproblematikk og 20 dybdeintervjuer med helsepersonell (behandlere og miljøterapeuter) innenfor psykisk helsevern. Helsepersonell er også intervjuet i 5 fokusgrupper.

Status, resultater

Prosjektet er finansiert av Helse Vest RHF og er godkjent av REK. Tre internasjonale artikler er publisert og en vellykket disputas ble avholdt i september 2020. Prosjektet er nå i en avslutningsfase, men avventer en artikkel som er til vurdering i et internasjonalt tidsskrift

Finansiering

Stipendiat med midler fra Helse Vest RHF/ Helse Stavanger HF.

[Extreme challenges – Psychopathology, treatment and health service experience among psychiatric in patients with severe self-harming behavior in Norway](#)

Prosjektleder: *Elfrida Kvarstein (OUS)*

Prosjektansvarlig v/NSSF: *Fredrik A. Walby*

Prosjektgruppe: *Samarbeidsprosjekt mellom Nasjonal kompetansetjeneste for personlighets-psykiatri (NAPP), NSSF, RVTS øst og en rekke kliniske miljøer fra hele Norge.*

Bakgrunn

Noen pasienter har omfattende, tidvis ekstrem selvskading og annen suicidal atferd og omfattende bruk av helsetjenester (døgn og poliklinisk) som følge av dette. Denne gruppen er gjenkjennelig klinisk over hele Norge, men det finnes svært lite systematisert kunnskap om denne pasientgruppen – også internasjonalt.

Mål

Kartlegge omfanget av og karakteristika ved pasienter med svært omfattende og alvorlig selvskadingsproblematikk som av den grunn er storforbrukere av helsetjenester både i psykisk helsevern og i somatikken.

Metode, beskrivelse

Det er gjennomført en nasjonal screeningundersøkelse, som har identifisert om lag 400 pasienter i målgruppen totalt, i alle 4 helseregioner. Videre planer er å gjøre en grundig intervjubasert undersøkelse av denne pasientgruppen både i forhold til suicidal atferd, selvskading, diagnostiske karakteristika, ulike psykometriske mål samt kartlegge bruk av helsetjenester og karakteristika ved behandlingen disse har mottatt. Samarbeidsutfordringer o.l. i helsetjenesten vil også bli kartlagt.

Status, resultater

Datainnsamlingen er fullført og analyser pågår. Det er laget en publikasjonsplan. Prosjektet fortsetter i 2022.

Finansiering

Midler fra Stiftelsen DAM til ansettelse av PhD-kandidat fra 2019.

[Implementering av evidensbasert behandling for bedret psykisk helse i barnevernsinstitusjoner. Omsorgs- og endringsmodellen](#)

Prosjektleder: *John Kjøbli (RBUP Øst og Sør)*

Prosjektgruppe: Anita J. Tørmoen, hovedveileder, Kristin Espenes, stipendiat (RBUP Øst og Sør) og Pål Ulleberg, biveileder (Psykologisk institutt, UiO)

Bakgrunn

Det er behov for mer forskning om de spesifikke behovene til ungdom og familier som får hjelp i barnevernsinstitusjoner og på effekten av de tjenestene som ytes. Det er også behov for å vurdere egnet opplæring de ansatte trenger for å tilegne seg behandlingskompetanse i rammene av en barnevernsinstitusjon.

Mål

Vi vil undersøke gjennomførbarheten og aksepten av en ny modell for omsorg og endring i barnevernsinstitusjoner – spesielt den delen om den integrerte behandlingsmodellen (ITM) som er en del av omsorgs- og endringsmodellen (OEM).

Vi ønsker også å beskrive eventuell endring blant ungdom som mottar tiltaket. Som en del av prosjektet vil vi også gjennomgå litteraturen om regulering av følelser som en transdiagnostisk behandlingsmodell i terapi med ungdom.

Metode

Med data fra institusjoner der OEM har blitt implementert, ble ungdommens engasjement og forpliktelse til ITM samt oppfølgingen, etterlevelsen og kompetansen til terapeutene studert. Videre så vi på samarbeidsalliansen og behandlingstilfredsheten, målt gjennom hvordan den enkelte ungdom, omsorgspersoner og ansatte opplevde den. Utfallsmål om ungdommens utvikling ble samlet og beskrevet. Registerdata fra BIRK vil også bli brukt. Den systematiske gjennomgangen av studier som rapporterer om regulering av følelser, ble gjennomført i henhold til PRISMA-retningslinjene.

Status

Datainnsamlingen startet i mai 2018 og er avsluttet. PhD-kandidat har innsendt tre av tre artikler, og disse er til fagfellevurdering; en systematisk oversiktsartikkel med metaanalyse, en artikkel om feasibility av metoden og en om ungdommenes forløp og utfall.

Finansiering

PhD-prosjektet finansieres av RBUP. NSSF og Psykologisk institutt, UiO tilbyr veiledning til PhD-kandidaten. Kandidaten arbeider med kappen etter at midlene ble avsluttet i okt 2021.

Alliansedannelse i behandling av pasienter med emosjonelt ustabil personlighetsforstyrrelse

Prosjektleder: Hanne Weie Oddli (Psykologisk Institutt (PSI/UiO))

Prosjektansvarlig v/NSSF: Anita Johanna Tørmoen

Prosjektgruppe: Anita Johanna Tørmoen, Espen Folmo ved Kvalitetslaboratorium for psykoterapi (hovedveileder), Elina Maisey Gough og Susanne Garred (studenter ved PSI/UiO)

Bakgrunn

Pasienter med emosjonelt ustabil personlighetsforstyrrelse har svært forhøyet risiko for selvmord, og de har ofte selvmordsatferd og selvskading som en del av problemområdene de strever med.

Pasienter med emosjonelt ustabil personlighetsforstyrrelse kan ha omfattende utfordringer i mellommenneskelige relasjoner, og terapeuter kan synes det er vanskelig å bygge og beholde en god relasjon til pasientene. Kunnskap om at både allianse og type terapeutisk intervensjon er viktig for terapiutfall er kjent, men det er lite beskrevet hvordan terapeutiske intervensjoner kan virke inn på arbeidsalliansen mellom terapeut og pasient.

Mål

Undersøke og identifisere terapeutiske strategier som fremmer arbeidsallianse i to evidensbaserte behandlinger; Dialektisk atferdsterapi (DBT) og Mentaliseringsbasert terapi (MBT). Videre å undersøke forskjeller i strategier mellom disse behandlingene.

Metode

Vi har gjennomført opptak av terapisesjoner ved ulike enheter, og et utvalg enkelttimer fra fire terapiforløp er analysert. Dette ga en purposeful sampling tilnærming der filmene inneholdt nok tilstedeværelse av intervensjoner som virker å ha effekt på arbeidsalliansen slik at de ble analysert gjennom Fortolkende Fenomenologisk Analyse samt ble skåret med instrument for arbeidsallianse.

Status

Vi rekrutterte terapeuter som er villige til å foreta filmopptak ved MBT-enheter og DBT-team. Samtykke ble mottatt fra pasienter som inngår i materialet, og filmene er analysert. Godkjenninger fra REK og NSD er innhentet. Vi ferdigstilte første fase der studentens masteroppgave ble levert og godkjent på Psykologisk institutt, UiO. Prosjektgruppen vurderer videre publikasjoner basert på et utvidet materiale.

Finansiering

De involverte finansieres fra egne kilder, ingen ekstern finansiering.

Selvskadende og suicidal atferd blant pasienter med ustabil personlighetsforstyrrelse og unnvikende personlighetsforstyrrelse

Prosjektansvarlig ved NSSF: Lars Mehlum

Prosjektmedarbeider ved NSSF: Ina Bekkevold-Jernberg

Samarbeidspartnere: Geir Pedersen (OUS) og Elfrida Kvarstein (OUS)

Bakgrunn

Pasienter med ustabil personlighetsforstyrrelse har en betydelig økt risiko for selvmord, selvmordsforsøk og selvskading som vist i tallrike studier. Det er likevel stort behov for mer inngående kunnskap om hvilke undergrupper innen denne heterogene pasientgruppen som har størst risiko for suicidal atferd og selvskading.

Mål

Prosjektet har som mål å undersøke suicidal og selvskadende atferd og en rekke andre psykiske funksjoner og problemer relevant for slik atferd i en stor kohort av pasienter med ustabil personlighetsforstyrrelse behandlet ved kliniske enheter som deltar i Nettverk for Personlighetsfokusert Behandling. Målet er å få mer inngående kunnskap om hvilke grupper som er mest risikoutsatt og hvilke faktorer som øker risikoen. Resultatene av studien vil være av stor betydning for videre planlegging og utvikling av behandling for pasienter med ustabil personlighetsforstyrrelse.

Metode, beskrivelse

Prosjektet er et samarbeid mellom forskere ved NSSF og Seksjon for personlighetspsykiatri ved Klinikk for psykisk helse og avhengighet ved Oslo universitetssykehus HF. Prosjektet benytter data fra over 600 pasienter som mottok behandling ved kliniske enheter som deltar i Nettverk for personlighetsfokusert behandling.

Status, resultater

Datainnsamling er fullført og artikkel er under publisering.

Finansiering

De involverte finansieres fra egne kilder, ingen ekstern finansiering.

Konferansepresentasjon

Bekkevold-Jernberg, I., Pedersen, G. A. F., Kvarstein, E. H., Mehlum, L. (2021). Avoidant Personality Disorder and Deliberate Self-Harm. ISSPD Personality Disorder Congress, virtuell, Oslo

Forløp og behandlingsutfall ved psykotiske lidelser

Prosjektleder: Ingrid Melle (OUS)
Prosjektansvarlig ved NSSF: Ping Qin
Prosjektgruppe: Forskere fra OUS og NSSF

Forløpet av alvorlig psykisk lidelse er vanskelig å forutsi på personnivå. Mer konkret kunnskap er nødvendig for å kunne planlegge behandlingen bedre og for å forstå årsakene til ulik sykdomsutvikling. I dette prosjektet følger vi opp personer som for 10 år siden var til sin første behandling for en alvorlig psykisk lidelse, og som under denne behandlingskontakten ble rekruttert til prosjektet «Tematisk Organisert Psykoseforskning». Ved dataene fra personlige intervjuer og Norske registre vil vi undersøke hvordan det har gått med dem på lang sikt, og om det er tidlige kjennetegn som gir indikasjoner om langtidsutvikling. Kunnskapen vil brukes til utvikling av en «risikokalkulator».

I 2022 vil det bli utarbeidet ett til to artikkelmanus for publikasjon.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av FRIMED-FRIPRO Forskningsrådet.

Utfallet av psykotiske lidelser - den kritiske perioden (Defining the outcome of psychotic disorders - the critical period)

Prosjektleder: Ingrid Melle (OUS)
Prosjektansvarlig ved NSSF: Ping Qin
Prosjektgruppe: Forskere fra OUS og NSSF
Prosjektet er finansiert av Helse Sør-Øst

Oppfølgingsprosjektene som er gjennomført i regi av prosjektgruppen viser at for pasienter med psykoselidelser er det første behandlingsåret avgjørende. Tidligere studier har vist at det første behandlingsåret er en periode med særlig stor risiko for selvskading og selvmord. Dette nye prosjektet vil etablere en ny kohort med pasienter som kommer til sin første behandling for psykoselidelser ved Oslo universitetssykehus, og følge dem gjennom det første behandlingsåret. Deltakerne vil følges med hyppige symptomsmål, inkludert selvmordstanker, for å se på den tidsmessige utviklingen av forskjellige symptomområder.

Prosjektet har fått REK godkjenningen og er i gang med datainnsamling. En doktorgradskandidat vil starte 1. februar 2022.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av Helse Sør-Øst

Registerforskning:

Suicidal behaviour and health care - differences between refugees, immigrants and natives?

Prosjektleder: Ellenor Mittendorfer-Rutz (Karolinska Institutet)
Prosjektansvarlig v/NSSF: Lars Mehlum
Prosjektmedarbeider v/NSSF: Ping Qin
Prosjektgruppe: 2 forskere ved NSSF, 1 forsker ved Karolinska Institutet, Stockholm, Sverige og 1 stipendiat ved Karolinska Institutet

Bakgrunn

Både Sverige og Norge har tatt imot store antall flyktninger i de senere årene, og mange av dem er mindreårige uten ledsagelse av voksne familiemedlemmer. Mange flyktninger har blitt eksponert for traumatiske hendelser både i sitt opprinnelsesland og under flukten, og har en økt risiko for å utvikle traumatiske stressreaksjoner og andre uttrykk for psykisk uhelse. Dette øker risikoen for suicidal og selvskadende atferd. Som vist i nylig publiserte studier fra NSSF, har visse grupper innvandrere i

Norge en økt risiko for selvmord. Likevel vet vi fortsatt lite om hvilke faktorer som øker risikoen for suicidal atferd – ikke minst blant flyktninger og asylsøkere. Det av stor betydning å få undersøkt i hvilken grad innvandrere og asylsøkere som viser suicidal atferd har vært i kontakt med helsetjenester for psykiske lidelser.

Mål

Prosjektet har som mål å sammenlikne forekomsten av suicidal atferd blant asylsøkere i Norge og Sverige med tilsvarende forekomst hos personer i majoritetsbefolkningen. Man undersøker videre i hvilken grad psykiske lidelser, bruk av helsetjenester og sosial integrasjon påvirker forekomsten av suicidal atferd og om assosiasjonen mellom slike faktorer er forskjellige i Sverige og Norge.

Metode, beskrivelse

Prosjektet benytter kobling av nasjonale registerdata i både Sverige og Norge.

Status, resultater

Prosjektet ble fullført i 2021 med ferdigstilling av phd avhandling og disputas for stipendiaten.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av det svenske Vetenskapsrådet.

Publikasjoner

Amin, R., Mittenforfer-Rutz, E. Mehlum, L., Runeson, B., Helgesson, M., Tinghøg, P., Bjørkenstam, E., Holmes, E. A., Qin, P. (2021). Does country of resettlement influence the risk of suicide in refugees? A case control study in Sweden and Norway. *Epidemiology and Psychiatric Sciences (ESP)*, 30

Amin, R., Rahman, S., Helgesson, M., Bjørkenstam, E., Runeson, B., Tinghög, P., Mehlum, L., Qin, P., Mittendorfer-Rutz, E. (2021). Trajectories of antidepressant use before and after a suicide attempt among refugees and Swedish-born individuals: a cohort study. *Int J Equity Health*, Online June 2;20(1):131

[Villet egenskade blant de risikoutsatte gruppene under COVID-19 pandemien](#)

Prosjektansvarlig ved NSSF: Ping Qin

Prosjektgruppe: 1 forsker ved NSSF og flere forskere ved Forskningsenheten ved Psykiatrisk Center København

Covid-19-pandemien kan ha påvirket den psykiske helsen ulikt i ulike befolkningsgrupper. Ved å bruke data knyttet sammen fra ulike danske registre, vil dette prosjektet undersøke om sårbare individer (identifisert som de som opplever hjemløshet, fengsel, bor i støttede psykiatriske boliger eller krisesentre for kvinner, lider av psykiske lidelser og/eller rusmisbruk, og som har kronisk fysisk sykdom og en infeksjonshistorie) som ble infisert av COVID-19-viruset har forhøyet forekomst av villet egenskade i sammenlignet med sårbare individer som ikke er infisert med viruset, og sammenlignet med befolkningen generelt.

Prosjektet er i gang med dataanalyser. Det er planlagt 1–2 artikler med mål om å bli publisert i 2022.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av Novo Nordisk Fonden.

[Forskning på risikofaktorer:](#)

[Villet egenskade – atferd og symptomer på Borderline personlighetsforstyrrelse hos ungdom som er i kontakt med psykisk helsevern](#)

Prosjektleder: Pål Zeiner, OUS

Prosjektansvarlig v/NSSF: Lars Mehlum (hovedveileder)

Prosjektgruppe:

Anne Trana Brager-Larsen (stipendiat), Pål Zeiner, Lars Mehlum

Bakgrunn

Suicidal og selvskadende (villet egenskade) atferd hos ungdom er et omfattende folkehelseproblem. Et mønster av slik atferd er ofte forbundet med personlighetsforstyrrelser, særlig borderline personlighetsforstyrrelse som vist i studier av voksne. Kunnskapen om sammenhengen mellom villet egenskade-atferd og personlighetsforstyrrelser blant ungdom er imidlertid begrenset. Ny kunnskap om underliggende personlighetsfungering hos ungdom med villet egenskade vil være til stor nytte for de ungdommer og familier dette gjelder, slik at underliggende vansker blir fanget tidlig nok opp til at de kan få forebyggende behandling. Ny kunnskap om dette vil også medføre økt oppmerksomhet i behandlingsapparatet og økt kompetanse til behandlere med mulighet for tidligere å intervensere med et forebyggende perspektiv.

Mål

Prosjektet inkluderer ungdom i alderen 12–18 år som er i kontakt med psykisk helsevern for barn og ungdom. Hovedmålet er å undersøke forekomster av og samvariasjon mellom villet egenskade-atferd og oppfylte kriterier for borderline personlighetsforstyrrelse.

Metode, beskrivelse

Studien er en prospektiv oppfølgingsundersøkelse som samler inn data ved hjelp av personlig intervju med deltakere og ved bruk av selv-utfylte spørreskjema. Data innhentes ved baseline (T1) og ett år senere (T2) med mulighet for en ytterligere oppfølgingsstudie (T3). Diagnosevurdering gjøres på to tidspunkt (T1 og T2) for å undersøke diagnostisk stabilitet. Det innhentes informasjon fra både ungdom, foresatte og behandlere.

Status, resultater

Datainnsamlingen ved baseline er nå fullført og arbeidet med analyse og publisering av artikler pågår. Prosjektet forventes fullført i 2021.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av Oslo universitetssykehus HF (OUS).

[Nevrobiologisk forklaring på komorbid depresjon hos pasienter med alkoholmisbrukslidelse](#)

Prosjektansvarlig ved NSSF: *Sudan Prasad Neupane*

Prosjektgruppe: *Sudan Prasad Neupane, Gabriella Renee Rodriguez (Helsam/UiO),
Fulton T Crews (University of North Carolina, NC, USA), Dinesh Kumar
Poudel Alexander Karabatsiaki (Mechi Multiple Campus, Nepal)*

Bakgrunn

Alkoholmisbrukslidelse (AML) og alvorlig depresjon (AD) utgjør til sammen halvparten av all sykdomsbyrde grunnet psykiske problemer og rusmisbruk. AML og AD oppstår ofte sammen. Stress, og aktivert immunsystem er felles for AML og AD. Det er i økende grad forståelse for betydningen av tarmflora og psykiske lidelser inkludert AML og AD. Ny kunnskap om interaksjon mellom tarmflora, stress og inflammasjon kan gi nye markører og grunnlag for klinisk anvendelse ved bedre forebygging og behandling av disse lidelsene.

Mål

Formålet med prosjektet er å kartlegge sammenhenger mellom immunsystem, stress og sammensetting av tarmbakterier i komorbide AD og AML. Vi undersøker også om alvorlighetsgrad av

depresjon og selvmordsatferd har sammenheng med sammensetning av tarmflora og immunrelaterte biomarkører.

Metode

Prosjektet omfatter tverrsnitts studie blant pasienter som behandles for AML, AD og friske voksne (kontroller) fra Nepal. Det måles immunmarkører i blodet (cytokiner, CRP), kortisol nivå i håret og tarmflora gjennom avføringsprøver samt en rekke spørreskjema for å kartlegge psykisk tilstand.

Status

Datainnsamlingen er ferdigstilt. Prøvematerialet er lagret i biobank. Analyse av blodprøver er utført. Datakodning og analyse samt publikasjonsarbeid pågår.

Finansiering

Prosjektet var finansiert av US-Norway Fulbright Foundation, Eckbos legat, Johanne og Einar Eilertsens forskningsfond.

Biologiske faktorer i assosiasjonen mellom depresjon og periodontitt

Prosjektansvarlig ved NSSF: Sudan Prasad Neupane

Prosjektgruppe: Sudan Prasad Neupane, i tillegg til forskere fra Tannhelsekompetansesenter Rogaland

Bakgrunn

Dette er et samarbeidsprosjekt med Tannhelsekompetansesenter Rogaland som oppsummerer evidens på nevrobiologiske risikofaktorer ved depresjon og periodontitt. Nyere forskning tyder på gjensidig sammenheng mellom depresjon og periodontitt gjennom nevrobiologiske signalveier.

Metode

Systematisk review og meta-analyse. Her er vårt fokus på depresjon i psykiatrifaget, men det er vår antagelse at en del artikler omhandler også selvmordsproblematikken. Dette tas inn i artikler som publiseres.

Status

Ett manuskript er sendt inn til tidsskriftet Brain Behavior and Immunity- Health i nov 2021. Forventet publikasjon våren 2022. Det utarbeides også et narrativ review der vi legger frem en ny hypotese om hvordan inflammatorisk periodontale sykdommer kan lede til depresjon. Artikkelmanuskriptet er under arbeid og sendes inn for publikasjon våren 2022.

Finansiering

Tannhelsekompetansesenter Rogaland

Helserisiko og behandling av anabole androgene steroider (AAS) avhengighet

Prosjektleder: Ingrid Amalie Havnes (OUS/UiO)

Prosjektgruppe: Sudan Prasad Neupane (prosjektansvarlig NSSF), Hans Christian Bordado (SERAF/UiO) Henriksen, Anders Palmstrøm Jørgensen (SERAF/UiO), Astrid Bjørnebekk (SERAF/UiO)

Bakgrunn

Anabole androgene steroider (AAS) bruk er assosiert med endokrine, metaboliske, hjertekar, psykiske og nevroimmunologiske helserisikoer. Dagens standard behandling for AAS avhengige individer foregår gjennom rusbehandlings opplegg. AAS Abstinens fører til hypogonadism, store endringer i hormoner og immunsystemet samt forhøyet risiko for depresjon og suicid.

Mål

Behandlingsstudie for å undersøke om hormon (Clomifene) terapi bør tilbys dersom pasientene

slutter med AAS. Vi skal også undersøke ulike helseeffekter blant annet endring i immunsystemet, depresjon og suicidalitet.

Metode

Behandlingsstudie for å undersøke om verdi av hormon (Clomifene) terapi kontra ikke-medikamentellbehandling for AAS og AAS-relatert abstinens. Vi skal også måle blant annet blodmarkører relevant for immunsystem og kartlegge utviklingen av psykiske symptomer gjennom behandlingsforløpet.

Status

Rekruttering av pasienter starter tidlig våren 2022. Doktorgradskandidaten skal ha midtveisevaluering tidlig i 2022. I forbindelse med prosjektet er to manus under arbeid. Begge manus planlegges sendt inn for publisering i 2022.

Finansiering

Finansiert av Helse Sør-Øst RHF.

[Neuroimmunologiske korrelater til suicidal og villet egenskade atferd blant pasienter med personlighetsforstyrrelser: En pilotstudie.](#)

Prosjektansvarlig: Benjamin Hummel (OUS)

Prosjektansvarlig NSSF: Sudan Prasad Neupane

Prosjektgruppe: Sudan P Neupane, Benjamin Hummelen, i tillegg flere forskere fra NORMENT, OUS og NSSF

Bakgrunn

Basert på blodprøve-materiale som er analysert for en del immunmarkører (NONSTOP-GEN prosjektet) har vi satt i gang dette pilotprosjektet for å se på sammenhengen mellom immunmarkører og selvmordsforsøk/villet egenskade blant pasienter med personlighetsforstyrrelser.

Metode

Data baseres på ca. 100 pasienter med personlighetsforstyrrelser og ca. 100 kontrollpersoner som er tilgjengelig fra NORMENT databasen.

Status

Det ble søkt REK godkjenning høsten 2021.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av OUS/UiO

[Selvmord og villet egenskade hos studenter og innbyggere på landsbygda i Kina](#)

Prosjektleder v/NSSF: Ping Qin

Prosjektgruppe: 1 forsker ved NSSF samt flere forsker og stipendiater i Shandong

Universitetet i Kina

Bakgrunn, mål og metode

Kinas sosialøkonomi gjennomgår raske endringer, og psykisk helse hos unge og innbyggere på landsbygda har med dette blitt en stor bekymring for det offentlige. Dette prosjektet har som formål å undersøke forekomsten av suicidal atferd og psykiske lidelser hos kinesiske universitetsstudenter og landlige innbyggere og å rette fokus mot viktige faktorer som bidrar til dette problemet. Prosjektet er en fortsettelse av Ping Qins forskningssamarbeid med Kina.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av ulike kinesiske forskingsfond.

Selv mord og villet egenskade blant voksne i alderen 40–64 år

Prosjektansvarlig v/NSSF: Ping Qin

Prosjektgruppe: Sadia Syeda (NSSF), Paul Yip (Hong Kong University) og David Gunnell (Bristol University). I tillegg forskere fra forskningsinstitutter i andre land

Bakgrunn

Blant voksne i alderen 40–64 år er selvmord en av de hyppigste dødsårsakene, og nesten 50 % av de som døde i selvmord i Norge var i denne aldersgruppen. Likevel er forskning og forebyggingsfokus i større grad rettet mot andre aldersgrupper. Derfor har International Association for Suicide Prevention (IASP) Special Interest Group on suicide and self-harm in middle-aged adults initiert dette prosjektet.

Mål

Målet er å få økt kunnskap om selvmord og selvskadning blant mennesker i aldersgruppen 40–64 år, og å undersøke hvilken påvirkning helsestatus og sosioøkonomiske faktorer kan ha for denne alderspopulasjonen.

Metode/beskrivelse

Det benyttes funn fra publiserte studier fra en rekke systematiske oversiktsartikler og data fra ulike kilder for originale forskningsartikler.

Status

Prosjektet er i gang med planleggings- og utviklingsarbeidet.

Finansiering

Forskerne som er involvert finansieres fra ulike kilder.

Konferansepresentasjon

Ping Qin. (2020). Suicide in middle-aged adults – what do we know from the East to the West? The 2020 International Association for Suicide Prevention Asia Pacific Conference. 7.–9.07. Taipei, Republic of China.

Forebygging- /fagutviklings- og kvalitetsforbedringsprosjekter

I tillegg til forskningsprosjekter drifter NSSF fagutviklingsprosjekter, kvalitetsforbedringsprosjekter og forebyggingsprosjekter som bidrar til å utvikle kunnskap og erfaring til bruk i selvmordsforebyggende tiltak.

I det følgende presenteres fremdrift og status i NSSFs pågående fagutviklings-/forebyggingsprosjekter og annet kvalitetsforbedringsarbeid finansiert over tilskuddet ved utgangen av 2021.

Utvikle og implementere strategier og tiltak som bidrar til at flere søker helsehjelp

Prosjektleder: Lars Mehlum

Prosjektmedarbeidere: Egil Haga, Ingunn Legard, Hilde Thomassen, Hanne Sofie W Nilsson

Bakgrunn og metode for prosjektet er beskrevet i søknad for tilskudd i 2020, 2021 og 2022 og i tidligere rapporter.

Målsettinger

Redusere risikoen for selvmord og selvskading blant personer som ikke er identifisert som brukere av spesialiserte helsetjenester.

Målet nås gjennom følgende tiltak:

- Videreutvikle og tilrettelegge for norske forhold verktøy og ressurser, som er utviklet av den europeiske EAAD alliansen, og integrere dem med våre egne verktøy.
- Identifisere samarbeidspartnere i regioner og lokalsamfunn og forberede oppstart av bruken av verktøyene gjennom flernivåintervensjoner i lokalsamfunn.
- Implementere flernivåintervensjoner i samarbeid med identifiserte partnere lokalt/regionalt eller på nasjonalt nivå.
- Evaluere resultater og avgi anbefalinger om videre strategier for arbeidet.

Aktivitet og status for 2021

Folkeopplysning mot selvmord – Østfold

I 2020 mottok NSSF og Mental Helse støtte fra Stiftelsen DAM til prosjektet «Folkeopplysning mot selvmord» for å gjennomføre en folkeopplysningskampanje i den delen av Viken fylke som tidligere var Østfold fylke. Prosjektet bygger på mal for regionale folkeopplysningskampanjer utarbeidet av en arbeidsgruppe med representanter fra RVTS-er i alle regioner, Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA), LEVE, Mental Helse, Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus (SANKS) og Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging (NSSF). Selve kampanjekonseptet i malen baserer seg på «Velg å leve»-kampanjen som ble gjennomført i Helseregion Vest i 2019 og 2020/2021, med slagordet «Snakk om selvmordstanker – det kan redde liv».

Prosjektet har to hovedmål; det første er å få kunnskap om gjennomførbarheten og effektene av en folkeopplysningskampanje med fokus på å øke befolkningens evne til å søke hjelp ved selvmordsfare og psykiske vansker som øker selvmordsfaren. Det andre er å få kunnskap om hvordan en folkeopplysningskampanje kan implementeres regionalt innenfor rammen av en flernivåintervensjon. Prosjektet skal gi anbefalinger for hvordan slike folkeopplysningskampanjer kan gjennomføres i Norge. Prosjektet har vært i forarbeid- og gjennomføringsfase i 2021.

NSSF har i 2021 invitert til og inngått samarbeid med en rekke aktører i Østfoldregionen; ni av tolv kommuner, Sykehuset Østfold HF, Leve Østfold, Mental Helse Fredrikstad, Røde Kors Østfold og Håp i mørket (initiativ på tvers av trossamfunn). Disse har utgjort et prosjektnettverk som har bistått i utvikling av prosjektet og hatt oppgaver særlig knyttet til informasjonsarbeid om prosjektet, opplæringstiltak og folkeopplysningskampanjen ovenfor ansatte og frivillige i egen organisasjon. Flere har også drevet aktivt folkeopplysningsarbeid ovenfor egen befolkning/målgruppe.

NSSF har samarbeidet med RVTS Øst, Vivat selvmordsforebygging, Østfold Redaktørforening, Sykehuset Østfold HF og Leve Østfold om gjennomføring av kurs i Østfold høst 2021. Kursene har rettet seg mot helsepersonell, nøkkelpersoner og lokale medier og har omhandlet håndtering av suicidalitet, depresjonsbehandling, trygg omtale av selvmord, barn som pårørende, oppfølging av etterlatte og førstehjelp ved selvmordsfare.

Kampanjestrategier og kampanjemateriell ble utviklet og rullet ut i Østfoldregionen i desember 2021 og januar 2022. Det ble i hele utviklingsprosessen lagt særlig vekt på å nå målgruppen middelaldrende menn, inkludert gjennom høring i to mannlige brukergrupper med og uten erfaringer med helsevesenet. Representanter fra enkelte RVTS, SANKS og Vivat selvmordsforebygging bidro i arbeidet med utvikling av kampanjestrategier og -materiell.

I kampanjen ble det gjort tiltak for å øke sannsynligheten for at kampanjen skulle nå ut til målgruppen menn, gjennom målrettet annonsering, bruk av ambassadører, deling av

kampanjemateriell i mannsdominerte lag og foreninger og arbeidsplasser. Det ble gjennomført en pretest før kampanjen. NSSF har samarbeidet med Helsedirektoratet og Helsenorge om utvikling av innhold til landingsiden for kampanjen, helsenorge.no/selvordstanker.

Regionale folkeopplysningskampanjer med nasjonal overbygning

I Handlingsplan for forebygging av selvmord 2020–2025, går det frem under mål 2 «Trygg kommunikasjon om selvmord» at å dele at man har selvmordstanker kan være livreddende og at det er behov for å øke kunnskapen om selvmordstematikk i befolkningen, redusere stigma og å få flere til å søke hjelp. Ett av tiltakene regjeringen vil gjennomføre er regionale folkeopplysningskampanjer med nasjonal overbygning om forebygging av selvmord.

Kampanjene skal gjennomføres innenfor rammen av en flernivåintervensjon. Prosjektet er innrettet i to delprosjekt - Delprosjekt 1: Nasjonal kommunikasjon og Delprosjekt 2: Regionale folkeopplysningskampanjer – som til sammen utgjør en helhet. Oppgaven innebærer både å være kontaktpunkt for dialogen mellom den nasjonale overbygningen og det regionale arbeidet og ivareta den nasjonale fremdriften av delprosjekt 2.

I 2021 har Helsedirektoratet i samarbeid med NSSF etablert en nasjonal ressursgruppe for prosjektet. Region Midt vil være den første regionen der tiltaket implementeres, og planleggingen for dette er startet.

NSSF startet arbeidet med å utvikle en filmressurs om involvering av pårørende ved selvmordsproblematikk.

EAAD – Arendal kommune og Østre Agder DPS

NSSF har over lengre tid hatt et samarbeid med ulike aktører i Agderregionen om implementering av EAAD-modellen og flere enkelttiltak er prøvd ut. I 2021 startet Arendal kommune og Østre Agder DPS et initiativ for å gjennomføre en flernivåintervensjon med fokus på depresjon i Arendal kommune. NSSF har i 2021 bistått med veiledning i oppstartsfasen.

iFightDepression

Det veiledede internettbaserte selvhjelpsverktøyet iFightDepression anses som et verdifullt tiltak brukt i kombinasjon med kompetanseheving i tjenestene og informasjonskampanjer rettet mot befolkningen som helhet.

NSSF har videreført implementering av verktøyet, særlig i tilknytning til prosjektet Folkeopplysning mot selvmord i Østfold. Verktøyet er også blitt tilbudt uten veiledning i 2021 grunnet koronapandemien, verktøyet ble tatt i bruk av 138 personer uten veiledning i 2021.

Samarbeid med Røde Kors

NSSF har videreført samarbeid med Røde Kors på nasjonalt nivå for implementering av opplæringsverktøy i å oppdage og intervensere ved selvmordsfare. Opplæringsverktøyet omfatter kursinnhold, kursmateriell og veileder for kursholdere, og er utviklet til bruk for organisasjonens ansatte og frivillige medarbeidere. Røde Kors har, i samarbeid med NSSF, avholdt ett kursholderkurs i 2021.

Samarbeid med Vivat selvmordsforebygging

NSSF har inngått overordnet samarbeid med Vivat selvmordsforebygging om følgende samarbeidsområder;

- Strategier for spredning av kunnskaper om selvmordsfare til befolkningen og intervensjon for risikoutsatte
- Utvikling av ny undervisning og nye undervisningsmetoder

Strategisk samarbeid om bruk av undervisningsopplegg og -metoder i forbindelse med prosjekter slik som en flernivåintervensjon eller andre liknende prosjekter der det er naturlig at undervisning av store grupper skal inngå.

Fremdriftsplan

Folkeopplysning mot selvmord, Østfold

NSSF vil fullføre og evaluere prosjektet «Folkeopplysning mot selvmord» i Østfoldregionen i første halvdel av 2022 og gi anbefalinger om hvordan slike folkeopplysningskampanjer/intervensjoner kan gjennomføres videre i andre regioner i Norge. NSSF vil legge til rette for at prosjektnettverket som er opprettet i forbindelse med prosjektet videreføres som et selvmordsforebyggende nettverk i regionen.

Regionale folkeopplysningskampanjer med nasjonal overbygning

NSSF vil legge til rette for at to regioner starter planlegging av en regional folkeopplysningskampanje i 2022. NSSF vil bistå med rådgiving i regionene.

- NSSF har fått et eget oppdrag med egen finansiering for å lede og bidra inn i dette arbeidet.
- NSSF vil bidra inn i dette prosjektet med kunnskap og verktøy fra EAAD-prosjektet

EAAD, Arendal kommune og Østre Agder DPS

NSSF viderefører samarbeidet med Agder kommune og Østre Agder DPS med mål om å opprette en lokal allianse for gjennomføring av flernivåintervensjon, for å styrke innsatsen mot depresjon og forebygge selvmord. NSSF vil bistå initiativet i utvikling av tiltak, gjennomføring og evaluering i 2022.

iFightDepression

NSSF vil fortsette implementering av iFightDepression-verktøyet.

Samarbeid med Røde Kors og VIVAT

NSSF vil videreføre samarbeidet med VIVAT og Røde Kors.

Finansiering

Ansatte ved NSSF som var tilknyttet dette prosjektet i 2021 er lønnet tilnærmet 100 % over tilskuddsbudsjettet fra Helsedirektoratet.

Stiftelsen DAM finansierte i 2021 lønn for kommunikasjonsrådgiver i 50 % i 6 mnd i tillegg til kampanjemateriell og bidrag til kampanjestrategier for delprosjektet «Folkeopplysning mot selvmord, Østfold».

Helsedirektoratet finansierte i egen avtale lønn for prosjektleder 20 % i 2 mnd for oppstart av delprosjektet «Regionale folkeopplysningskampanjer» og oppstart av arbeidet med å produsere en filmressurs om involvering av pårørende ved selvmordsproblematikk innenfor samme delprosjekt.

Publikasjon

Legard, I., Mehlum, L., Haga, E. (2021). Folkeopplysning som ledd i en selvmordsforebyggende flernivåintervensjon. *Suicidologi*, 26 (3), 64–75

Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling

Prosjektleder: Fredrik A. Walby

Prosjektmedarbeidere: Martin Ø. Myhre, Anine T. Kildahl, Helene Astrup

Implementering av kartleggingssystemet i samarbeid med Helsedirektoratet og Tjenester for sensitive data (TSD) ved UiO er beskrevet i søknad om tilskudd for 2020, 2021 og 2022 og i tidligere rapporter. Det ble åpnet for registrering i Kartleggingssystemet i 2019.

Bakgrunn

Psykiske lidelser (inkludert ruslidelser) er den viktigste risikofaktoren for selvmord, hvilket gjør spesialisthelsetjenestene for psykisk helse og rus til sentrale arenaer for selvmordsforebyggende tiltak. I norsk sammenheng har vi imidlertid hatt en mangelfull oversikt over omfanget av selvmord under og etter behandling i disse tjenestene, og for lite kunnskap om hva som kjennetegner disse pasientene på gruppenivå. Helsedirektoratet fikk i tildelingsbrevet for 2015 i oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet å forberede og koordinere innføringen av et nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern (PHV) og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB), oppdraget ble videredelegert til NSSF.

Formålet med Kartleggingssystemet er todelt:

- Identifisere alle selvmord under behandling og i de første 12 måneder etter behandling i PHV og TSB (inkludert avtalespesialister innenfor disse tjenestene).
- Innhente systematiske opplysninger om pasientene, behandling og omstendigheter ved dødsfallet, med sikte på å identifisere svikt på systemnivå, områder for iverksetting av forebyggende tiltak samt utvikling og evaluering av slike tiltak på gruppenivå.

Hensikten med Kartleggingssystemet er ikke å undersøke enkelttilfeller av selvmord. Derimot vil man ved å samle inn opplysninger fra enkelttilfeller på en systematisk måte kunne aggregere disse slik at de kan analyseres på gruppe- og systemnivå.

Om implementeringen og aktivitet i 2021

Kartleggingssystemet startet datainnsamlingen fra helseforetakene 28. mars 2019, hvor alle selvmord tilbake til 1.1.2018 skulle registreres. Per i dag har vi mottatt i overkant av 800 kartleggingsskjemaer. Den retrospektive datainnsamlingen for selvmord i 2018 ble avsluttet i november 2020. Datainnsamlingen for 2019 har pågått i 2021, og etterregistreringen av selvmord i 2020 startet opp i midten av november 2021. Den løpende registreringen av selvmord som helseforetakene er kjent med pågår kontinuerlig.

I juni 2021 publiserte Kartleggingssystemet en rapport om implementeringen, basert på 2018-årgangen som ble samlet inn retrospektivt. Vi mottok kartleggingsskjemaer på 86,5 % av alle personer som hadde hatt direkte kontakt med spesialisthelsetjenestene for psykisk helse og rus siste år før selvmord i 2018. Alle helseforetakene og de private institusjonene med driftsavtale som hadde selvmord i 2018 registrerte kartleggingsskjemaer.

En dekningsgrad på 86,5 % et meget godt resultat som viser at systemet er implementert både teknisk og praktisk. For selvmord i 2019 er vi nå oppe i en dekningsgrad på over 95 %. Det har vært lagt ned et omfattende arbeid for å etablere kontakt med helseforetakene i Norge, og vi opplever en god dialog og godt samarbeid med dem.

Den første fullstendige årsrapporten til Kartleggingssystemet ble lansert i oktober 2021. Rapporten oppdaterte både registerdataene for årene fra 2009 frem til og med 2018 samt presenterte de første resultatene fra kartleggingsskjemaet for selvmord i 2018.

Rapporter

Walby, F. A., Astrup, H., Myhre, M. Ø. & Kildahl, A.T. (2021). *Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Årsrapport 2018*. Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Walby, F. A., Myhre, M. Ø., Astrup, H. & Kildahl, A.T. (2021). *Implementering av Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling*.

Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

- *Engelske sammendrag av rapportene*
Walby, F. A., Astrup, H., Myhre, M. Ø. & Kildahl, A.T. (2021). *Norwegian surveillance system for suicide in mental health and substance misuse services. English Summary of Annual report 2018.* Norwegian surveillance system for suicide in mental health and substance misuse services.
- Walby, F.A., Myhre, M.Ø., Astrup, H. & Kildahl, A.T. (2021). *Implementation of the Norwegian Surveillance System for Suicide in Mental Health and Substance Use Disorder Services.* Norwegian Surveillance System for Suicide in Mental Health and Substance Misuse Services.

Publikasjoner

Myhre, M. Ø. & Walby, F. A. (2021). *The Impact of a Widely Publicized Celebrity Suicide on Suicide-Related Internet Search Activity.* Archives of Suicide Research. doi: 10.1080/13811118.2021.1875942

Berg, S. H & Walby; F. W. (2022). *Nullvisjon mot selvmord.* Fagessay. Tidsskrift for Norsk psykologforening, publisert online 25. november 2021. (Vol 59, nummer 1,, side 30-35)

<https://psykologtidsskriftet.no/fagessay/2021/11/nullvisjon-mot-selvmord>

Konferansebidrag

Walby, F. W., Myhre, M. Ø., Astrup, H. (2021, 11. oktober). *Suicides in people diagnosed with personality disorders in contact with mental health services. A national registry study 2008 – 2018.* The ISSPD Personality Disorder 17th World Congress, virtual conference.

Walby, F. A., Myhre, M. Ø., Astrup, H. , Kildahl, A. T., Mehlum, L. (2021, 24. oktober). *Suicides Among People Diagnosed with Personality Disorders in Contact with Mental Health Services: National Registry Study 2008 – 2018.* IASR/AFSP International Summit on Suicide Research, virtual conference.

Myhre, M. Ø., Walby, Kildhal, A. T., Bramness, J. G., Mehlum, L. (2021, 25. oktober). *Use of Health Services Last Year Before Suicide in People with Substance Use Disorders – A National Register Study. .* IASR/AFSP International Summit on Suicide Research, virtual conference.

Astrup, H., Myhre, M. Ø., Kildahl, A. T., Walby, F. A. (2021, 26. oktober). *Suicide After Contact with Child and Adolescent Mental Health Services - A National Registry Study from Norway 2008-2018.* IASR/AFSP International Summit on Suicide Research, virtual conference.

Arrangementer

27. oktober 2021 kl. 10:00–12:00, Litteraturhuset i Oslo

Lansering av *Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Årsrapport 2018.* Åpent/gratis publikumsarrangement med fysisk deltagelse, og live streaming.

Infografikker

(tilgjengelig for nedlastning på www.uio.no/kartleggingssystemet)

- Hovedfunn fra *Årsrapport 2018* for personer i kontakt med PHV-V (2 versjoner: NORSK og ENGELSK)
- Hovedfunn fra *Årsrapport 2018* for personer i kontakt med TSB (2 versjoner: NORSK og ENGELSK)
- Hovedfunn fra rapporten *Implementering av Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling* (NORSK)

Undervisningsmateriale

(tilgjengelig for nedlastning på www.uio.no/kartleggingssystemet)

- PowerPoint-presentasjon med hovedfunn fra Kartleggingssystemets *Årsrapport 2018* for selvmord blant personer i kontakt med PHV-V siste år
- PowerPoint-presentasjon med hovedfunn fra Kartleggingssystemets *Årsrapport 2018* for selvmord blant personer i kontakt med TSB siste år

Filmopptak/streaming

(tilgjengelig på www.uio.no/kartleggingssystemet)

- Lansering av *Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Årsrapport 2018*
- Webinar om selvmordsrisikovurdering:
<https://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/nssf/aktuelt/arrangementer/2021/utfordring-er-i-vurdering-av-akutt-suicidalitet--w.html>

Fremdriftsplan

Hovedprioriteringene for videre implementering og etablering av Kartleggingssystemet vil være å øke dekningsgraden i årene fremover, samt å få til en økende andel registreringer i trinn 1. Med de justeringene som er foretatt, samt at Kartleggingssystemet nå er kjent i tjenestene etter at alle foretakene har vært igjennom en runde med registrering både i trinn 1 og trinn 2, har vi stor tro på at dette er mulig. Det at tjenestene har etablert interne rutiner som følge av implementeringen vil også bidra til mindre ressursbruk i årene fremover både for Kartleggingssystemet og for tjenestene.

Vi avslutter nå etterregistreringen av selvmord i 2019, og vil i starten av 2022 også ferdigstille etterregistreringen av selvmord i 2020. Så snart datainnsamlingen for 2020 er ferdigstilt vil vi publisere en samlet rapport for selvmord i 2019 og 2020 basert på registerdata og data fra kartleggingsskjemaene.

Parallelt med arbeidet med datainnsamling og årsrapportene, vil registerdataene tilbake til 2008 fortsatt benyttes til å produsere mer spesialiserte rapporter. I starten av 2022 publiseres en rapport som benytter registerdata fra 2008 til 2018 om selvmord i psykisk helsevern for barn og unge.

Et eksternt finansiert 3-årig phd prosjekt som undersøker selvmord i tverrfaglig spesialisert rusbehandling startet opp 1.1.2021. Prosjektet benytter Kartleggingssystemets database og har potensiale til å utvikle ny kunnskap om selvmordsforebygging i tverrfaglig spesialisert rusbehandling og tilgrensende helsetjenester. Prosjektet vil pågå i hele 2022.

Kartleggingssystemet har over flere år vært aktive med formidling av resultater fra datainnsamlingen til en lang rekke foretak, i andre faglige sammenhenger som kurs og konferanser og i media. Dette har blitt møtt med stor interesse, og peker igjen på en felles forpliktelse til å styrke de forebyggende innsatser på dette området. Oversikt over formidlingsaktiviteter og publikasjoner ligger på våre nettsider. Dette arbeidet vil også bli høyt prioritert i 2022 og framover.

[#Chatsafe – trygg kommunikasjon – et befolkningsrettet tiltak spesielt rettet mot ungdom.](#)

Prosjektansvarlig: Fredrik Walby

#chatsafe retningslinjene Veiledning for ungdom om å kommunisere trygt om selvmord på nettet ble lansert i Norge i mars 2020. Retningslinjene er utviklet av Orygen i Australia, NSSF har, i samarbeid med Orygen oversatt og tilpasset retningslinjene til norske forhold. Psyktærlig bidro også inn i dette arbeidet med sin erfaringskompetanse og kjennskap til målgruppen. NSSF opprettet høsten 2020 instagramkontoen chatsafe.no der det jevnlig legges ut illustrasjoner og tekster med utgangspunkt i

veilederen og #chatsafe Topp 10 tips. Organisasjonen Psyktærilig drifter instagramkontoen i kontraktsfestet samarbeid med NSSF. NSSF kvalitetssikrer alle tekster før de postes.

I november samme år ble #chatsafe for lærere – hvordan lærere kan bistå til sikker kommunikasjon om selvmord på nett publisert. Her har også NSSF bidratt med tilrettelegging for norske forhold. Ressursen gir råd til lærere om hvordan elevene (ungdommer) kan snakke trygt om selvmord på nettet, råd til læreren om hvordan selv uttrykke seg om selvmord på en trygg og sikker måte slik at de går foran med et godt eksempel. Ressursen inneholder også lenker til innhold på sosiale medier som er utformet av ungdom som læreren kan diskutere med elevene.

#chatsafe er eksplisitt nevnt flere ganger i Nasjonal handlingsplan for forebygging av selvmord 2020-2025. Det har vært uklart hvordan arbeidet skal videreføres. RVTS'ene har fått et oppdrag om forebygging relatert til bruk av sosiale medier. NSSF deltar i referansegruppa for dette arbeidet.

Planer for 2022: Videreføring av samarbeidet med organisasjonen Psyktærilig for å spre informasjon om veilederen og gi råd til ungdom om trygg kommunikasjon på nettet. Vurdere aktiv markedsføring av #chatsafe for lærere.

Aktivitet som har bidratt til kompetanseheving i tjenesteapparatet og øvrige målgrupper

NSSF har som mål å bidra til å heve kompetansen om selvmordsforebyggende arbeid i tjenesteapparatet og den øvrige befolkningen og er opptatt av å fremme evidensbasert praksis på feltet gjennom å gi råd og kunnskapsstøtte bygget på oppdatert norsk og internasjonal forskning.

NSSF legger til rette for målrettet kunnskapsutvikling i tjenesteapparatet og øvrige målgrupper ved å utvikle og tilby opplæring i kunnskapsbasert praksis, ved implementeringsstøtte for nasjonale retningslinjer, veiledere og kunnskapsbasert praksis i form av rådgivning til klinikere og kliniske enheter, rådgivning til journalister og pressens organisasjoner, rådgivning til frivillige organisasjoner, til øvrige kunnskapssentre og rådgivning til myndigheter.

Kompetanseutvikling gjennom opplæringstiltak for spesifikke målgrupper

NSSF legger til rette for målrettet kompetanseutvikling i tjenesteapparatet ved å utvikle og tilby utdanningsprogram, kurs, nettbaserte verktøy, e-læringsmoduler, og konferanser. Vi henvender oss både til tjenesteapparatet i spesialisthelsetjenesten, til kommunehelsetjenesten og til andre grupper som har behov for økt kompetanse om selvmord, selvmordsatferd og selvskading.

Valg av målgruppe og tema for opplæring er basert på nasjonale føringer for styrking av kompetansen i tjenesteapparatet og på spesialkompetansen ved senteret innenfor spesifikke helserelaterte forsknings- og fagutviklingsområder som bruk av DBT i behandling av selvskading og repeterende suicidalitet, om forebygging av selvmord blant pasienter i TSB, kompetanse om ulike aspekter ved vurdering av selvmordsrisiko og intervensjon ved selvmordsfare samt styrket pasientsikkerhetsarbeid innen psykisk helsevern, om utarbeidelse av sikkerhetsplaner, om årsaker til suicidal og selvskadende atferd blant ungdom, om forebygging av uheldig omtale av selvmord og selvskading på nett (#chatsafe), om forebygging av risiko for etterlatte etter selvmord, om ivaretagelse av behandlere som opplever selvmord hos sine pasienter, om innvandrergrupper og risiko for selvmord og selvmordsforsøk og erfaringer fra flernivåintervensjonsarbeid (EAAD), for å nevne noen eksempler på områder.

Rapporten «1910 døde pasienter – selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling 2008 til 2015 – en nasjonal registerstudie» utarbeidet av NSSF (Walby, Myhre og Kildahl 2018) viser at nesten halvparten av de som dør i selvmord i Norge har hatt kontakt med

spesialisthelsetjenesten for psykisk helse og rus i løpet av siste leveår. Mange av dem som tar sitt eget liv har oppsøkt fastlegen i månedene før, uten at fastlegen har fanget opp signalene om selvmordsfare. Psykisk helsevern, både i spesialisthelsetjenesten og på kommunalt nivå er derfor viktige arenaer for selvmordsforebyggende tiltak.

Terapeuter i psykisk helsevern, som jobber med personer med kronisk suicidalitet, selvskading og emosjonell ustabil personlighetsforstyrrelse, er også en viktig målgruppe for vår utdanningsvirksomhet. Dialektisk atferdsterapi (DBT) som behandlingsmetode har vist seg å ha god og langvarig effekt for denne gruppen. Det er hittil publisert mer enn 40 randomiserte kontrollerte studier om effekten av standard DBT eller en av tilpasningene. (se bl.a. Mehlum et al, 2014, 2016, 2019, 2020) og *Prop. 121 S (2018–2019) Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024)* trekker i kap 5 fram DBT som foretrukket behandling for personer med gjentatt selvskading og kronisk suicidalitet. Vi vil også peke på at utbredelse av kunnskap om DBT ofte har positive ringvirkninger for behandling og håndtering av selvmordsrisiko for andre pasientgrupper enn dem som har ustabil personlighetsforstyrrelse, siden behandlingsmetodens mange strategier rettet mot suicidal atferd har stor overføringsverdi for vide grupper av brukere i psykisk helsevern og kommunale helsetjenester.

Det er stor mangel på behandlingstilbud til etterlatte etter selvmord som opplever forlenget sorg (ICD-11: Forlenget sorgforstyrrelse). Forlenget sorgforstyrrelse er en forholdsvis hyppig lidelse (rammer 7 % av alle etterlatte uansett dødsårsak) og er en alvorlig og langvarig tilstand som ikke lar seg behandle med tradisjonelle tilnærminger eller legemidler. NSSF gir utdanning og veiledning i forlenget sorgforstyrrelsesterapi (FST) og denne virksomheten bidrar til positive faglige ringvirkninger i senterets engasjement i utvikling av støtte til fagmiljøene i forebyggende tiltak for etterlatte og berørte. Psykisk helsevern, både i spesialisthelsetjenesten og på kommunalt nivå er derfor viktige arenaer for selvmordsforebyggende tiltak.

[Oversikt over utdanningsprogram og kurs som tilbys ved NSSF](#)

Leger, psykiatere og psykologer med behandleransvar i psykisk helsevern er en viktig målgruppe for vår utdanningsvirksomhet. NSSF tilbyr årlig fire kurs for leger og psykologer der innholdet spesifikt fokuserer på hvordan bli en sikrere, bedre og mer effektiv behandler i møte med pasienter med suicidal atferd.

[KURS I KLINISK SUICIDOLOGI FOR LEGER OG PSYKOLOGER SOM ARBEIDER MED VOKSNE SOM PASIENTER/BARN OG UNGDOM SOM PASIENTER – 2 KURS](#)

NSSF har som mål å styrke leger og psykologers kompetanse innen klinisk suicidologi –både for de som jobber med voksne pasienter og de som jobber med barn og ungdom. Opplæringen tilpasses pasientgruppen. Spesialister innen psykiatri og psykologi blir prioritert for deltakelse.

Deltakerne som arbeider med voksne får presentert oppdatert kunnskap i klinisk suicidologi med undervisning i kunnskapsbasert vurdering av selvmordsrisiko, sikkerhetsplanlegging, betydningen av systematisk opplæring og organisatorisk forankring samt medikamentell behandling og psykoterapeutiske tilnærminger til pasienter med suicidalitet.

Deltakerne som arbeider med barn får presentert oppdatert kunnskap i klinisk suicidologi med undervisning i kunnskapsbasert vurdering av selvmordsrisiko, sikkerhetsplanlegging og intervensjoner rettet mot pasienter med akutt og kronisk suicidalitet.

Med basis i intervensjoner hentet fra Dialektisk atferdsterapi (DBT) undervises det om hvordan man kan engasjere og motivere pasienter med suicidal atferd i en endringsorientert behandling. Vi arbeider også med behandlerens holdninger til pasienten, intervjueteknikk, hvordan man kan takle

dysfunksjonell atferd, spesifikke intervensjoner og hvordan man kan engasjere pasienten i behandlingen.

Det blir lagt opp til drøfting av kasus fra egen praksis og arbeid med ferdigheter gjennom trening på spesifikke intervensjoner.

KURS I KLINISK SELVMORDSRISIKOVURDERING OG KRONISK SUICIDALITETS-PROBLEMATIKK

Kurset holdes på helseforetaksnivå og må være forankret og bestilt av ledelsen for den psykiatriske virksomheten i foretaket. Implementering av systematisk og grundig selvmordsrisikovurdering lykkes best når alle som har ansvar for vurderinger deltar og en får anledning til å diskutere de viktigste problemstillingene knyttet til dette feltet. NSSF holdt 2 slike kurs på digital plattform i samarbeid med Oslo Universitetssykehus HF.

E-læringskurs i selvmordsrisikovurdering

De primære målgruppene for kurset er leger og psykologer i primærhelsetjenesten. Bakgrunnen for kurset er undersøkelser som viser at mange av de som har gjennomført selvmord har vært i kontakt med fastlege i månedene før selvmordet, uten at selvmordsrisiko har vært fanget opp eller vurdert. E-læringskurset har som siktemål å styrke primærhelsetjenestens kompetanse i å kartlegge/avdekke selvmordsrisiko samt vurdere risikoen og sette i gang behandling/oppfølging.

Åpen nettside og begrenset omfang (2 timer) har vist seg gunstig for å nå bredt ut til praksisfeltet. Det er lagt vekt på at kursdeltakerne skal trenes i noen utvalgte læringspunkter, for eksempel betydning av å skape en god relasjon, stille direkte og effektive spørsmål om suicidalitet og gi legen/psykologen konkrete verktøy i å øke sikkerheten (utarbeidelse av sikkerhetsplan).

Brukerne vurderer kurset som relevant og at de har god nytte av det i sin arbeidshverdag. Det omtales som strukturert og informativt med nyttige oppsummeringer og konkrete forslag til hvordan man kan formulere seg i møtet med personer med selvmordstanker. Video-eksempler og beskrivelse av sikkerhetsplan (framfor kontrakt) blir også trukket fram som nyttige elementer.

Om lag halvparten av de som har gjennomført kurset er leger eller psykologer, mens de øvrige er fra andre faggrupper som jobber med selvmordsforebygging/psykisk helse på kommunenivå.

Det var 334 leger/psykologer som gjennomførte e-læringskurset i selvmordsrisikovurdering i 2021.

Utdanningsprogram i Dialektisk atferdsterapi (DBT)

NSSF tilbyr utdanning i Dialektisk atferdsterapi (DBT) gjennom et eget Utdanningsprogram i DBT. Implementering av bærekraftige og sterke DBT team har vært et viktig prinsipp og det legges mye arbeid i opptak og bistand til å forme robuste team. Utdanningen går over ett år og gir helse og eller barnevernfaglig personell spesifikk kompetanse i DBT. DBT er en prinsippstyrt, delvis manualbasert behandlingsmetode utviklet av professor Marsha Linehan, University of Washington, Seattle. Vi har fram til nå utdannet rundt 550 DBT-terapeuter. NSSF har gjennomført videreutdanning av egne lærekrefter i programmet og rekruttert 1 ny lærer i 2021. Grunnet økende behov for veiledningstjenester har NSSF rekruttert flere nye veiledere i 2021. NSSF veileder til enhver tid 16–18 antall team fra hele landet i metodikken. NSSF tilbyr i tillegg årlige etterutdanningskurs for DBT-terapeuter. Utdanningsprogrammet i DBT har videreutviklet tilbudet til å foregå remote og digitalt, og er med på utvikling av filmer og digitalisering av enkeltelementer i behandlingen.

Forlenget sorg terapi (fst)

I dette programmet er målgruppen leger, psykiatere, psykologer, kliniske sosionomer eller psykiatriske sykepleiere med behandlerrolle. Forlenget sorgforstyrrelse er en forholdsvis hyppig lidelse (rammer 7 % av alle etterlatte uansett dødsårsak), og er en alvorlig og langvarig tilstand som

ikke lar seg behandle med tradisjonelle tilnærminger eller legemidler. Mange etterlatte ved selvmord vil også rammes av forlenget sorgforstyrrelse, og da er likemansstiltak slik som sorggrupper ikke en tilstrekkelig hjelp. Forlenget sorg-terapi (FST) er en relativt kortvarig (16 uker) kunnskapsbasert psykoterapimetode utviklet i USA av professor Katherine Shear og tilpasset for norske forhold av NSSF. Behandlingen gir betydelig bedre resultater enn tradisjonelle metoder og har høy kostnadseffektivitet. NSSF anser det som viktig at alle etterlatte, også etterlatte ved selvmord som rammes av forlenget sorgforstyrrelse, får et effektivt behandlingstilbud og driver derfor utdanning i behandlingsmetoden i Norge.

Selvhjelpsverktøy mot depresjon

Helsepersonell i primærhelsetjenesten: leger og psykologer samt annet helsepersonell som jobber i psykisk helse og rus i kommunene er viktige aktører i det selvmordsforebyggende arbeidet. NSSF sluttet seg til den europeiske alliansen mot depresjon (EAAD) i 2016, og har videreutviklet informasjonsmateriell og selvhjelpsverktøy for norske forhold. Depresjon er en risikofaktor for selvmord – om lag 5 % av deprimerte dør av selvmord og enda flere utfører selvmordsforsøk eller selvsykning. Vi tilbyr elektronisk opplæring/kurs for helsepersonell i kommunene i bruk av veiledet selvhjelpsverktøy mot depresjon. Selvhjelpsverktøyet iFightDepression for mild til moderat depresjon er i utgangspunktet tilbud til pasienter som samtidig går hos behandler (fastlege eller psykolog i kommunen) som veileder pasientene i bruken. Grunnet covid-19-pandemien har NSSF i 2021 gjort det mulig å benytte iFightDepression-verktøyet uten å gå veien om fastlegen eller annet helsepersonell og uten at helsepersonell veileder i bruken. Dette for å nå ut til grupper som av ulike grunner ikke får helsehjelp, for eksempel på grunn av isolasjon eller avslag i helsetjenestene. Våre erfaringer med dette tiltaket er meget gode og vi har valgt derfor å holde tilbudet åpent i 2021. <https://ifightdepression.com/no/selvhjelpsressurser/ifightdepression-verktoyet>

Veileder for unge om nettbruk og deling av innhold knyttet til selvsykning og selvmordsatferd på nett
#Chatsafe retningslinjene «Veileder for ungdom om å kommunisere trygt om selvmord på nettet» er utviklet av det australske forskningssenteret Orygen. NSSF har tilpasset veilederen til norske forhold og foretatt oversettelse til norsk. Veilederen er tilgjengeliggjort for unge via Instagram-kontoen #chatsafe, se ytterligere informasjon under punktet 1.2 Forebyggingsprosjekter.

Veileder for hvordan lærere kan gi råd til ungdom om trygg kommunikasjon om selvsykning og selvmordsatferd på nett

«#Chatsafe for lærere – hvordan lærere kan bistå til sikker kommunikasjon om selvmord på nett» er også utviklet av Orygen og oversatt til norsk ved NSSF. Veilederen ble publisert våren 2021. Bruk og implementering av veilederen for lærere drøftes i Helsedirektoratets ressursgruppe rundt forebygging av selvmord der både NSSF og RVTsene er viktige aktører.

Samtale med personer i selvmordsfare

Frivillige organisasjoner er viktige aktører for lavterskeltilbud til mennesker med selvmordstanker. NSSF har i samarbeid med Røde Kors utviklet et undervisningsopplegg for frivillige i Røde Kors om «Samtale med personer i selvmordsfare»

11. nasjonale konferanse om selvmordsforskning- og forebygging

11. nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging ble avholdt den 19. og 20. mai heldigitalt på Zoom, 438 påmeldte deltakere fulgte programmet.

Tema for årets konferanse var «Ny handlingsplan – hva nå»

Noen høydepunkter fra programmet: «Tre innfallsvinkler til nullvisjonen for selvmord lansert i handlingsplanen» av hhv. statssekretær Maria Jahrman Bjerke (H), professor Reidar Pedersen (UiO)

og seniorrådgiver Guro Ranes (Statens vegvesen). Professor David Gunnell, (University of Bristol, UK) holdt foredraget Suicide prevention in the time of the Covid-19 – what have we learnt? I tillegg ble det holdt en rekke foredrag på en stor bredde av faglige tema samt at det ble arrangert fire panelsamtaler med tema:

- Med livsmestring og selvmordsforebygging på timeplanen i skolen.
- Fører fremveksten av sosiale medier og algoritmer til psykisk uhelse blant barn og unge?
- Menn er overrepresentert på selvmordsstatistikken og underrepresentert som pasienter. Hvorfor er det sånn?
- Er åpenhet om psykisk uhelse og selvmordsproblematikk kun av det gode?

OVERSIKT – UTDANNINGSPROGRAM/KURS/VEILEDNING/KONFERANSER

Navn	Mål/tema	Målgruppe/opptakskrav	Antall deltakere/ undervisningsform	Godkjenninger
Medisinstudiet (profesjon) ved UiO MED4500R	Gi studentene på medisinstudiet kunnskap om selvmordsproblematikk, vurdering av selvmordsrisiko og akutt intervensjon ved selvmordsfare	Medisinstudenter ved UiO	500 studenter 8 timer Hybrid undervisning	Omfattes av studieplan for medisinstudiet (profesjon) ved UiO
Utdanningsprogram i Dialektisk atferdsterapi (DBT)	Gi behandlere prinsipper og konkrete ferdigheter i møte med mennesker med ulike former for emosjonell reguleringssvikt, selvskading og selvmordsforsøk.	Leger, psykologer, kliniske sosionomer, psykiatriske sykepleiere e.l. med minimum 2 års erfaring som jobber i psykiatrisk klinikk/barneverninstusjoner med helsetilknytning der det er mulig å danne et team som kan benytte DBT som behandlingsmetode.	Kull 13: Teamkandidater: 17 Suppleringskandidater/suppleringssteam: 55 Totalt: 72, Digital undervisning på del 1, fysisk undervisning på del 2 Veiledning av 17 team etter utdanning	-Norsk psykologforening -Den norske legeforening -Norsk sykepleierforbund
Utdanningsprogram i Forlenget sorg-terapi (FST)	Gi terapeuter en grunnleggende forståelse av/oversikt over symptomene på komplisert sorg. Gi en innføring i FST-behandlingens kjerneprinsipper i form av behandlingsteknikker, -strategier og -prosedyrer.	Leger, psykologer, kliniske sosionomer, psykiatriske sykepleiere e.l. med 3 års erfaring som terapeut og erfaring med behandling av pasienter med sorgproblematikk	Kull 5: 18 Kull 6: 10 Totalt 28 Veiledning og del 2 av utdanningen ble gjennomført i 2021 Digital undervisning og veiledning	-Norsk psykologforening -Den norske legeforening -Norsk sykepleierforbund
Kurs i klinisk suicidologi (VOP) 11.–13. november	Fra selvmordsrisikovurdering til behandling av kronisk suicidalitet – bli en sikrere og	Leger og psykologer som arbeider med voksne. Fortrinn for spesialister i psykiatri og klinisk psykologi. Grunnleggende	Antall deltakere: 43 Fysisk undervisning	-Den norske legeforening -Norsk Psykologforening

	bedre behandler i møte med pasienter med suicidal atferd.	kunnskap i selvmordsrisikovurdering		
Kurs i klinisk suicidologi (BUP) 12. og 13. juni	Fra selvmordsrisikovurdering til behandling av kronisk suicidalitet – bli en sikrere og bedre behandler i møte med pasienter med suicidal atferd.	Leger og psykologer som arbeider med barn og ungdom. Fortrinn for spesialister i psykiatri og klinisk psykologi. Grunnleggende kunnskap i selvmordsrisikovurdering.	Ikke satt opp i 2021 grunnet covid-19-pandemien	-Den norske legeforening -Norsk Psykologforening
Kurs i klinisk suicidologi for helseforetak	Klinisk selvmordsrisikovurdering og kronisk suicidalproblematikk. Fokus på implementering av systematisk og grundig selvmordsrisikovurdering.	Leger og psykologer ansatt i helseforetak. Forankret og bestilt kurs fra ledelsen av klinikk.	4 kurs Redusert antall kurs relatert til covid-19-pandemiens begrensninger i reise og arrangementsmuligheter	Helseforetaket søker godkjenning hos: -Den norske legeforening -Norsk Psykologforening
Kurset Samtale med personer i selvmordsfare	Bevisstgjøre holdninger og oppfatninger om selvmord. Senke terskelen for å snakke med personer i selvmordsfare. Hvordan møte mennesker i selvmordsfare? Kjennetegn ved selvmordsfare	Kursholder-kurs for Røde Kors frivillige som skal betjene hjelpetelefoner	2 kurs	Ikke relevant
Webinar om selvmordsrisikovurdering	Drøfting av hva som bør være innholdet i en selvmordsrisikovurdering og ha slags forventninger som bør stilles til helsepersonell på dette vanskelig området.	Leger og psykologer i PVH og TSB, åpent for alle.	550 påmeldte	Ikke relevant

11. nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging	Heve kunnskaps- og ferdighetsnivået om selvmordsproblematikk og selvskading i bred forstand	Ansatte i spesialisthelsetjenesten og i kommunehelsetjenesten, etterlatte ved selvmord, brukerorganisasjoner og brukere av tjenestene	Antall deltakere: 438 Digital konferanse med opptak av paneldebatter og foredrag	-Den norske legeforening -Norsk psykologforening -Norsk sykepleierforbund -Fagforbundet
--	---	---	---	--

NETTBASERTE KURS/SELVHJELPSVERKTØY OG DEMONSTRASJONSFILMER

Navn	Mål	Målgruppe	Antall registrerte kursdeltakere/besøkstall	Godkjenninger
E-læringsmodul i selvmordsrisikovurdering	Styrke kompetanse i å fange opp pasienter som viser tegn på selvmordsrisiko og sette i gang behandlingstiltak.	Fastleger, psykologer i kommunene	Kursdeltakere: 2001 Kursbevis: 639 Av disse 173 leger og 161 psykologer	-Den norske legeforening -Norsk Psykologforening
iFightDepression veileder-opplæring	Opplæring av helsepersonell som skal bruke det veiledete selvhjelpsverktøyet iFightDepression for pasienter med mild til moderat depresjon.	Helsepersonell i primærhelsetjenesten: leger og psykologer samt annet helsepersonell som jobber i psykisk helse og rus i kommunene	61	
iFightDepression – selvhjelp mot depresjon under veiledning av helsepersonell – nettbasert.	Hjelpe pasienter å mestre sine depresjonssymptomer og fremme tilfriskning.	Fastleger, psykologer, helsepersonell som har fått opplæring i bruk av programmet, benytter verktøyet sammen med voksne og ungdommer med mildere former for depresjon.	Registrerte brukere veiledet versjon: 92 nye brukere (pasienter), 35 nye veiledere Åpen versjon: 138 nye registrerte brukere	Ikke relevant
Demonstrasjonsfilm: Sikkerhetsplan	Styrke kompetansen i selvmordsrisikovurdering og sikkerhetsplanlegging for pasienter i selvmordsfare. Vise en trinnvis mestringsstrategi som pasienten kan benytte ved økende selvmordstanker.	Fastleger, psykologer, helsepersonell i samarbeid med pasient	Åpen nettside. Sidevisninger fra mars 2021 t.o.m. februar 2022: 2307 Høyt besøkstall i mars, juni og september	Ikke relevant

Demonstrasjonsfilm: Kartlegging av selvskading	Styrke kompetansen hos helsepersonell i kommunene som er i kontakt med ungdom som viser tegn på psykisk uhelse. Vis hvordan helsepersonell i kommunene kan legge til rette for samtale for å kartlegge selvskading.	Helsepersonell i kommunene og andre som har behov for kartlegging av selvskading der det fra før av ikke er kjent.	Åpen nettside. Sidevisninger fra mars 2021 t.o.m. februar 2022: 703 Høyt besøkstall i mars, april, september og oktober	Ikke relevant
---	---	--	---	---------------

TILGJENGELIG UNDERVISNINGSMATERIELL

Navn	Innhold	Målgruppe	Distribuert
Ferdighetskort DBT	Kort til bruk under ferdighetstrening i DBT	DBT-terapeuter	339
Konsultasjonsperm DBT	Ressursperm for konsultasjonsteam i DBT	DBT-team	5

Implementering av nasjonale retningslinjer/veiledere

Selvordsrisikovurdering

NSSF har gjennom året gitt råd til tallrike klinikere og undervist kliniske enheter både i forhold til ulike kliniske problemstillinger, og i forhold til hvordan ulike momenter i *Nasjonale retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern* best skal forstås og implementeres i praksis – se liste Undervisning/foredrag og veiledning

NSSF arrangerte et webinar juni 2021 med tema «Utfordringer i vurdering av akutt suicidalitet» med foredragsholder fra både NSSF og praksisfeltet. Retningslinjene er under revisjon, webinarer løftet spørsmålet om hva som bør være innhold i selvmordsrisikovurdering og hva slags forventninger som bør stilles til helsepersonell på dette vanskelig området.

<https://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/nssf/aktuelt/arrangementer/2021/utfordringer-i-vurdering-av-akutt-suicidalitet--w.html>

NSSF hadde også et innlegg om arbeidet med revisjon av nasjonale retningslinjer på årlig fagmøte for RVTsene og NSSF i Tromsø i desember.

Vær Varsom plakaten

Vi vil også trekke fram NSSFs hyppige kontakt med massemediene – både enkeltjournalister og -medier og pressens organisasjoner – der senterets medarbeidere hyppig har gitt råd om hvordan man i de enkelte tilfeller kan etterleve nasjonale retningslinjer for presseomtale av selvmord og selvskading. Det er ofte en vanskelig balanse mellom hensynet til varsomhet og hensynet til åpenhet og informasjon til allmennheten om et alvorlig samfunnsproblem. NSSF gir også hyppig råd til produsenter av andre medier, slik som nettpubliserings, teaterforestillinger eller filmproduksjoner. Vi hadde i 2021 to seriøse henvendelser fra filmprodusenter i forbindelse med produksjon av kortfilmer der selvmord og selvmordsproblematikk er tema. Filmprodusentene ønsket å benytte seg av NSSF som konsulent. NSSF gir faglige råd, men påpeker samtidig at vi ikke kan være ansvarlig partner i slike prosjekter.

Implementering av kunnskapsbasert praksis

Implementering av DBT

Dialektisk atferdsterapi (DBT) som behandlingsmetode har vist seg å ha god og langvarig effekt for personer med kronisk suicidalitet, selvskading og emosjonell ustabil personlighetsforstyrrelse. Det er hittil publisert mer enn 40 randomiserte kontrollerte studier om effekten av standard DBT eller en av tilpasningene. (se bl.a. Mehlum et al, 2014, 2016, 2019, 2020). En nyere studie viste også at bedret emosjonsregulering er en viktig faktor som skilte mellom ungdom som fikk DBT i forhold til annen spisset behandling, hvilket er et, sammen med ovennevnte kunnskapsbase, meget viktig argument for å drive en skreddersydd behandling og få den til å være et førstevalg nasjonalt (Asarnow et.al 2021: Dialectical Behavior Therapy for Suicidal Self-Harming Youth: Emotion Regulation, Mechanisms, and Mediators)

Prop. 121 S (2018–2019) Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024) trekker i kap 5 fram DBT som foretrukket behandling for personer med gjentatt selvskading og kronisk suicidalitet, og at DBT-behandling tilpasset ungdom har bedre effekt enn ordinær behandling i poliklinikk i psykisk helsevern for barn og unge både med hensyn til reduksjon av villet egenskade, selvmordstanker og depresjonssymptomer.

En rekke tiltak er derfor gjennomført for å opprettholde og videreutvikle kompetansen hos DBT-terapeuter, og kvalitetssikre god behandling over tid, blant annet gjennom tilbud om veiledning av DBT-team i ulike deler av landet, etterutdanningskurs og konferanser for DBT terapeuter og gjennom

et nettverk for kliniske enheter som driver DBT og som ønsker å samarbeide om enhetlige systemer for utredning av pasienter og vurdering av terapierespons.

Utdanningsprogrammet i DBT har som nevnt en viktig målsetting om å spre DBT kompetanse på en bærekraftig måte. En av faktorene som kjennetegner dette er å klargjøre og forplikte både ledere i foretak og kompetent personell til hva det vil si å drive DBT. Både hva det krever innholdsmessig, men også at terapeuter får nok tid til å arbeide med metodikken (Swales & Dunkley 2019). NSSF bistår foretakene som er interessert i å starte opp med DBT i prosessen med både å rekruttere rett personell og sette opp et behandlingsprogram anpasset målgruppen. NSSF sørger deretter for høykompetent veiledning underveis og etter utdannelsen.

DBT-nettverksprosjektet, som er omtalt under forskningsprosjekter, er en viktig faktor i implementering av DBT i helseforetak. Nettverksarbeidet har som mål å gi de kliniske enhetene støtte til å opprettholde god faglig standard og til å utføre evalueringer av egen virksomhet.

Implementering av Kartleggingssystemet

Nasjonal kartlegging av selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling ble etablert i 2019 (Kartleggingssystemet). Formålet med tiltaket er å få oversikt over omfanget av selvmord under og etter behandling i disse tjenestene for å kunne identifisere behov for forebyggende tiltak på systemnivå, utvikle slike tiltak og på sikt kunne evaluere effekten av disse. Medarbeidere fra Kartleggingssystemet holder foredrag og undervisning om systemet for helsepersonell og for ledere i helseforetak, det ble i 2021 tilgjengeliggjort nedlastbare foredrag som beskriver kartleggingssystemets design, hvordan uttrekk og kobling foretas og kort omtale av de viktigste funnene basert på registerdata og data registrert i Kartleggingssystemet fra 2018. Sentrale aktører i Helseforetak, brukerorganisasjoner og representanter fra Helsedirektoratet var invitert og deltok med innlegg på lanseringsseminaret for første årsrapport av data registrert i Kartleggingssystemet.

Ukom sier i sin rapport fra mai 2021 om Festepunkter på pasientrom i psykisk helsevern at data fra Kartleggingssystemet er en verdifull kilde for å vurdere nye tiltak.

Produksjon av faktafilm om involvering av pårørende ved behandling og oppfølging av personer med selvmordsproblematikk

Oppdraget er ikke direkte finansiert over tilskuddsordningen, men fagpersoner ved NSSF har vært sentrale i utvikling av innhold/manus til denne filmen og ved deltakelse i filmen.

Litteraturgjennomgang av faglige retningslinjer for pasienter med villet egenskade

NSSF startet i 2020 arbeidet med systematisk gjennomgang av litteratur internasjonalt om faglige retningslinjer for pasienter med villet egenskade. Kunnskapen benyttes nå i et samarbeidsprosjekt med utvikling av faglige retningslinjer for hvordan behandle og følge opp villet egenskade i akutt-tjenestene. En oversiktsartikkel fra dette tiltaket planlegges ferdigstilt våren 2022.

Kartlegging av læreplan for pensum og undervisning om selvmord og selvmordsforebygging i profesjonsutdanningene i medisin og psykologi i Norge

Som et ledd i senterets oppdrag i å arbeide for å få temaene inn på relevante grunn-, videre- og etterutdanninger gjennomførte NSSF høsten 2020 enn kort undersøkelse om hvilket pensum lærestedene har og hvilken undervisning de gir om selvmord og selvmordsforebygging. Undersøkelsen ble sendt ut til de fire universitetene i Norge som har profesjonsstudier i medisin og psykologi (UiO, UiB, UiT og NTNU). Følgende spørsmål ble stilt:

I hvilke(n) del(er) av studiet undervises det om selvmord og selvmordsforebygging?

- Hvilket omfang og hvilken art har undervisningen (forelesning, øvelser, klinisk praksis, etc)?

- Pensumlister/litteraturutvalg knyttet til undervisningen.

Undersøkelsen viste at det foreligger store variasjoner i pensum og undervisning om selvmord og selvmordsforebygging. Undervisningen er integrert i annen undervisning og spredt gjennom studiene.

NSSF henvendte seg til Helsedirektoratet v/avdelingsdirektør Elise Husum i brev av 17. mars 2021 der vi redegjør for undersøkelsen, gir en kort situasjonsbeskrivelse og imøteser vurdering av tiltak som kan styrke undervisningen om selvmord og selvmordsforebygging for kommende leger og psykologer.

Rådgivning til frivillige organisasjoner og stiftelser

I vårt samarbeid med en rekke andre instanser og organisasjoner som har som mål å bidra til bedre kunnskapsbasert praksis med relevans for selvmordsforebygging (Kirkens Bymisjon, «Håp i Mørket», Bipolarforeningen, ELPIS selvmordsforebygging, LEVE, Kirkens SOS, Mental Helse, Røde Kors) bidrar vi med råd, veiledning og undervisning.

Rådgivning til myndigheter og andre samfunnsinstitusjoner

Rådgivning til Ukom i forbindelse med utarbeidelse av rapport om festepunkter på pasientrom i psykisk helsevern. <https://ukom.no/rapporter/festepunkter-pa-pasientrom-i-psykisk%20helsevern/sammendrag>

Lvert innspill på forespørsel til Helsedirektoratet og Kunnskapsdepartementet:

NSSF mottok i april 2021 brev fra Kunnskapsdepartementet der vi ble invitert til å gi innspill til innhold i en ny masterutdanning innen psykisk helse- og rusarbeid for sykepleiere og revidering av den eksisterende tverrfaglige videreutdanningen i psykisk helse med mål om å øke kvaliteten i behandling av pasienter med behov for tjenester fra psykisk helsevern og rusomsorgen. NSSF svarte på invitasjonen og vektla behovet for kompetanseheving rundt selvmord og selvskadingsproblematikk både kunnskap om utbredelse, etiske dilemmaer, tiltak etter selvmord og ivaretagelse av etterlatte og pårørende.

Gjennomgang og revisjon av omtale av selvmord på helsenorge.no :

<https://helsenorge.no/sykdom/psykiske-lidelser/depresjon/selv-mord-og-selv-mordstanker>

Aktivitet som har bidratt til formidling av forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap

NSSF benytter nettsteder, sosiale medier, åpne møter, konferanser, podkaster og webinarer, eget fagtidsskrift og presse til formidling av vitenskapelige resultater, arbeidsmåter og kunnskaper, og til å spre informasjon om tilgjengelige kompetansehevingsressurser, kurs og arrangementer.

Aktuelle saker samkjøres på nett, sosiale medier, nyhetsbrev og i vårt eget tidsskrift Suicidologi. Vi jobber aktivt med å fronte aktuelle saker i ulike formater for å nå bredt ut med informasjon om forskning, prosjekter og aktiviteter ved NSSF.

Våre målgrupper er både faggrupper som har behov for suicidologisk kunnskap i sitt arbeid for å forebygge selvmord, og alle andre som kan ha behov for kunnskap om selvmord og selvmordsforebygging.

Nettsteder, nyhetsbrev og sosiale medier

Nettstedet www.selv-mord.no er en nasjonal kunnskapskilde innen suicidologi.

Nettstedet www.dbt.no formidler kunnskap om behandlingsmetoden Dialektisk atferdsterapi (DBT).

Nettstedet <https://ifightdepression.com/no/> gir råd om selvhjelp ved lett til moderat depresjon.

Nettstedet <https://nssfinfo.no/> gir råd til personer i selvmordsfare og til personer som er i kontakt med noen som er i selvmordsfare.

NSSF drifter twitterkontoen @NSSFKartlegging og facebook siden <https://www.facebook.com/NSSFUiO> som er NSSFs hovedfacebookside og gruppefacebooksider for iFightDepression-veiledere, og DBT-terapeuter utdannet ved NSSF.

Vi sender også ut nyhetsbrev med aktuelle saker gjennom året til abonnenter.

Vi er aktive i deling av saker om aktiviteter, forskning og forebygging. Vi opplever stor synergieffekt ved å være tilstede i ulike kanaler og god vekst i antall besøk på alle plattformer.

Nye publikasjoner gjøres tilgjengelig på vår nettside www.selv mord.no. Det legges ut en kort tekst på vanlig norsk om hva studiens hovedfunn er og dens nytteverdi i det selvmordsforebyggende arbeidet. Vi har også i 2021 satset på formidling i en tilgjengelig form for å nå målgruppene allmennhet og fagfolk. Intervjuer av forskerne og økt fokus på korte formidlende tekster har vist seg å bli godt mottatt, det samme har bruk av korte videoer som vi også har benyttet i 2021. Vi har erfart at forskningen med dette når lenger ut og at det har skapt interesse hos målgrupper og organisasjoner som er viktige aktører på feltet.

I 2021 har NSSF hatt særskilt fokus på forskningsformidling om barn og unge som etterlatte, funn fra årsrapport 2018 fra kartleggingssystemet og folkeopplyningskampanjen med hovedmålgruppe menn i Østfoldsregionen.

Av de 38 forskningsrelaterte sakene vi la ut via våre formidlingskanaler i 2021 ble 11 saker omtalt i fagmedia som napha.no, forskning.no, Dagens Medisin, Sykepleien og Magasinet Psykisk helse, erfaringskompetanse.no, forskningsdagene.no og psykologisk.no

Eksempelvis så vi at NSSFs formidling og omtale av artikkelen om brått tap av en forelder: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165032721000616?via%3DiHub> ble delt på Facebook av Pårørendesenteret, LEVE Trøndelag, LEVE Rogaland, Medisinsk fakultet, uio.no og førte til en kronikk i Aftenposten, ble fanget opp av NRK Vestfold og Telemark, deretter ble det nyhetssak i NRK nyhetsmorgen:

<https://www.facebook.com/1040304666035942/posts/3854658834600497/?extid=0&d=n>

Åpne møter, webinarer, podkaster

Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling lanserte «Årsrapport 2018» oktober 2021 på Litteraturhuset i Oslo. Arrangementet var åpent/gratis med fysisk deltagelse og live streaming. Se omtale under Kartleggingssystemet.

NSSF arrangerte webinar «Utfordringer i vurdering av akutt suicidalitet» 3. juni 2021. Målgruppen for webinar var leger og psykologer. Webinar er tilgjengelig på senterets hovednettside.

<https://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/nssf/utdanning-kurs-konferanser/filmer-og-opptak/opptak/Vurdering%20av%20akutt%20suicidalitet.mp4>

Videoen med tema «*Menn er overrepresentert på selvmordstatistikken og underrepresentert som pasienter. Hvorfor er det slik?*» ble tatt opp under 11. nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging, og publisert på senterets hovednettside på Mannsdagen 19. november 2021.

https://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/nssf/aktuelt/aktuelle-saker/2021/mannsdagen-2021.html?fbclid=IwAR0-9_iorHe5zdI9FyyvVII0mFSmpxNBQ3GIqwEPYe7eN3QUINGdVJT99hc

NSSF var innholdsleverandør til podkast fra Universitetsplassen om «*Hvordan kan vi forebygge selvmord?*» <https://www.uio.no/om/aktuelt/universitetsplassen/podkast/>

I tillegg til egne webinarer/videoer og podkaster laster vi opp podkaster/webinar med tema selvmordsproblematikk der ansatte ved senteret har bidratt i samtaler/med foredrag eller deltatt i debatter.

Tidsskriftet Suicidologi

Tidsskriftet Suicidologi er et fagfelleverdert tidsskrift som publiserer forskningsbasert kunnskap med relevans for praksisfeltet, oversiktsartikler og erfaringsbaserte artikler om tiltak og prosjekter innen selvmordsforebygging. Tematikken belyses også gjennom intervjuer, essays, kronikker, bokanmeldelser og dikt. Suicidologi når bredt ut til fagfolk i helsesektoren og andre relevante yrkesgrupper. Mange abonnenter er pårørende og etterlatte. Papiirutgaven har ca. 4500 abonnenter i Norge, Sverige og Danmark. I tillegg publiseres alle artikler i fulltekst open-access på FRITT (Universitetsbiblioteket, Oslo): <https://www.journals.uio.no/index.php/suicidologi/index>

Årgang 25 bestod av 3 numre med følgende tema:

3/2021: Etterlatte og pårørende

2/2021: Nasjonale strategier

1/2021: Åpenhet

Annet formidlings- og informasjonsarbeid

I anledning Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september bidro ansatte ved NSSF med faglige innlegg på følgende arrangementer:

- 6. september: NSSF deltok på Din stemme (NRK) med Else Kåss Furuseth og Kristian Furuseth. Tema var blant annet åpenhet, psykisk helse i pandemien og bevilgninger til selvmordsforebygging
- 7. september: Arrangement ved LEVE/Røde Kors/Røde Kors ungdom - seminar på Litteraturhuset i Oslo med utdeling av Olafs minnepris til Soldataksjonen 2021. Ansatt ved NSSF leder fagkomiteen for Olafs minnepris.
- 8. september: Podkast Universitetsplassen. Samtale om åpenhet, manssrolle og hjelpesøking.
- 9. september: Publisert webinar om utfordringene i vurdering av akutt suicidalitet
- 10. september: Publisert video: Ny forskning om sammenhengen mellom sivilstatus og selvmordsrisiko
- 20. september: Seminar: Trygg omtale av selvmord i media- Fredrikstad Litteraturhus, arrangert av NSSF

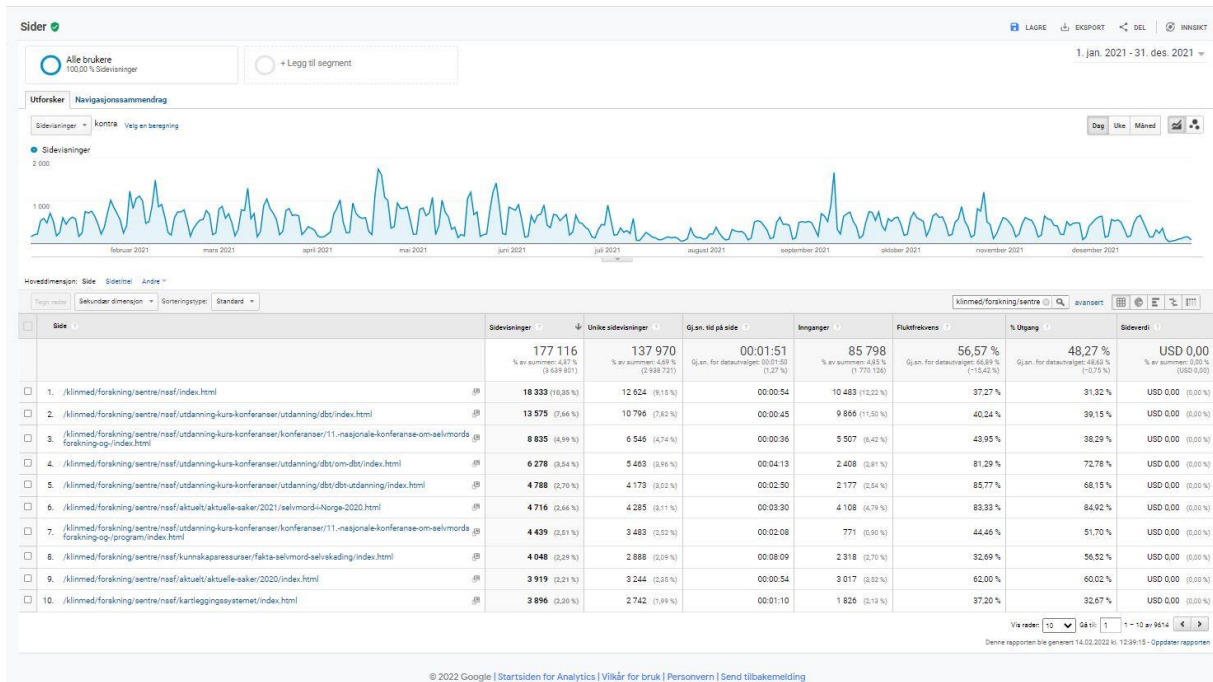
Andre markeringer

Vi frontet også Pårørendedagen, Verdensdagen for psykisk helse/Åpenhetsprisen og Mannsdagen

Trafikk på nettsteder og sosiale medier

NSSFs nettsted på UiO www.selvsmord.no hadde i 2021 totalt ca 137 000 unike sidevisninger og 177 000 sidevisninger, dette er 19 % økning i unike besøkstall fra 2020. Fanene «Utdanning, kurs og konferanser» og undersiden 11. nasjonale konferanse og dbt.no, samt «Fakta om selvmord og selvsikring» som gir lett tilgjengelig informasjon om selvmord, selvmordsforebygging og selvsikring

og aktuelle saker var hyppigst besøkt. Vi erfarer i år igjen god økning i trafikk. NSSFs nyhetsbrev som er spisset mot helsepersonell og forskningsmiljøer har 289 abonnenter, og vi erfarer også der jevn økning i antall abonnenter.

Figuren viser sidevisninger på selvmord.no i 2021.

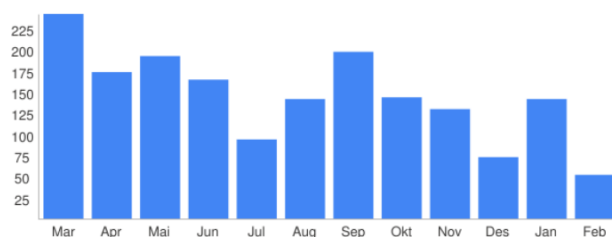
Nettstedet www.ifightdepression.com/no hadde gjennomsnittlig 7 000 besøk per måned i 2021.

Demonstrasjonsfilm om sikkerhetsplan

Åpen nettside. Høyest besøkstall i mars- juni og i september.

Sist endret:	10. jan. 2022 11:54:01 av Hanne Holmesland
Opprettet:	14. jan. 2020 11:01:00 av Hanne Holmesland
Eier:	Hanne Holmesland
Type:	Artikkel
Webadresse:	https://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/nssf/utdanning-kurs-konferanser/e-leringskurs-i-selvmondsrisikovurdering/demonstrasjonsfilm-om-sikkerhetsplan/index.html
WebDAV-adresse:	https://www-dav.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/nssf/utdanning-kurs-konferanser/e-leringskurs-i-selvmondsrisikovurdering/demonstrasjonsfilm-om-sikkerhetsplan/index.html
Kilde-adresse:	https://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/nssf/utdanning-kurs-konferanser/e-leringskurs-i-selvmondsrisikovurdering/demonstrasjonsfilm-om-sikkerhetsplan/index.html?vtx=source
Språk:	Norsk (bokmål) <input type="button" value="Endre"/>
Kommentering:	Ikke satt <input type="button" value="Endre"/>
Filstørrelse:	2,6 KB

Utvalgte tall på bruk fra Google Analytics

4 628
unike sidevisninger

5 760
sidevisninger

228
unike sidevisninger siste 60 dager

141
unike sidevisninger siste 30 dager

Tallene blir oppdatert daglig og målingene startet 1. juli 2015.

Figuren viser sidevisninger i perioden f.o.m. mars 2021 t.o.m. februar 2022.

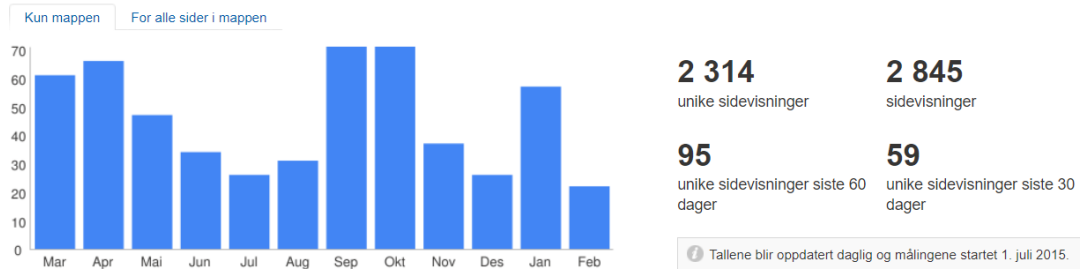
Demonstrasjonsfilm om kartlegging av selvskading

Åpen nettside. Høyest besøkstall i mars, april, september og oktober

Om mappen

Sist endret:	8. apr. 2020 11:13:34 av Hanne Holmesland
Opprettet:	7. apr. 2020 21:53:20 av Hanne Holmesland
Eier:	Hanne Holmesland
Type:	Mappe
Webadresse:	https://www.med.uio.no/kinmed/forskning/sentre/nssf/utdanning-kurs-konferanser/demonstrasjonsfilm-om-selvskading/
WebDAV-adresse:	https://www-dav.med.uio.no/kinmed/forskning/sentre/nssf/utdanning-kurs-konferanser/demonstrasjonsfilm-om-selvskading/
Språk:	Norsk (bokmål) <input type="button" value="Endre"/>
Kommentering:	Ikke satt <input type="button" value="Endre"/>
E-postadresse til godkjenner:	Ikke satt

Utvalgte tall på bruk fra Google Analytics

Figuren viser sidevisninger i perioden f.o.m. mars 2021 t.o.m. februar 2022.

Sosiale medier

www.facebook.com/NSSFUIO/

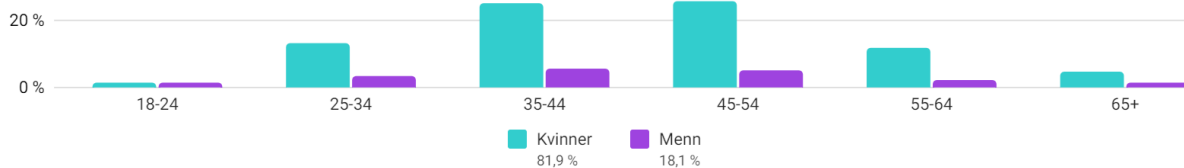
I 2021 publiserte vi 154 saker på senterets facebookside, ved årsskiftet hadde vi 4700 følgere, en økning på 1375 fra 2020.

Publikum

Følgere på Facebook-side

4,7 k

Alder og kjønn

[Twitterkontoen@NSSFKartlegging](https://twitter.com/NSSFKartlegging)

Vi hadde ved utgangen av 2021 197 følgere på Twitter. Vi delte 45 tweets i løpet av 2021 og har fått 40 nye følgere. Januar måned hadde lavest antall visninger med 37 per dag og juli var den beste måneden med 350 visninger per dag.

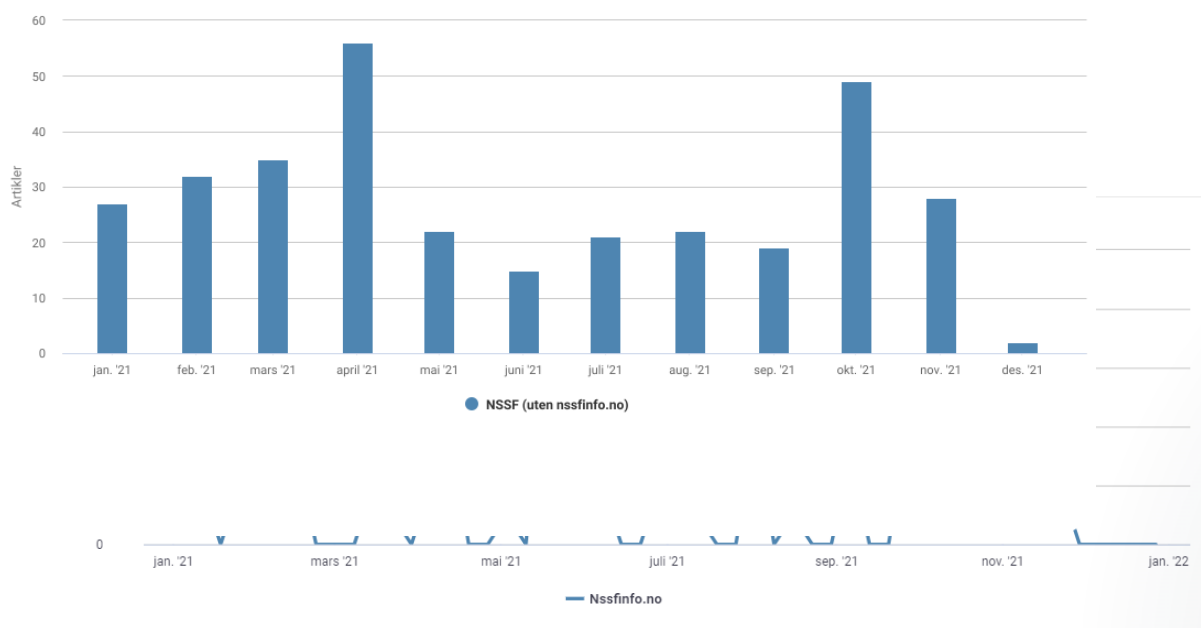
Presse

Vi har også i 2021 hatt stor pågang i henvendelser fra presse som ønsket fagpersoners kommentarer og deltakelse i intervjuer og debatter om covid-19 og restriksjonenes påvirkning på unges psykiske helse, om åpenhet, hjelpesøking, selvmord i psykisk helsevern og TSB og om barn som er etterlatte.

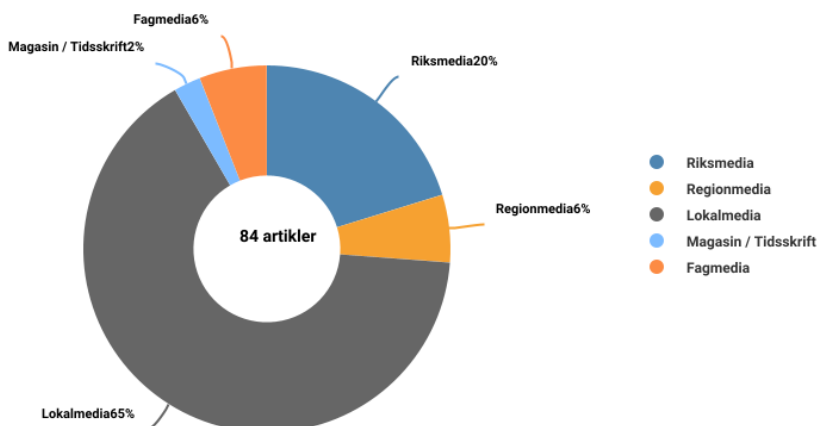
Selv mord omtales i økende grad blant allmennhet og i presse. Vi erfarer at det er viktig med en nyansering av åpenhet og hva slags omtale som har forebyggende effekt kontra hva som kan ha smitteeffekt, i tillegg til hvordan det i ettertid kan oppleves av involverte å dele.

NSSF ble omtalt eller nevnt i totalt 328 medieoppslag (utenom nssfinfo.no) i redaksjonelle medier i perioden. 72 % av omtalen var i nettmedier, 26 % i papirmedier og 2 % i TV/Radio. Romerikes blad, Dagbladet, Lofottidende, Oppland Arbeiderblad, Glåmdalen, Aftenposten, NRK, Dagens medisin og VG Nett var det mediene som publiserte flest oppslag.

Mediesaker

Medieomtalen for nssfinfo.no - informasjon om krisehjelpressurser. 81 saker. Kilde: Retriever

Dekning per kildekategori. Kilde: Retriever

NSSFs ansatte har deltatt i diverse saker på nrk.no, NRK nyheter, NRK Dagsrevyen, VG, Aftenposten, ABC Nyheter, Dagbladet, Adresseavisen, vi.no, Dagsavisen mfl.

Mediesaker hvor NSSF har vært involvert i 2021

Lisa Victoria Burrell

- Barn som har opplevd traumer kan få varige spor i hjernen. *Forskningsdagene*, 30.08.
<https://www.forskningsdagene.no/artikler/barn-som-har-opplevd-traumer-kan-f-f-varige-spor-i-hjernen!t-12874>
- Etterlatte barn og unge etter selvmord trenger oppfølging, *erfaringskompetanse.no*, 26.05.
<https://erfaringskompetanse.no/nyheter/etterlatte-barn-og-unge-etter-selv-mord-trenger-oppfolging/>
- Fredrik (18) mistet faren i selvmord – sorgreaksjonen kom mange år senere, *NRK.no*, 22.03.
<https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/nesten-dobbel-risiko-for-selv-mord-blant-barn-og-unge-med-traumatiske-tap-av-foreldre-1.15421228>
- *Intervju i Nitimen*, 22.03.

Ina Bekkevold-Jernberg

- Frykter pandemiens konsekvenser på sikt, *psykologisk.no*, 10.05.
<https://psykologisk.no/2021/05/frykter-pandemiens-konsekvenser-pa-sikt/>

Lars Mehlum

- Dersom man er bekymret for at en annen person vurderer å ta sitt eget liv, bør man avgjort stille direkte spørsmål om dette til vedkommende, *avisa Valdres*, 13.10.
<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Dk3McLFTIPkJ:https://www.avisa-valdres.no/dersom-man-er-bekymret-for-at-en-annen-person-vurderer-a-ta-sitt-eget-liv-bor-man-avgjort-stille-direkte-sporsmal-om-dette-til-vedkommende/s/5-54-641727+&cd=63&hl=no&ct=clnk&gl=no>.

- Forskning knuser myter om selvmordsrisiko blant innvandrere, *Dagens Medisin*, 27.05.
<https://www.dagensmedisin.no/artikler/2021/05/27/forskning-knuser-myter-om-selvordsrisiko-blant-innvandrere/>.
- Færre selvmord i Danmark under pandemien, *Adresseavisen*, 12.04.
<https://www.adressa.no/nyheter/utenriks/2021/04/12/F%C3%A6rre-selvord-i-Danmark-under-pandemien-23788051.ece>.
- Færre selvmord under pandemien, *ABC Nyheter*, 04.07.
<https://www.abcnyheter.no/nyheter/norge/2021/07/04/195770515/faerre-selvord-under-pandemien>
- Færre selvmord under pandemien, *Dagbladet*, 12.4.
<https://www.dagbladet.no/studio/nyhetsstudio/5?post=61435>
- Færre selvmord under pandemien, *sykepleien.no*, 05.07.
<https://sykepleien.no/2021/07/faerre-selvord-under-pandemien>.
- Helgemorgen, *NRK*, 10.10.
<https://radio.nrk.no/serie/helgemorgen/sesong/202110/DNRR62108021>
- Kan vi spørre om selvmord? *Modum Bad (nettside)*, 11.01.
<https://www.modum-bad.no/kan-vi-sporre-om-selvord/>
- Krever at politiet slår til mot nettside som promoterer selvmord, *Dagen*, 17.02.
- Pårørende etter selvmord står ofte alene: Må lete etter hjelpen selv, *NRK Sørlandet*, 10.01.
<https://www.nrk.no/sorlandet/etterlatte-etter-selvord-skal-fa-mer-hjelp-1.15278007>
- Selvmord blant unge: - Vi klarer ikke å nå frem og oppdage dem i tide, *Aftenposten*, 21.03.
<https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/gWpmgj/selvord-blant-unge-vi-klar-ikke-aa-naa-frem-og-oppdage-dem-i-tide>.
- Viktig at vi lærer å forebygge selvmord, *forskning.no*, 10.09.
<https://forskning.no/depresjon-mental-helse-ungdom-partner/viktig-at-vi-laerer-a-forebygge-selvord/1907898>.

Martin Myhre

- Om selvmord i rusbehandling, *Vernepleierpodden*, 15.11.
<https://radiopublic.com/vernepleierpodden-8QZMnk/s1!a8abb>.
Stor økning i Google-søk på selvmord etter Ari Behns dødsfall, *forskning.no*, 10.02.
<https://forskning.no/depresjon-partner-psykiske-lidelser/stor-okning-i-google-sok-pa-selvord-etter-ari-behns-dodsfall/1811284>.

Ping Qin

- Ensomme eldre har landets høyeste selvmordsrater, *Datajournalistik på dmjx*, 21.11.
<http://datajournalistik.mediajungle.dk/2021/11/21/ensomme-aeldre-har-landets-hoejeste-selvordsrater/>.

Fredrik Walby

- Aftenposten/A-magasinet – selvmord hos unge, satsing på handlingsplanen. 25.03.
- Deltakelse i podkasten Selvmordstanker utgitt av Magasinet Psykisk Helse, 10. 10.
- Hvorfor tar noen livet sitt? *Med Else Kåss Furuset, Spotify*, 12.04.
<https://open.spotify.com/episode/1VZgr1Lln0LHlpAgpACOz2?si=df4e2fb34283441a>
- Faglig frokost: Farlige forbindelser mellom unge på nett. Lansering av Det skjulte nettverket, bok av *Annemarte Moland, Cappelen Damm*, Oslo, 28.10.
- Mange sjølvord skjer blant personer som har hatt kontakt med spesialisthelsetenesta, *Mørenytt*, 26.10.

- <https://www.morenytt.no/nyheiter/2021/10/25/Mange-sj%C3%B8lv-mord-skjer-blant-personar-som-har-hatt-kontakt-med-spesialisthelsetenesta-24743142.ece>.
- Psykolog: - Hjemmesiden til TIX bruker selvmordsproblematikk for å markedsføre artisten, *kulturplot.no*, 13.04.
- <https://kulturplot.no/musikk/2021/hjemmesiden-til-tix-bruker-selvmordsproblematikk-for-a-markedsfore-artisten>.
- Selvmordsdøde: Halvparten i kontakt med helsevesenet, *VGnett*, 22.11. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/Qy8gOQ/selv-mordsdoede-halvparten-i-kontakt-med-helsevesenet>.
- Selvmordsforebygging: åpenhet er viktig, men det er ikke nok! *Erfaringskompetanse.no*, 04.10. <https://erfaringskompetanse.no/nyheter/selv-mordsforebygging-apenhet-er-viktig-men-det-er-ikke-nok/>
- Selvmordsforsker ut mot TIX: Smakløst, *Dagsavisen*, 12.04. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/2021/04/12/selv-mordsforsker-ut-mot-tix-smaklost/>
- Selvmord under og etter kontakt med spesialisthelsetjenester for psykisk helse og rus, *UiO – Det medisinske fakultetet*, 25.10. <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/selv-mord-under-og-etter-kontakt-med-spesialisthelsetjenester-for-psykisk-helse-og-rus?publisherId=7849419&releaseld=17918669>.
- Stor oppslutning blant fagfolk om kartlegging av selvmord, *Dagensmedisin.no*, 05.07. <https://www.dagensmedisin.no/artikler/2021/07/05/stor-opp-slutning-blant-fagfolk-om-kartlegging-av-selv-mord/>
- Stor økning i Google-søk på selvmord etter Ari Behns dødsfall, *forskning.no*, 10.02. <https://forskning.no/depresjon-partner-psykiske-lidelser/stor-okning-i-google-sok-pa-selv-mord-etter-ari-behns-dodsfall/1811284> <<https://forskning.no/depresjon-partner-psykiske-lidelser/stor-okning-i-google-sok-pa-selv-mord-etter-ari-behns-dodsfall/1811284>.
- Torggrim hadde planene klare. Han skulle ende sitt eget liv. Først måtte han bare få omplassert hunden Luno, *Avisa iTromsø*, 29.10. <https://www.itromso.no/nyheter/i/y4bbPx/torggrim-hadde-planene-klare-han-skulle-ende-sitt-egget-liv-forst-matte-han-bare-fa-omplassert-hunden-luno>.
- Årsrapport om selvmord: 70 prosent har ikke kriseplan, *Dagens medisin*, 01.11. <https://www.dagensmedisin.no/artikler/2021/11/01/arsrapport-om-selv-mord--70-prosent-har-ikke-kriseplan/>

2.0 Særskilte oppdrag og satsninger

2.1 Handlingsplan for forebygging av selvmord (2020-2025)

Forum for selvmordsforebygging – NSSF deltar i Forum for selvmordsforebygging og har hatt ett innlegg på møter i forumet.

Folkeopplyningskampanje om forebygging av selvmord – NSSF fikk i 2021 et spesifikt oppdrag egenfinansiert av Helsedirektoratet for å delta sammen med direktoratet i gjennomføring av regionale folkeopplyningskampanjer med nasjonal overbygging. Tiltaket er ytterligere beskrevet under punkt 1.2 Forebyggingstiltak.

Vurdering av status for forskning på selvmord – prosjektet der NSSF i samarbeid med FHI og de regionale helseforetakene skulle gjøre en vurdering av eksisterende, publisert forskning på selvmord, herunder hvilke temaer og grupper i befolkningen det er lite forsket på ble av direktoratet utsatt til 2022. Arbeidet er nå igangsatt.

Videreutvikling og implementering av veiledende materiell – NSSF har deltatt i ressursgruppen for videreutvikling av veiledende materiell ved Helsedirektoratet.

Ansatte ved NSSF har bidratt med videreutvikling av veiledende materiell ved å stå for prosjektledelse, faglige innspill og deltakelse i faktafilm om involvering av pårørende ved behandling og oppfølging av personer med selvmordsproblematikk. Selve produksjonskostnadene ble ikke finansiert over denne tilskuddsordningen.

2.2 Bistand til formidling av relevante råd i forbindelse med koronaepidemien

NSSF har deltatt i Helsedirektoratets Ekspertgruppe for psykososial beredskap og oppfølging – Covid - 19, gruppen hadde månedlige møter i første halvår av 2021.

NSSF har opprettholdt nettsideinformasjon utarbeidet av ulike kompetansesentre som formidler råd til utsatte grupper under pandemien. Vi har også videreført implementering av det internettbaserte selvhjelpsverktøyet iFightDepression uten veiledning under pandemien.

NSSF har gitt råd til Sikresiden.no om utforming av innhold i et dataspill med lyder og effekter knyttet til temaet hvordan takle studier og livet best under pandemien. Ansatte ved NSSF hadde i møte med Sikresiden.no en gjennomgang på innholdet i temaene: Ensomhet, Livets opp og nedturen og Stress og Søvn.

NSSF opprettholdt i 2021 deltakelsen i et omfattende internasjonalt forskningssamarbeid om selvmordsrelaterte problemstillinger relatert til Covid-19-pandemien.

NSSF har publisert vitenskapelige rapporter om mulige effekter av pandemien på forekomst av selvmordsatferd i befolkningen.

NSSF deltok med inviterte foredrag under Nordisk Ministerråds Nordic Summit on Mental Health med foredrag om Suicide Prevention in the Nordic Countries after the Pandemic.

2.3 Omfang av selvmordsproblematikk blant utsatte og utøvere av vold og overgrep

NSSF og NKVTS fikk i 2021 i oppdrag å se nærmere på omfang av selvmordsproblematikk blant utsatte og utøvere av vold og overgrep. Arbeidsgruppe ble etablert og Folkehelseinstituttet ble invitert inn i arbeidet. Rapporten «Selvmordsproblematikk blant utsatte for og utøvere av vold og overgrep: En systematisk gjennomgang av oversiktsartikler» ble oversendt Helsedirektoratet i januar 2022. Rapporten baserer seg på 118 systematiske oversiktsartikler om selvmordsproblematikk knyttet til utsatthet for og utøvelse av vold og overgrep og beskriver spesifikke forskningsfunn, vurderer kunnskapsstatus på feltet og peker på områder med behov for ny forskning og ytterligere kunnskapsoppsamlinger.

2.4 Prop. 121 S(2018–2019) Opptappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024)

NSSF har omfattende forskningsvirksomhet knyttet til barn og unges psykiske helse og forekomst av suicidal atferd og selvskading (se egne omtaler). I 2021 har senteret fulgt opp funnene av den sterkt økte forekomsten av selvskading blant ungdom rapportert i 2020 (Tørmoen et al, 2020). En studie utført i samarbeid med Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling (BUPA), Oslo universitetssykehus HF fokuserer spesifikt på hvilke faktorer som øker risikoen for tidlig debut av selvskading blant barn og unge og hvilke konsekvenser slik tidlig debut får for det senere forløpet av selvskading og for utvikling av suicidal atferd. Dette arbeidet vil bli ferdigstilt i 2022 med en ph.d.-avhandling og flere publikasjoner.

NSSFs omfattende forskningsvirksomhet knyttet til Dialektisk atferdsterapi (DBT) for ungdom og senterets utdanningsprogram i DBT og implementeringsstøtte for helseforetak som driver DBT-programmer for barn og unge, er likeledes viktige bidrag til å øke kapasitet og kompetanse i helsetjenester for barn og unge med økt risiko for selvmord og selvskading.

NSSF har fortsatt sitt samarbeid med BUFETAT Nord, Sørlandet Sykehus HF og Nordlandssykehuset HF om implementering av DBT i de kombinerte institusjonene som drives av helseforetakene og barnevernet i fellesskap. Arbeidet har også ringvirkninger for bruk av DBT i barnevernet i kommunene. I 2021 etablerte NSSF en egen prosjektgruppe som arbeider spesifikt med dette implementeringstiltaket. NSSF er også i samarbeid med RBUP Øst og Sør involvert i den vitenskapelige evalueringen av dette tiltaket og en ph.d.-avhandling fra dette arbeidet forventes ferdigstilt i løpet av 2022.

Senterets øvrige psykoterapiforskning, blant annet studien av tilknytningsfokuset familierapi for ungdommer med depresjon (ABFT) er også viktig i forhold til å styrke kunnskapsutviklingen om behandlingsmetoder for barn og unge med depresjon og økt risiko for suicidal atferd (Waraan et al, 2020a, Waraan et al, 2020 b).

NSSF har i løpet av 2021 styrket sin innsats i forskning på barn og unges tilknytning til foreldre og til jevnaldrende som viktig faktor i den psykologiske utviklingen og hvilken betydning problemer med tilknytning kan ha for økt risiko for suicidalitet og selvskading. Senteret har utarbeidet én empirisk studie om dette og søker ekstern finansiering til ett ph.d.-prosjekt innenfor dette temaet.

NSSF fullførte i 2021 sitt prosjekt om betydningen for barn og unge av tap av foreldre ved eksterne dødsårsaker. Vi viste at det å bli etterlatt ved selvmord hos foreldre øker risikoen for selvmord hos etterlatte barn og unge med om lag 100 % og denne økte risikoen varer lenge. Det er også betydelig økt risiko for en rekke andre negative utfall, slik som psykiske helseplager og problemer med arbeid og utdanning. Dette er viktige funn som må få konsekvenser for oppfølging av etterlatte barn og unge i tiden framover.

NSSFs arbeid med forebygging av negative konsekvenser av bruk av sosiale medier gjennom #ChatSafe – prosjektet (egen omtale) har fortsatt i 2021 i samarbeid med PsyktÆrlig i Norge, RVTS-er og Orygen-senteret i Australia.

NSSFs leder Lars Mehlum startet i 2021 i samarbeid med medarbeidere ved RVTS-Vest og Norce (Annie Norevik og Anne Marita Milde) arbeidet med å utvikle en lærebok om temaet Selvmordsforebygging i skolen beregnet på alt fagpersonell i skolesektoren og studenter som er under utdanning til skolerelaterte yrker. Læreboken forventes ferdigstilt primo 2023.

2.5 Utvikling og implementering av pakkeforløp for psykisk helse og rus

NSSF har ikke blitt kontaktet av Helsedirektoratet for å bistå i dette arbeidet i 2021. Ingen aktivitet knyttet til dette tiltaket i 2021.

2.6 Revidering av Nasjonal faglig retningslinje for forebygging av selvmord i psykisk helsevern

NSSF har bidratt aktivt med to representanter i arbeidet med retningslinjen, deriblant en representant fra Kartleggingssystemet for selvmord i psykisk helsevern og TSB siden ny retningslinje skal inkludere forebygging av selvmord i TSB.

2.7 Kartleggingssystem for selvmord innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

Norge har hatt manglende oversikt over selvmord under og etter behandling i spesialisthelsetjenestene for psykisk helse og rus. Rapport for året 2018 basert på data som er kommet inn via registrering i Kartleggingssystemet ble ferdigstilt høsten 2021 og lansert 27. oktober. Kartleggingssystemet kombinerer data fra helseregistre med kliniske data fra alle helseforetak i Norge. Dekningsgraden var på over 86 % første driftsår. Funnene viser at nesten halvparten av alle som dør i selvmord i Norge har hatt kontakt med PHV eller TSB, som regel nært opp til siste kontakt. Majoriteten hadde lange sykehistorier, betydelig symptomer og psykososiale belastninger. Flere områder for forebygging på systemnivå i tjenestene er identifisert. Mer om Kartleggingssystemet under punkt 1.2 Forebyggingsprosjekter.

2.8 DBT-opplæring og DBT/OEM

NSSF har videreført arbeidet med opplæring i DBT til behandlere i psykisk helsevern. Det ble i 2021 utdannet 72 nye terapeuter og opprettet 4 nye team: Volda DPS, Nidelv DPS, Rus Molde og DPS Øst-Finnmark. Kart som viser utbredelse av DBT-team i Norge er tilgjengelig på www.dbt.no: [DBT-team i Norge - Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging \(uio.no\)](http://www.dbt.no)

Som ledd i implementeringsarbeidet utdanner NSSF egne veiledere og lærere i DBT. I 2021 rekrutterte NSSF 4 nye DBT-veiledere som starter opp januar 2022.

NSSF har som ett av de første land i verden startet implementering av den nye kunnskapsbaserte tilpasningen av DBT for personer med kompleks PTSD utviklet av Bohus og medarbeidere i Tyskland. Senteret har i samarbeid med terapiutvikleren tilbudt opplæring av terapeuter, og gjennom 2021 har et omfattende arbeid med oversetting og tilrettelegging av terapimanualen blitt utført av NSSFs medarbeidere.

NSSFs arbeid med å understøtte implementering og god kvalitet i bruk av DBT blant klinikere i Norge har fortsatt gjennom 2021 blant annet gjennom arbeidet i DBT-kvalitetsnettverket der per i dag 9 klinikker over hele landet deltar. Deltakelsen i nettverket gir klinikkene støtte til å utføre mer systematiske utredninger av pasienter som tas inn til behandling og til å følge pasientforløpene systematisk underveis og etter avslutning for å kontrollere at tilstrekkelig kvalitet opprettholdes i behandlingstilbudet.

NSSF samarbeider også med tilsvarende miljøer i andre land blant annet gjennom den nylig etablerte World Association for Dialectical Behavior Therapy (WADBT), noe som gir senteret rask og effektiv tilgang på faglige råd og ressurser og som sikrer at DBT i Norge holder seg oppdatert.

DBT-teamene ved Bodø- og Lunde behandlingssenter har gjennomgått DBT-opplæring (undervisning og veiledning) i henhold til avtalen mellom NSSF og Nordlandsykehuset HF/Sørlandet sykehus HF om opplæring i DBT/OEM. Tiltaket knyttet til nevnte avtale er finansiert av helseforetakene Nordlandsykehuset HF og Sørlandet sykehus HF.

2.9 FST-opplæring

NSSF har videreført arbeidet med opplæring av terapeuter i Forlenget sorg-terapi (FST) – tidligere komplisert sorg (CGT). Det ble i 2021 utdannet 28 nye terapeuter. Samtidig har NSSF tilbudt veiledning til etablerte FST-terapeuter gjennom regionale veiledningssamlinger, samt avholdt introduksjonsseminarer om komplisert sorg for å spre kunnskaper om metoden og rekruttere til terapeututdanningen. NSSF deltar i den internasjonale kunnskapsutviklingen om forlenget

sorgforstyrrelse gjennom sitt samarbeid med forskere og terapiutviklere på feltet i USA og andre land og gjennom det såkalte Nordic Network for Grief Research.

3.0 Publikasjoner, konferansepresentasjoner og foredrag/undervisning

Vitenskapelige publikasjoner

Amin, R., Mittenforfer-Rutz, E. Mehlum, L., Runeson, B., Helgesson, M., Tinghøg, P., Bjørkenstam, E., Holmes, E. A., Qin, P. (2021). Does country of resettlement influence the risk of suicide in refugees? A case control study in Sweden and Norway. *Epidemiology and Psychiatric Sciences (ESP)*, 30

Amin, R., Rahman, S., Helgesson, M., Bjørkenstam, E., Runeson, B., Tinghög, P., Mehlum, L., Qin, P., Mittendorfer-Rutz, E. (2021). Trajectories of antidepressant use before and after a suicide attempt among refugees and Swedish-born individuals: a cohort study. *Int J Equity Health*, Online June 2;20(1):131

DOI: 10.1186/s12939-021-01460-z

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Co-occurrence of psychosocial sequelae in bereaved offspring. *Journal of Affective Disorders*, 283, 325-328

<https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.01.044>

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Parental death by external causes during childhood and risk of psychiatric disorders in bereaved offspring. *Child and Adolescent Mental Health*.

Burrell, L. V., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Psykososiale vansker etter tap av foreldre i barndom og ungdomstid. *Suicidologi*, 26 (3), 5-24

Grosseli, L., et al (2021). Dos and don'ts in designing school-based awareness programs for suicide prevention. *Crisis*, online May

<https://doi.org/10.1027/0227-5910/a000783>

Hasselberg, N. E., Holgersen, K. H., Uverud, G-M., Siqveland, J., Lloyd-Evans, B., Johnson, S., Ruud, T. (2021). Fidelity to an evidence-based model for crisis resolution teams: a cross-sectional multicenter study in Norway. *BMC Psychiatry*, 21

Legard, I., Mehlum, L., Haga, E. (2021). Folkeopplysning som ledd i en selvmordsforebyggende flernivåintervensjon. *Suicidologi*, 26 (3), 64-75

Lunde, K. B., Mehlum, L., Melle, I., Qin, P. (2021). Deliberate self-harm and associated risk factors in young adults: the importance of education attainment and sick leave. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 56, 153–164

<https://link.springer.com/article/10.1007/s00127-020-01893-x>

Myhre, M. Ø., Walby, F. A. (2021). The Impact of a Widely Publicized Celebrity Suicide on Suicide-Related Internet Search Activity. *Archives of Suicide Research*, published online Jan 2021

<https://doi.org/10.1080/13811118.2021.1875942>

Neupane, S. P. (2021). Psychoneuroimmunology: The new frontier in suicide research. *Brain, Behavior, & Immunity – Health*, 17

<https://doi.org/10.1016/j.bbih.2021.100344>

Næss, E. O., Mehlum, L., Qin, P. (2021). Marital status and suicide risk: Temporal effect of marital breakdown and contextual difference by socioeconomic status. *SSM - Population Health*, 15, 100853
<https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2021.100853>

Ose, S. O., Tveit, T., Mehlum, L. (2021). Non-suicidal self-injury (NSSI) in adult psychiatric outpatients – A nationwide study. *Journal for Psychiatric Research*, 133

Pirkis, J., John, A., Shin, S., DelPozo-Banos, M., Arya, V., Analuisa-Aguilar, P. et al. (Qin, P.) (2021). Suicide trends in the early months of the COVID-19 pandemic: an interrupted time-series analysis of preliminary data from 21 countries. *The Lancet Psychiatry*, 8, (7), 589-598, online April
[https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(21\)00114-0](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(21)00114-0)

Qin, P., Larsen, K., (2021). Formal requirements for suicide risk assessment in mental healthcare services: Self-reported familiarity and perceptions among clinicians. *International Journal of Healthcare Management*, published online Jan2021
<https://doi.org/10.1080/20479700.2020.1870350>

Qin, P., Mehlum, L. (2021). National observation of death by suicide in the first 3 months under COVID-19 pandemic. *Acta Psychiatrica Scandinavia*, 143 (1), 92-93

Strømme, M. F., Mellesdal, L. S., Bartz-Johannesen, C., Kroken, R. A., Krogenes, M., Mehlum, L., Johnsen, E. (2021). Mortality and non-use of antipsychotic drugs after acute admission in schizophrenia: A prospective total-cohort study. *Schizophrenia Research*, 235, 29-35
<https://doi.org/10.1016/j.schres.2021.07.009>

Waarán, L., Mehlum, L., Rognli, E. W., Czajkowski, N. O., Villabø, M. (2021). Associations between insecure attachment styles to parents and suicidal ideation in adolescents with depression. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 9, 41-51

Waarán, L., Rognli, E. W., Czajkowski, N. O., Mehlum, L., Aalberg, M., Mehlum, L. (2021). Effectiveness of attachment-based family therapy compared to treatment as usual for depressed adolescents in community mental health clinics. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*, 15(1):8
<https://capmh.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13034-021-00361-x>

Bokkapittel

Larsen, K., Mehlum, L. (2021). Ulike forskningstradisjoner innen selvmordsforebygging. I Kari Dyregrov & Vigdis Songe Møller (Red.): *Nye perspektiver på selvmordsforebygging. Sorgstøtte og forebygging hånd i hånd*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. Kapittel 2. ss. 32-53.

Ikke-vitenskapelige publikasjoner

Burrell, L. V. (2021). Hvordan går det med barn som brått mister mor eller far? *Kronikk, Aftenposten*.

Larsen, K. (2021). Anmeldelse av Gripsrud, B.H. & Thoresen, B. (Red.): *Alt som lever må dø. Døden som tverrfaglig kunnskapsfelt*. Oslo: Spartacus/Scandinavian Academic Press. 2019. *Suicidologi*, 26 (1), 80–82.

Larsen, K. (2021). Anmeldelse av Kølves, K., Sisak, M., Varnik, P., Varnik, A. & De Leo, D. (Red.): *Advancing suicide research*. Gøttingen: Hogrefe. *Suicidologi*, 26(3), 60–63.

Larsen, K. (2021). Komprimert innføring i teori, forskning og praksis. Anmeldelse av Kapur, N. & Goldney, R.D.: *Suicide prevention*. Oxford: Oxford University Press. 2019. *Suicidologi*, 26 (1) 46–47.

Larsen, K. (2021). Psykoanalytiske innganger. Anmeldelse av Zachrisson, A.: PSYCHOANALYSIS my way. Complex Oedipus and other issues. Oslo: Kolofon Forlag. 2021. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, Vol. 58. No. 12. s. 10761078.

Larsen, K. (2021). Sosiologi og selvmord. Anmeldelse av Manning, J.: Suicide. The social causes of self-destruction. London: University of Virginia Press. 2020. og Button, M.E. & Marsh, I. (Red.): Suicide and social justice. New perspectives on suicide and suicide prevention. London: Routledge. 2020. *Suicidologi*, 26 (2), 60–65.

Larsen, K. (2021). Suicidologien før Durkheim. Anmeldelse av William Wynn Westcott: Suicide – Its history, literature, jurisprudence, causation and prevention. 1885. Reutgitt som Amazon Kindle E-bok- 2019. *Suicidologi*, 26(3), 76–79.

Legard, I., Haga, E., Mehlum, L. (2021). Folkeopplysning som ledd i en selvmordsforebyggende flernivåintervensjon. *Suicidologi* 3, 65–75.

Mehlum, L. (2021). Jan Beskow til minne. *Suicidologi*, 26 (1), 28–29.

Mehlum, L. (2021). Treatment of suicide attempts and suicidal patients in psychiatric care. I: Wasserman D. (ed) The Oxford Textbook of Suicidology and Suicide Prevention (2nd edition). Oxford, Oxford University Press.

Mehlum, L., Arensman, E. (2021). The International Association for Suicide Prevention. I: Wasserman D. (ed) The Oxford Textbook of Suicidology and Suicide Prevention (2nd edition). Oxford, Oxford University Press.

Ulltveit-Moe Eikenæs, I., Pedersen, G., Kvarstein, E., Mehlum, L., Karterud, S., Stänicke, E., Hedemark, H.C., Aschehoug, E., Indrevoll Stänicke, L., Hofstad, G., Germans Selvik, S., Arild, J., Tollefsen, A., Redisch, A.S., Kongsrud Skard, H., Lien, L., Spilhaug, G., Stensrud, B., Hem, H., Toven, S., Aanderaa Opsahl, S., Finnøy, O.J., Sørensen, M.H., Decker, J., Lie Berg, T., Hjermann, E., Pavall, S.E., Jordet, H., Flor, J., Korsgaard, H.O., Heggdal, D., Stangeland, T., In Ng, S., Fjellstad, H. (2021). Utredning og behandling av personlighetsforstyrrelser bør prioriteres. *Kronikk, Dagens Medisin*

Rapporter

Walby, F. A., Astrup, H., Myhre, M. Ø. & Kildahl, A.T. (2021). Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Årsrapport 2018. *Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling*.

Walby, F. A., Myhre, M. Ø., Astrup, H. & Kildahl, A.T. (2021). Implementering av Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. *Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling*.

Engelske sammendrag av rapportene

Walby, F. A., Astrup, H., Myhre, M. Ø. & Kildahl, A.T. (2021). Norwegian surveillance system for suicide in mental health and substance misuse services. English Summary of Annual report 2018. *Norwegian surveillance system for suicide in mental health and substance misuse services*.

Walby, F.A., Myhre, M.Ø., Astrup, H. & Kildahl, A.T. (2021). Implementation of the Norwegian Surveillance System for Suicide in Mental Health and Substance Use Disorder Services. *Norwegian Surveillance System for Suicide in Mental Health and Su*

Konferansepresentasjoner

Bekkeveld-Jernberg, I., Pedersen, G. A. F., Kvarstein, E. H., Mehlum, L. (2021). *Avoidant Personality Disorder and Deliberate Self-Harm*. ISSPD Personality Disorder Congress, Oslo, virtuell

Burrell, L. (2021, april) *Barn som etterlatte: Psykososiale vansker etter brått tap av en forelder*. 11. nasjonale konferanse for forebygging av selvmord, Oslo, virtuell

Løkke, J. A., Orm, Myhre, M. Ø., Dechsling, A. (2021, oktober). *Autisme og selvmord: En systematisk litteraturgjennomgang*. Paper presentert på NAFO-seminaret

Mehlum, L. (2021, januar). *Transactional aspects of asking for and granting EAS in patients with personality disorders*. Invitert foredrag ved European Society for the Study of Personality Disorders, webinar

Mehlum, L. (2021, juni): *New approaches to suicide prevention – the Norwegian national strategy for suicide prevention*. Invitert foredrag på 33 Nordic Congress of Psychiatry i Helsinki

Mehlum, L., Tørmoen, A. (2021, oktober). *Management of self-harm in young people*. Invitert Preconference Workshop at the 2021 ISSPD Congress, Oslo

Mehlum, L. (2021, oktober). *Promises of DBT in Preventing Suicide and Self-Harm*. Invitert foredrag ved IASR/AFSP International Summit on Suicide Research, Barcelona, virtuell

Mehlum, L. (2021, november). *Suicide and Suicide Prevention and National Suicide Prevention Strategies in the Nordic Countries post-COVID-19*. Invitert foredrag ved Nordisk Ministerråds - Nordic Summit on Mental Health, Helsinki

Mehlum, L., Haga, E., Dymbe, K. (2021). *Association between insecure attachment and self-harm in adolescents with borderline features – a longitudinal study*. Invitert foredrag ved ISSPD Congress, Oslo

Mehlum, L. (2021, mai). "How can we transform research and care for people with complex emotional needs?" Invitert foredrag ved Mental Elf, London, webinar

Mehlum, L. (2021, august). European Society for the Study of Personality Disorders Summer School (ledelse og undervisning 1 uke), Cret Berard, Lausanne, Sveits

Mehlum, L. (2021, mai). *Innvandrere og selvmordsrisiko – myter og fakta med basis i norske studier i nyere tid* (plenarforedrag). 11. Nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging, Oslo, virtuell

Mehlum, L. (2021, mai). Konferanseledelse. 11. Nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging, Oslo, virtuell

Mehlum, L. (2021, september) *Treatment of self-harm behaviours in adolescents – what works?* Invitert foredrag ved Institute of Personality Studies and Development (IPSD), Hangzhou, virtuell

Mortier P, Vilagut G, Alayo Bueno I, Ballester Coma L, Blasco Cubedo MJ, Cardoner N, Colls C, De Inés Trujillo A, Elices M, García-Altés A, Gené Badia M, Morros Pedrós R, Prat Pubill B, Puertolas-Gracia Beatriz, Kessler RC, Qin P, Mehlum L, Palao D, Pérez V, Alonso J. (2021, oktober). *Data-driven clinical decision support for suicide risk assessment – protocol of the CSRC-Epi Study*. IASR/AFSP International Summit on Suicide Research, virtuell, Barcelona

Neupane, S. P., Federico, D., Elizabeth, B., Liat, I., Aviv, S., Assaf, S., Oren, T., Mina, R., Hanga, G., J. John, Mann mfl. (2021, oktober). *Immune and inflammatory factors in suicidal behaviors: A systematic review and meta-analysis*. International Summit on Suicide Research, Barcelona, virtuell

Qin, P (2021, oktober). *Selected treatment and intervention for self-harming patients in secondary healthcare system in Norway*. Invited plenary presentation on 2021 IASR/AFSP International Summit on Suicide Research, Barcelona, virtuell

Qin, P (2021, juni). *Mental healthcare following hospital treatment of deliberate self-harm*. Invited plenary presentation on the 2021 CSPR Conference on Suicide Prevention Research in China, virtuell

Qin, P (2021, september). *Self-harm Repetition and Mortality Risk Following Non-Fatal Self-harm*. Symposium organizer and speaker on the 31st World Congress of the International Association for Suicide Prevention, Gold Coast Australia, virtuell

Qin, P (2021, september). *Cause-specific mortality following hospital presentation for non-fatal deliberate self-harm: a national cohort study*. Oral presentation on the 31st World Congress of the International Association for Suicide Prevention, Gold Coast Australia, virtuell

Qin, P (2021, november). *Effectiveness of mental healthcare following deliberate self-harm: Searching evidence from real-life data in routine registers*. Invited plenary talk on The 1st China International Conference on Suicidology, virtuell

Tørmoen, A. J., Myhre, M. Ø., Walby, F. A., Rossow, I. M., Kildahl, A.T. (2021, oktober). *Time spent on social media: a risk factor for self-harm in adolescence. A nationwide cross-sectional study*. International Summit on Suicide Research, virtuell, Barcelona

Walby, F. A., Myhre, M. Ø., Astrup, H. (2021, oktober). *Suicides in people diagnosed with personality disorders in contact with mental health services. A national registry study 2008-2018*. The ISSPD Personality Disorder Congress, Oslo, virtuell

Undervisning/foredrag/veiledning

Lisa V. Burrell

- Etterlatte barn og unge etter selvmord trenger oppfølging, erfaringskompetanse.no, 26.05.
- Barn som etterlatte: Psykososiale vansker etter brått tap av en forelder, Nettverksamling for psykososiale kriseteam i sørlige Nordland, 10.11.
- Etterlatte barn og unge. Arrangementet «Konsekvenser av traumer» på Forskningsdagene i regi av Rådet for psykisk helse, 28.09.
- Barn som etterlatte: Psykososiale vansker etter brått tap av en forelder. BarnsBeste konferanse, 17.11.

Kim Larsen

- Somatisk sykdom og selvmord + Selvmord i mediene, DPS Gjøvik, 29.10.

Lars Mehlum

- Unge menn som tar livet sitt uten å ha kontakt med psykisk helsevern. Hva kan vi gjøre for å forebygge? Seminaret Håp i mørket, Fredrikstad, 21.01.
- Hva kan frivillige hjelpere bidra med i selvmordsforebygging? På seminaret Håp i mørket, Fredrikstad, 21.01.

- Vurdering av selvmordsrisiko, forelesning for medisinstudenter, UiO, 10.02.
- Behandlere som etterlatte ved pasientselv mord - Utdfordringer og løsninger, webinar, RVTS-Øst, 04.03.
- Hvordan har Covid-19 pandemien virket inn på selvmordstanker og selvmordsatferd i Norge? Vivat akademiet, 27.04.
- Selvmordsproblematikk, Kirkens Bymisjon, Østfold, 22.03.
- Introduksjonskurs i FST, NSSF, 01.06.
- Intervensjon ved selvmordskriser, forelesning for medisinstudenter, UiO, 06.05.
- Klinisk selvmordsrisikovurdering, kurs for behandlere ved klinikk for psykisk helse og avhengighet, OUS, 03.05.
- Klinisk suicidologi, for LIS-leger ved Sykehuset Østfold, Kalnes, 27.05.
- Introduksjonskurs i FST, NSSF, 24.08.
- Vurdering av selvmordsrisiko, forelesning for medisinstudenter, UiO, 25.08.
- Vurdering og håndtering av selvmordsfare, intensive for DBT-terapeuter, 31.08.
- Hvordan bli mer effektiv i å behandle depresjon og selvmordsfare, kurs for fastleger i Østfold, 02.09.
- Betydningen av å vurdere og intervensere samtidig overfor suicidale pasienter, webinar om utfordringer i selvmordsrisikovurdering, NSSF og RVTS-Øst 03.06.
- Klinisk selvmordsrisikovurdering, kurs for behandlere ved klinikk for psykisk helse og avhengighet, OUS, 09.09.
- Hvordan lage og bruke en sikkerhetsplan? Ved Livslosen, Lovisenberg sykehus, 29.09.
- Intervensjon ved selvmordskriser, forelesning for medisinstudenter, UiO, 10.11.
- Veileder for 5 doktorgradsstipendiater ved NSSF/UiO
- Veileder for 1 doktorgradsstipendiat ved PSI/UiO

Martin Ø. Myhre

- Tre generasjoner klinisk atferdsanalyse, dagsseminar i Klinisk atferdsanalyse NAFO, 30.04.
- Atferdsaktivering, dagsseminar i Klinisk atferdsanalyse NAFO, 30.04.
- Aktivering og eksponering. NAFO digital, 10.06.
- Atferdsanalyse i psykisk helsevern, NAFO digital, 11.06.
- Selvmord i rusbehandling, september konferansen, RVTS Vest, 09.09.
- Atferdsaktivering, fagseminar om miljøterapi, Vestre Viken HF, 19.01.
- Selvmord ved utviklingshemming, fagseminar Sentral fagenhet for tvungen omsorg. St Olavs Hospital Miljøterapi, bachelor i vernepleie, Høgskolen i Innlandet, 14.04.
- Atferdsaktivering, bachelor i vernepleie, Høgskolen i Innlandet, 30.04.
- Atferdsaktivering, bachelor i vernepleie, OsloMet, 11.05.
- Atferdsaktivering, årsmøte i Assosiasjon for kontekstuell atferdsvitenskap Norge, 08.06.
- Selvmord i PHV og TSB, Kurs i klinisk suicidologi, 08.11.
- Selvmordsforebygging i et systemperspektiv, Kurs i klinisk suicidologi, NSSF/UiO, 08.11.
- Aktivering og eksponering, intern seminar, avdeling for nevrohabilitering, OUS, 11.11.
- Empirisk støttede tilnærminger, master i atferdsvitenskap, OsloMet, 03.12.
- Atferdsanalyse, DBT utdanningen del 1, 04.02.
- Atferdsanalyse, DBT utdanningen, suppleringskandidater, 03.09.
- Hovedveileder masteroppgave i atferdsvitenskap, Oslo Met
- Biveileder hovedoppgave profesjonsstudiet i psykologi, UiO

Anita J. Tørmoen

- Selvskading blant ungdom – forekomst og behandling, Diakonhjemmet sykehus, Voksenpsykiatrisk avdeling og BUP, 05.11.
- Selvskading på sosiale medier, webinar, RVTS ØST/NSSF, 18.02.

- Hvordan lage og bruke en sikkerhetsplan, kurs i klinisk suicidologi, NSSF, UiO, 09.11.
- Kronisk suicidalitet – introduksjon, kurs i klinisk suicidologi, NSSF, UiO, 09.11.
- Kronisk suicidalitet – etablering av behandling; mål og hierarki, kurs i klinisk suicidologi. NSSF, UiO, 10.11.
- Kronisk suicidalitet – Hvordan takle dysfunksjonell atferd i konsultasjon, kurs i klinisk suicidologi. NSSF, UiO, 10.11.
- Behandling av selvskading, kort om DBT, Akershus universitetssykehus HF, LIS-lege undervisning, 09.12.
- Ferdighetene i DBT, en smakebit, Norsk Forening for Atferdsanalyse, årlig konferanse, 30.04.
- Veileder for 1 doktorgradsstipendiat ved PSI, UiO
- Veileder for 1 doktorgradsstipendiat ved NSSF, UiO
- Veileder for 2 DBT-team, NSSF, UiO
- Undervisning, DBT-utdanningen del 1, NSSF, UiO, 01.–05.02.
- Seminarleder for lærer og veiledergruppen DBT, NSSF, UiO
- Veileder for lærer og veiledergruppen DBT, NSSF, UiO

Fredrik A. Walby

- Funn fra Kartleggingssystemet, Bærum DPS, 27.01.
- Selvskading og sosiale medier, RVTS-Øst/NSSF, 18.02.
- Bare atferd. Invitert foredrag ved Norsk atferdsanalytisk forenings webinar: 3. generasjon klinisk atferdsanalyse, NAFO, digital, Oslo, 30.04.
- Funn fra Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, Bedre selvmordsforebygging på systemnivå, 2 timer Digital forelesning, sykehuset Vestfold HF, 04.05.
- Selvmordsforebygging I poliklinikk, Modum Bad DPS, 2 timer, 16.06.
- Suicidalitet og psykoselidelser, SEPREP, tverrfaglig utdanningsprogram, 2 timer, 27.05.
- Hvem er i risiko for selvmord i befolkningen og i tjenestene? Invitert innlegg, NSF's møte om selvmordsforebygging, Arendalsuka, 18.08.
- Hva vet vi om selvmord i Norge? SEPREP, pårørende konferansen, Sola Strandhotel, 17.09.
- Grunnkurs for allmennleger: Identifisering og agering selvmordsproblematikk, Oslo, Hotell Opera 21.09.
- Vestfold, Vurdering av selvmordsfare, 29.09.
- Selvmordsproblematikk, Grefsenkollen psykiatriske senter 20.10.
- Selvmordsproblematikk, Grefsenkollen psykiatriske senter 21.10.
- Hva trenger du som leder å vite om selvmord? Seminar for toppledere, Eiendomsforum, Oslo, 03.11.
- Selvmordsrisikovurdering, Kurs i klinisk suicidologi, NSSF, UiO, 08.11.
- Selvmord i PVH og TSB. Kurs i klinisk suicidologi, NSSF, UiO, 08.11.
- Oppfølging av etterlatte. Kurs i klinisk suicidologi, NSSF, UiO, 09.11.
- Selvmordsgjennomgang. Kurs i klinisk suicidologi, NSSF, UiO, 09.11.
- Menn, selvmord og bipolar lidelse, invitert foredrag, webinar Bipolarforeningen, 17.11.
- Selvmordsrisikovurdering i allmennpraksis, webinar arrangert av Lundbeck, Oslo, 22.11.
- Suicidalitet og vurdering av selvmordsfare, heldagsundervisning, Nordlandssykehuset HF, Bodø, 26.11.
- Om Kartleggingssystemet, Nasjonalt forum for selvmordsforebygging, HDIR, 08.12.
- Nasjonalt kartleggingssystem for selvmord i PHV og TSB, RVTS-møte, Tromsø, 15.12.

- Arbeidet med revisjon av nasjonale retningslinjer for selvmordsforebygging i PHV og TSB, RVTS-møte, Tromsø, 15.12.
- Veileder for 1 doktorgrad, NSSF, UiO
- Veileder for 1 doktorgrad, SUS, UiS
- Veileder for 1 hovedoppgave ved profesjonsstudiet i psykologi, UiO
- Veileder for 1 masteroppgave ved profesjonsstudiet i medisin, UiO

Ping Qin

- Hovedveileder for 3 doktorgradsstipendiater ved NSSF, UiO
- Biveileder for 1 doktorgradsstipendat ved Shandong University, Kina
- Veileder for 1 forskerlinjestudent på profesjonsstudiet i medisin, UiO
- Veileder for 1 masteroppgave på profesjonsstudiet i medisin, UiO

Trine Giving Kalstad

- Introduksjonskurs i forlenget sorg-behandling (FST), NSSF, UiO, 01.06. og 24.08.
- Utdanning i forlenget sorg-behandling (FST), del 2, NSSF, UiO, 13.–14. og 20.–21.01.

Gjertrud Kvalstad

- Undervisning, DBT-utdanningen, del 1, NSSF, UiO, 01.–05.02.
- Undervisning, DBT-utdanningen, suppleringskandidater, NSSF, UiO, 30.08–03.09.
- Undervisning, DBT-utdanningen, del 2, NSSF, UiO, 25.–29.10.
- Veileder for 3 DBT-team

Kristoffer Bele Ødegård

- Undervisning, DBT-utdanningen, del 1, NSSF, UiO, 01.–05.02.
- Undervisning, DBT-utdanningen, suppleringskandidater, NSSF, UiO, 30.08–03.09.
- Undervisning, DBT-utdanningen, del 2, NSSF, UiO, 25.–29.10.
- Veileder for 6 DBT-team

Marte Stornes

- Undervisning, DBT-utdanningen, del 1, NSSF, UiO, 01.–05.02.
- Undervisning, DBT-utdanningen, suppleringskandidater, NSSF, UiO, 30.08.–03.09.
- Veileder for 3 DBT-team

Tone Enge Bertelsen

- Veileder for 4 DBT-team

4.0 Årsverk fordelt på kjerneoppgavene ved senteret

	Årsverk
Forskning og forskningsstøtte	
• Registerforskning	1.00
• Klinisk forskning	2.66
• Forskningsstøtte	2.34
Forebygging og forebyggingsstøtte	

• Kartleggingssystemet	2,85
• EAAD	1,60
Utdanning og utdanningsstøtte	1,71
Formidling	1,79
Stab	2,15
Årsverk totalt:	16,10